

Programmabegroting 2017 en Meerjarenraming 2017-2020

Datum : 26 oktober 2016

reg.nr. 2016032639

Waterschap **Scheldestromen**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Algemeen	4
1.2	Missie	4
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Verslaggeving (wetgeving / interne besluiten)	5
1.5	Kerngegevens	6
2	Programmaplan	7
2.1	Programma waterkeringen	8
2.2	Programma watersystemen	19
2.3	Programma afvalwaterketen	34
2.4	Programma wegen	43
2.5	Programma optimale taakuitoefening	51
2.6	Dekkingsmiddelen	62
3	Paragrafen betreffende de financiële positie van het waterschap	64
3.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	64
3.2	Uitgangspunten en normen	65
3.3	Incidentele baten en lasten	65
3.4	Kostentoerekening	65
3.5	Onttrekkingen aan 'overige bestemmingsreserves' en voorzieningen	68
3.6	Waterschapsbelastingen	69
3.7	Weerstandvermogen	75
3.8	Financiering	79
3.8.1	Vermogensbehoefteplanning	80
3.8.2	Renteontwikkeling	80
3.8.3	Rentegevoeligheidsanalyse	80
3.8.4	Schuldpositie	81
3.9	Verbonden partijen	81
3.10	Bedrijfsvoering	87
3.11	EMU-saldo	90
4	Begroting naar kostendragers	93
4.1	Watersysteembeheer	93
4.1.1	Toelichting op de kostendrager watersysteembeheer	93
4.2	Zuiveringsbeheer	94
4.2.1	Toelichting op de kostendrager zuiveringsbeheer	94
5	Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten	95
5.1	Overzicht van de kosten en opbrengsten	95
5.2	Toelichting kosten en opbrengsten 2017, normen en uitgangspunten 2018-2020 ..	96
6	Investerings	103
6.1	Algemeen	103
6.2	Investerings 2017, 2018, 2019, 2020 en volgende jaren	114
7	Besluiten	118

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Hierbij bieden wij u de Meerjarenraming 2017-2020 en de Programmabegroting 2017 van waterschap Scheldestromen aan. Dit document is een uitwerking van het Meerjarenperspectief 2016-2020, zoals dat in de Algemene Vergadering van 7 juli 2016 als financieel kader is vastgesteld. Dit alles gebaseerd op het in de AV van 2 juli 2015 vastgestelde Bestuursprogramma en de uitwerking daarvan in de (geactualiseerde) Strategienota.

1.2 Missie

Waterschap Scheldestromen beschermt zijn gebied tegen wateroverlast, beheert het oppervlaktewater, zuivert het afvalwater, beheert wegen en wegbeplanting en draagt actief bij aan de ruimtelijke invulling van het gebied, waardoor burgers, bedrijven en andere gebruikers veilig en duurzaam kunnen wonen, werken en recreëren. Waterschap Scheldestromen is in de uitvoering van zijn taken betrouwbaar, vooruitstrevend, open en kosteneffectief.

Om deze missie te kunnen realiseren zijn de volgende strategische doelen geformuleerd:

- Het beheersgebied is tegen wateroverlast door buitenwater beveiligd;
- Het beheersgebied heeft schoon en voldoende (niet te veel en niet te weinig) oppervlaktewater;
- Het beheersgebied heeft in goede staat verkerende en verkeersveilige wegen en fietspaden (inclusief bermbeplanting);
- De taakuitoefening is optimaal en de dienstverlening adequaat;
- De bedrijfsvoering kenmerkt zich door kosteneffectiviteit en een sturingsprincipe waaraan continue verbetering inherent is.

Zeeuws en betaalbaar

Scheldestromen wil een Zeeuws en een zelfstandig waterschap blijven. Om de bovengenoemde missie optimaal en betaalbaar uit te kunnen voeren, wordt vernieuwend en resultaatgericht gewerkt. Hierbij zijn onze competente en goed gekwalificeerde medewerkers van groot belang. Ook is samenwerking met Zeeuwse partners noodzakelijk.

1.3 Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit de volgende onderdelen:

Programma's

In dit deel worden aan de hand van 5 programma's toegelicht; wat we willen bereiken, wat we gaan doen en wat dit gaat kosten.

Het betreft de volgende programma's: waterkeringen, watersystemen, afvalwaterketen, wegen en optimale taakuitoefening en kosteneffectieve bedrijfsvoering. Het programmaplan wordt afgesloten met het overzicht van de dekkingsmiddelen.

In de netto kosten per programma zijn de doorbelaste aandelen van de ondersteuning opgenomen.

Paragrafen betreffende de financiële positie van het waterschap

De wettelijk verplichte paragrafen met betrekking tot de financiële positie van het waterschap zijn hier opgenomen. Dit betreft onder andere financiering, weerstandsvermogen, risico's, bedrijfsvoering, EMU-saldo, belastingopbrengsten en reserves en voorzieningen.

Begroting naar kostendragers

De kosten van de programma's zijn hier doorberekend naar de kostendragers watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

De kosten- en opbrengstsoorten zijn hier weergegeven en toegelicht.

Investerings

De investeringen en bestedingen zijn opgenomen en toegelicht.

Besluitvorming

Het document wordt afgesloten met de vaststelling.

1.4 Verslaggeving (wetgeving / interne besluiten)

Deze meerjarenraming en programmabegroting is opgesteld conform:

Externe wetgeving:

- Waterschapsbesluit;
- Waterschapswet;
- Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW);
- De wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO).

Interne AV besluiten:

- Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Scheldestromen;
- Controleverordening waterschap Scheldestromen;
- Nota waarderen en afschrijven van activa 2011
- Nota weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2011
- Nota kostentoerekening en onderbouwing tarieven 2011;
- Kostentoedelingsverordening

1.5 Kerngegevens

Algemeen		
Oppervlakte beheergebied		190.273 ha.
Aantal gemeenten in beheersgebied		13
Aantal inwoners		+/- 381.000
Aantal leden algemene vergadering:	Ingezetenen	23
	Natuur	1
	Ongebouwd	3
	Bedrijven	3

Waterkeringen		Wegen	
Aantal dijkringen	8	Lengte wegen	3.912 km
Lengte primaire waterkeringen	495 km	Aantal kunstwerken	4.934
Lengte regionale waterkeringen	529 km	Aantal (betaald) parkeerterreinen	60
Aantal strandhoofden/dammen	233	Aantal parkeerplaatsen	9.087
Aantal kunstwerken	363	Lengte singelbeplanting	413 km
Havendammen	9 km	Aantal bomen	125.000

Watersystemen		Zuiveringstechnische werken	
Lengte waterlopen, totaal	12.545 km	Lengte rioolpersleiding, incl. vrijverval	581 km
Primair	2.841 km	Aantal riool(pers)gemalen	158
Secundair	8.007 km	Aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties	16
Tertiair	1.112 km		
Aantal poldergemalen op buitenwater	51	Verwerkingscapaciteit rwzi's in v.e.	796.800
Aantal op-/onderbemalingen	105	Aantal slibontwateringsinstallaties	4
Aantal stuwen	1.193		
Aantal duikers (indicatief)	62.000		

Algemeen	x € 1.000
Exploitatiebudget (kosten)	€ 112.876
Afschrijvingen	€ 18.352
Personeelslasten	€ 32.802
Aflossingen op geldleningen	€ 32.269
Boekwaarde vaste activa per 1 januari 2017	€ 267.330
Saldo algemene en bestemmingsreserves per 1 januari 2017	€ 20.054
Saldo voorzieningen per 1 januari 2017	€ 4.987
Restant schuld langlopende leningen per 1 januari 2017	€ 240.478
Opbrengst waterschapsbelastingen	€ 87.726
Overige directe opbrengsten	€ 25.625
Aantal formatie-eenheden (fte's) 2017	439,5

Watersysteemheffing ingezetenen	165.500 woonruimten	Tarief	€ 99,58
Watersysteemheffing ongebouwd	152.383 belastbare ha.	Tarief	€ 75,12
Watersysteemheffing natuurterreinen	26.202 belastbare ha.	Tarief	€ 8,16
Watersysteemheffing gebouwd	€ 46.361 miljoen WOZ-waarde	Tarief	0,0584%
Zuiveringsheffing	553.425 vervuilingseenheden	Tarief	€ 57,61
Verontreinigingsheffing	11.000 vervuilingseenheden	Tarief	€ 57,61

2 Programmaplan

Op basis van de in dit hoofdstuk beschreven programma's stelt de algemene vergadering het beleid vast. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten. Met name door het vaststellen van het programmaplan, als onderdeel van de programmabegroting, verleent de algemene vergadering autorisatie tot het verkrijgen van baten en het maken van lasten. Alle baten en lasten zijn in deze programma's opgenomen, zo ook die van de bedrijfsvoering (ondersteunende beheerproducten en aantal (hulp)kostenplaatsen). Deze zijn ondersteunend aan de primaire processen. Een specificatie met toelichting hiervan is opgenomen in hoofdstuk 3.10 Bedrijfsvoering. Voor de programma's worden ook diverse investeringsprojecten uitgevoerd. Voor de realisatie van de doelstellingen zoals opgenomen binnen de programma's zijn deze investeringen, naast de genoemde lasten en baten per programma, eveneens van (groot) belang. Deze investeringen zijn voor de overzichtelijkheid en leesbaarheid afzonderlijk opgenomen (zie hoofdstuk 6). In onderstaande tabel zijn de netto-kosten per programma opgenomen. De kolom Begroting 2016 geeft de ramingen weer uit de Programmabegroting 2016, inclusief de vastgestelde begrotingswijzigingen.

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
			2018	2019	2020
2.1. Waterkeringen	13.028	12.850	12.842	12.803	12.923
2.2. Watersystemen	31.602	32.844	34.011	35.767	36.838
2.3. Afvalwaterketen	28.227	28.005	28.060	28.271	29.148
2.4. Wegen	8.648	8.378	8.901	9.484	10.105
2.5. Optimale taakuitoefening	7.765	7.707	7.572	7.660	7.606
2.6. Dekkingsmiddelen en onvoorzien	-1.302	-1.074	-1.054	-2.034	-2.514
Totaal netto-kosten	87.968	88.711	90.333	91.951	94.106
Belastingopbrengsten	-85.629	-87.726	-89.923	-91.824	-93.911
Saldo lasten / baten	2.339	985	410	127	195

De dekking van het saldo vindt plaats door het beschikken over en/of toevoegen aan de algemene en/of bestemmingsreserves, waaronder de tariefegalisatiereserves.

De specificatie van de mutaties van deze reservemiddelen is als volgt:

Reserve (bedragen x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
			2018	2019	2020
Algemene reserve watersysteembeheer	-120	-500			
Algemene reserve Veerse Meer	-160				
Algemene reserve zuiveringsbeheer		135		149	
Overname waterkeringen van Rijkswaterstaat	-48	-46	-42	-37	-32
Groot onderhoud waterkeringen	-335				
Kapitaallasten fietspaden Zeeuwsch-Vlaanderen	-118	-125	-139	-137	-135
Bestemmingsreserve uitgestelde werken	-440				
Bestemmingsreserve bruggen in wegen	-125				
Bestemmingsreserve zichtbaarheid	-60				
Innovatie	-200	-170			
Bestemmingsreserve zorgplicht waterkeringen (2017: toevoeging € 500 - onttrekking € 200)		300	-200	-100	
Kapitaallasten extra aansluiting op A58 bij Goes	-3	-6	-29	-29	-28
subtotaal	-1.609	-412	-410	-154	-195
Tariefegalisatiereserves					
Watersysteemheffing ingezetenen	-955	-600			
Watersysteemheffing gebouwd	600	24		24	
Watersysteemheffing natuur		3		3	
Zuiveringsheffing	-375				
subtotaal	-730	-573	0	27	0
Totaal	-2.339	-985	-410	-127	-195

2.1 Programma waterkeringen

Strategisch doel:

Het beheersgebied is tegen wateroverlast door buitenwater beveiligd

Programma:

WATERKERINGEN

Beleidsproducten:

- 2.1.1 Planvorming waterkeringen:
 - Eigen plannen waterkeringen
 - Plannen van derden waterkeringen
- 2.1.2 Beheersinstrumenten waterkeringen
- 2.1.3 Aanleg en onderhoud waterkeringen
- 2.1.4 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding

2.1.1 Planvorming waterkeringen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (waterkeringszorg) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Het waterschap wil bereiken dat de primaire en regionale waterkeringen voldoen aan de wettelijke normen. In 2010 zijn de primaire waterkeringen getoetst en is in beeld gebracht welke delen van deze waterkering nog niet voldoen aan de wettelijke norm. Vanaf 2010 is onderzoek uitgevoerd om de noodzakelijke dijkverbeteringen concreet in het HWBP verankerd te krijgen. Alle noodzakelijke dijkverbeteringen zijn inmiddels op de groslijst van het HWBP geplaatst. Jaarlijks wordt hiervoor een zogeheten voortrollend programma vastgesteld voor de komende 6 jaar. Het waterschap zal bij de jaarlijkse consultatie van het programma en bij de verkenning- en planvormingsfase van de projecten actief overleggen met betrokken partijen zoals gemeenten e.d. over meekoppelkansen.

Om de maatregelen in uitvoering te krijgen is het onderzoeksprogramma geïntensiveerd om tijdig zekerheid te kunnen bieden over de maatregelen die uitgevoerd moeten worden en inzicht te krijgen in de nog onbekende faalmechanismen (m.n. piping) van de waterkering en op basis daarvan ook de noodzaak en aard van de te nemen maatregelen beter in beeld te krijgen. Het waterschap neemt vanaf 2014 deel aan het onderzoek in de Project Overstijgende Verkenning 'piping' van het HWBP. In 2016 is subsidie toegekend aan het waterschap voor een deel van het onderzoek.

In 2016 zijn de restpunten (onderhoudstermijn) van de verbetering van het dijkvak Emanuelpolder afgerond. In het najaar van 2016 is de versterking van 3 dijkvakken op Schouwen-Duiveland gestart. De realisering en de nazorg zullen in 2017 worden afgerond. In 2017-2020 staan voorbereiding en de realisatie van de dijkverbeteringen in Zuid-Beveland (langs de Westerschelde, Oosterschelde en langs het Kanaal door Zuid-Beveland), Sint Annaland en de Kop van Ossensisse gepland. In 2016 zijn in het kader van de voorbereiding (opstellen veiligheidsanalyse) de nodige geotechnische onderzoeken uitgezet die in 2017 zullen worden afgerond. Voor de realisering van de projecten wordt intensief samengewerkt met Rijkswaterstaat in de gezamenlijke ingestelde projectorganisatie Waterveiligheid (POW).

Toetsing

In het kader van het Deltaprogramma zal er in 2017 een nieuwe toetsing van de waterkeringen plaatsvinden op basis van de nieuwe normering die gebaseerd is op overstromingsrisico's. Het Wettelijk Toets Instrumentarium (WTI) hiervoor is in ontwikkeling. De nieuwe normen zullen in de Waterwet worden verankerd. Het waterschap levert inhoudelijke kennis in deze ontwikkeling en zal de toetsing in 2017 in eigen beheer uitvoeren. Hiertoe is in 2016 een toetsteam geformeerd en is een plan van aanpak opgesteld. In 2016 is een generale repetitie (proeftoetsing) voorzien (dijkvak Hansweert) waarbij ervaring kan worden opgedaan met de nieuwe systematiek.

Waterberging Volkerak Zoommeer

Het waterschap heeft van de projectdirectie Ruimte voor de Rivier opdracht gekregen voor het uitvoeren van de maatregelen Waterberging Volkerak Zoommeer voor zover het het beheergebied van Scheldestromen betreft. In februari 2017 zullen naar verwachting de werkzaamheden aan het keermiddel Tholen die in het najaar van 2015 zijn gestart, worden afgerond. Verder vindt nog onderzoek plaats naar maatregelen nabij de Sifon Bath.

Regionale waterkeringen

Voor de regionale waterkeringen heeft de normstelling door de provincie nog niet plaatsgevonden. De verwachting is dat de normstelling in 2020 zal worden afgerond. Het waterschap zal actief blijven deelnemen in het project om te komen tot de beoogde normstelling. Het waterschap zal een toekomstig voorstel van de provincie beoordelen.

In 2016 is het gebied Noord-Beveland onderzocht aan de hand van verschillende scenario's. De ervaringen die in dit onderzoek zijn opgedaan zullen worden benut voor de onderzoeken t.b.v. de overige gebieden in Zeeland. Een extern bureau zal worden ingeschakeld t.b.v. toetsing/begeleiding van het project.

Zorgplicht primaire waterkeringen

Het nieuwe waterveiligheidsbeleid dat van 2017 van kracht wordt en het gewijzigde toezicht (ILT) zijn aanleiding voor het implementeren van de zorgplicht. Uiterlijk in 2020 willen we volledig werken conform de in het kader zorgplicht gestelde kaders op een kwaliteitsniveau waarmee het waterschap bestuurlijk voor de dag wil komen, voor alle keringen en kunstwerken en voor de organisatie, gedragen door kaders en passend bij eigen en landelijke richtlijnen.

Wat gaan we doen in 2017?

- Eigen plannen

Waterkeringenbeheerplan, legger, keurzonering en vergunningenbeleid

In 2016 is ter uitwerking van het Bestuursprogramma en de Strategienota het waterkeringenbeheerplan herzien en vastgesteld. De legger, de keurzonering en het vergunningenbeleid voor het waterschap worden in 2017 herzien en vastgesteld. De basis voor het beleid is daarmee bepaald.

Planbeschrijvingen HWBP-projecten

In 2016 zijn de projecten Zwakke Schakel West Zeeuws-Vlaanderen en de natuurcompensatie Nolle-Westduin grotendeels afgerond. In 2016 zijn de planbeschrijvingen voor de HWBP projecten op Schouwen-Duiveland afgerond. De realisering en nazorg van deze projecten zal naar verwachting in de loop van 2017 worden afgerond door de Projectorganisatie Waterveiligheid. In 2017 zullen planbeschrijvingen worden opgesteld voor een aantal HWBP projecten op Zuid-Beveland (Hansweert en aansluiting dijkvak kerncentrale).

Projectorganisatie Waterveiligheid

In 2016 is verder invulling gegeven aan de in 2014 met Rijkswaterstaat afgesloten Samenwerkings Overeenkomst (SOK) voor de Projectorganisatie Waterveiligheid. In 2017 krijgt dit een vervolg (nadere optimalisatie).

Evaluatie Businessplan Veerse Meer

Voor de beheertaak van het Veerse Meer heeft in 2015 een evaluatie van het businessplan plaatsgevonden. In 2016 is gestart met de uitvoering van het plan. In 2017 wordt de uitvoering van het plan voortgezet.

Binnen- en buitendijkse fietsroutes

Het waterschap heeft initiatief genomen om een projectgroep te formeren met Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en het Routebureau Zeeland om buitendijkse fietsroutes op te nemen in het knooppuntennetwerk en waar mogelijk binnendijkse routes te plannen bij dijktrajecten waar de onderhoudsweg is afgesloten voor fietsers. In 2016 is het project voorbereid en besteksgereed gemaakt. In 2017 zal gestart worden met de uitvoering van het project waarbij het uiteindelijke doel is om te komen tot doorgaande fietsroutes langs de Ooster- en Westerschelde.

Onderzoeken

Voor de dijken langs het Veerse Meer wordt in 2017 een inventarisatie uitgevoerd naar cultuurhistorische elementen. Op Tholen en de overige Zeeuwse eilanden is onderzoek uitgevoerd naar kleidiktes op waterkeringen (d.m.v. innovatieve radarmetingen). Dit wordt in 2017 voortgezet waarbij het accent komt te liggen op de dijkvakken die in het kader van het HWBP programma 2017-2023 zullen worden verbeterd. Het lopende onderzoek van het waterschap naar piping wordt in 2017 voortgezet. Ook zal, in vervolg op het reeds uitgevoerde onderzoek in 2016, nader onderzoek plaatsvinden (o.a. stabiliteit) ter voorbereiding van HWBP-werken (programma 2017-2023) en de komst van de marinierskazerne in de gemeente Vlissingen.

- Plannen van derden
- Bijdrage geleverd aan de herziening van de Zeeuwse Nota Waterkeringen (is in 2016 afgerond).
- Deelname in het MIRT onderzoek veiligheidsstrategie Oosterschelde (IVO).
- Inbreng in de uitwerking/uitvoering van het Deltaprogramma. Deze inbreng heeft met name betrekking op de veiligheidsopgave in de Zuidwestelijke Delta en het Deltaprogramma Kust. Ook de Deltabeslissing zand is hier van belang (suppleties).
- Inbreng wordt geleverd aan plannen van gemeenten die een relatie hebben met de waterkeringen (meer met dijken doen, koppelingsmogelijkheden dijkversterking en ruimtelijke kwaliteit).
- Voorbereiding en uitvoering van maatregelen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof.
- Samenwerking met de STOWA op onder andere het gebied van inspecties en beheersinstrumenten. Deelname in de Programcommissie Waterkeringen van de STOWA.
- Bijdrage leveren aan het opstellen van de Kustvisie Zeeland (trekker blauwe spoor).
- Bijdrage leveren aan het opstellen van de Oosterscheldevisie.
- Bijdrage leveren aan het opstellen van het provinciale Omgevingsplan.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

- Eigen plannen

Waterkeringenbeheerplan, legger, keurzonering en vergunningenbeleid

In 2018-2020 zal ter uitwerking van het Bestuursprogramma en de Strategienota het waterkeringenbeheerplan, de legger, de keurzonering en het vergunningenbeleid voor het waterschap actueel worden gehouden. De activiteiten zoals opgenomen in het waterkeringenbeheerplan voor de betreffende periode zullen ter hand worden genomen.

Planbeschrijvingen HWBP-projecten

In deze periode zullen de HWBP-projecten die in de meerjarenplanning zijn opgenomen worden voorbereid. De projecten zullen worden uitgevoerd door de Projectorganisatie Waterveiligheid.

Evaluatie Businessplan Veerse Meer

Voor de beheertaak van het Veerse Meer heeft in 2015 een evaluatie van het businessplan plaatsgevonden. Tot 2019 wordt de uitvoering van het plan verder ter hand genomen. In 2018/2019 zal een nieuw Businessplan worden opgesteld voor de periode na 2019.

Onderzoeken

In 2019 wordt de inventarisatie naar cultuurhistorische elementen naar verwachting afgerond. Het kleidikteonderzoek (radarmetingen) zal in 2018 (en wellicht ook daarna) worden voortgezet. Ook zal nader onderzoek plaatsvinden (o.a. stabiliteit) ter voorbereiding van HWBP-werken.

- Plannen van derden
- Voortzetting deelname in het MIRT onderzoek veiligheidsstrategie Oosterschelde (IVO).

- Voortzetting inbreng in de uitwerking/uitvoering van het Deltaprogramma. Deze inbreng heeft met name betrekking op de veiligheidsopgave in de Zuidwestelijke Delta en het Deltaprogramma Kust. Ook de Deltabeslissing zand is hier van belang (suppleties).
- Inbreng wordt geleverd aan plannen van gemeenten die een relatie hebben met de waterkeringen (meer met dijken doen, koppelingsmogelijkheden dijkversterking en ruimtelijke kwaliteit).
- Samenwerking met de STOWA op onder andere het gebied van inspecties en beheersinstrumenten. Deelname in de Programcommissie Waterkeringen van de STOWA.

2.1.2 Beheersinstrumenten waterkeringen

Het product richt zich op:

Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger, beheersregister, toetsing) teneinde de staat van de waterkeringen zichtbaar te maken.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Waterkeringbeheerplan, legger, keurzonering en vergunningenbeleid

In het waterkeringenbeheerplan is een aantal activiteiten opgenomen die in de periode 2018-2020 uitgevoerd zullen worden. De legger, beheersregister, keurzonering en het vergunningenbeleid zullen in deze periode actueel worden gehouden.

Wat gaan we doen in 2017?

Toetsing:

In het kader van het Deltaprogramma zal er in 2017 een nieuwe toetsing van de waterkeringen plaatsvinden op basis van de nieuwe normering die gebaseerd is op overstromingsrisico's. Het Wettelijk Toets Instrumentarium (WTI) hiervoor is in ontwikkeling. De nieuwe normen zullen in de Waterwet worden verankerd. Het waterschap levert inhoudelijke kennis in deze ontwikkeling en zal de toetsing in 2017 in eigen beheer uitvoeren. Hiertoe is in 2016 een toetsteam geformeerd en is een plan van aanpak opgesteld. In 2016 is een generale repetitie (proeftoetsing) voorzien (dijkvak Hansweert) waarbij ervaring kan worden opgedaan met de nieuwe systematiek.

Zorgplicht primaire waterkeringen:

Het nieuwe waterveiligheidsbeleid dat in 2017 van kracht wordt en het gewijzigde toezicht (Min. I&M en het ILT als uitvoeringsorgaan) zijn aanleiding voor het implementeren van de zorgplicht. In 2016 is een plan van aanpak opgesteld (aan de hand van de eerder opgestelde 0-fase en gap-analyse). De zorgplicht zal in 2017 en ook in de jaren daarna fasegewijs worden geïmplementeerd. Dit leidt er toe dat het beheer wordt uitgevoerd volgens het kader Zorgplicht wat opgelegd is door het ministerie van I&M. Het kader Zorgplicht is een doelvoorschrift en sturend voor inrichting en uitvoering ervan.

In het kader zorgplicht staat een procesmatige, eenduidige werkwijze vanuit een meerjarenperspectief centraal. Door de invoering ervan is de organisatie in staat altijd adequaat antwoord te geven op vragen vanuit de organisatie en de omgeving over de staat van het areaal. Om het vereiste kwaliteitsniveau te realiseren moeten het bestuur en het management hier aantoonbaar op sturen en de samenhang tussen de activiteiten borgen. Om aan het gestelde kader te voldoen wordt(en):

- de primaire processen beschreven en uitgevoerd volgens de plan, do, check, act cyclus,
- de areaalinformatie volledig en eenduidig in beeld gebracht,
- jaarlijks een rapportage over de staat van het areaal en de organisatie aangeboden aan het bestuur.

Samenhang tussen sturing op en verantwoording over de zorgplicht activiteiten maakt het werk aantoonbaar en zorgt ervoor dat de organisatie als geheel continu 'in control' is.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

De omslag van een projectorganisatie naar een beheerorganisatie (afronding van de grote versterkingswerken en naar optimalisatie van beheer en onderhoud) zal in deze periode nader worden ingevuld. De zorgplicht wordt fasegewijs geïmplementeerd. Om te voldoen aan de eisen uit het kader zorgplicht wordt gewerkt aan verbetering van de beheersing van de processen door onder andere procesbeschrijvingen op te stellen en plannen te maken en uit te voeren voor verbetering van de in het kader zorgplicht beschreven activiteiten.

In 2017 wordt gestart met de nieuwe toetsing van de primaire waterkeringen. Het einde van de toetsronde is voorzien in 2023.

2.1.3 Aanleg en onderhoud waterkeringen

Het product richt zich op:

Het aanleggen en het in stand houden van het waterkerend vermogen van de waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Het waterschap wil bereiken dat de primaire waterkeringen voldoen aan de daarvoor gestelde wettelijke normen. In 2017-2020 staan voorbereiding en de realisatie van de dijkverbeteringen in Zuid-Beveland (langs de Westerschelde, Oosterschelde en langs het Kanaal door Zuid-Beveland), Sint Annaland en de Kop van Ossensisse gepland. In 2016 zijn in het kader van de voorbereiding (opstellen veiligheidsanalyse) de nodige geotechnische onderzoeken uitgezet die in 2017 zullen worden afgerond.

Voor de realisering van de projecten wordt intensief samengewerkt met Rijkswaterstaat in de gezamenlijke ingestelde projectorganisatie Waterveiligheid (POW).

Voor de regionale waterkeringen wordt een instandhoudingsplicht aangehouden in afwachting van de nieuwe normering door de Provincie.

Wat gaan we doen in 2017?

Aanleg

Projecten Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

De nazorg t.b.v. de HWBP projecten zwakke schakel Cadzand-Bad en Natuurcompensatie Nolle-Westduin zal in 2017 plaatsvinden.

In het najaar van 2016 is de versterking van 3 dijkvakken op Schouwen-Duiveland gestart. De realisering en de nazorg zullen in 2017 worden afgerond.

Waterberging Volkerak Zoommeer

Het waterschap heeft van de projectdirectie Ruimte voor de Rivier opdracht gekregen voor het uitvoeren van de maatregelen Waterberging Volkerak Zoommeer voor zover het het beheergebied van Scheldestromen betreft. In februari 2017 zullen naar verwachting de werkzaamheden aan het keermiddel Tholen die in het najaar van 2015 zijn gestart, worden afgerond. Verder vindt nog onderzoek plaats naar maatregelen nabij de Sifon Bath.

Onderhoud

Onderhoud is een zorgplichtactiviteit. In het kader zorgplicht staat een procesmatige, eenduidige werkwijze vanuit een meerjarenperspectief centraal. Ontwikkeling van onderhoud richt zich in 2017 op het verbeteren van het proces van correctief en curatief onderhoud wat mede plaats via het inspectieproces. Dit proces wordt aangevuld met het beschrijven van het preventief en planmatig onderhoud. Waar zinvol wordt onderhoud opgenomen in het OBS systeem. Een volledige en eenduidige areaalbeschrijving is essentieel om te kunnen werken vanuit een meerjarenperspectief.

Jaarlijks worden diverse geplande inspecties uitgevoerd aan de waterkeringen. Op basis van de inspectieresultaten wordt het (groot) onderhoud voor het komend jaar voorbereid en worden de voorgenomen onderhoudswerken uitgevoerd.

Over de resultaten (en eventueel te nemen maatregelen) van de door het waterschap uitgevoerde peilingen van de vooroever wordt separaat gerapporteerd. Op basis van deze rapportage worden in overleg met Rijkswaterstaat maatregelen voorbereid die vervolgens in opdracht van Rijkswaterstaat worden uitgevoerd.

In 2016 heeft overleg plaatsgevonden met Rijkswaterstaat over de beëindiging van de overeenkomst bestortingen met het waterschap (overdracht van Rijkswaterstaat naar waterschap).

In 2017 zal dit overleg worden voortgezet waarbij de gevolgen van de beëindiging nader in beeld zullen worden gebracht.

Verwerven primaire waterkeringen

In 2016 is op basis van de huidige eigendomssituatie van de primaire waterkeringen in beeld gebracht welke kansen er zijn om tot verwerving over te gaan. Dit is ook gekoppeld aan projecten aanleg en uitvoering onderhoudswerkzaamheden.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage primaire waterkeringen volgens de norm 2010 (100% is 491 km)	*
Te verwerven lengte aan primaire waterkering (per jaar)	5 km
Opengestelde onderhoudswegen langs de Ooster- en Westerschelde	231 km
Oplossen knelpunten t.b.v. fietsinfrastructuur langs de Ooster- en Westerschelde (per jaar)	2

**Vanaf 2017 geldt nieuwe normeringssystematiek, bij de tweede actualisatie van de Strategienota zal een nieuwe doelstelling worden geformuleerd op basis van de nieuwe normen.*

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Jaarlijks wordt een interne meerjarenplanning gemaakt voor de uit te voeren dijkversterkingsprojecten, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de planning van het HWBP en rekening wordt gehouden met de personele capaciteit.

In 2017-2020 staan voorbereiding en de realisatie van de dijkverbeteringen in Zuid-Beveland (langs de Westerschelde, Oosterschelde en langs het Kanaal door Zuid-Beveland), Sint Anna-land en de Kop van Ossensisse gepland.

Verder ontwikkelen van de procesmatige beheersing van onderhoud, vastleggen van de voor onderhoud benodigde areaal-informatie.

2.1.4 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding

Het product richt zich op:

Het plan- en doelmatig bewaken van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen alsmede het beperken van de gevolgen van calamiteiten.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Een adequate aanpak van calamiteiten op het gebied waterkeringen waarbij er duidelijkheid is bij betrokkenen over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. In 2016 is het Crisisplan, het deelplan Waterkeringen en het maatregelplan Hoogwater (voorheen draaiboek dijkbewaking) opgesteld. Deze plannen zullen periodiek worden geactualiseerd. Jaarlijks zal hiervoor een oefening worden gehouden om zowel organisatorische en operationele aspecten als de communicatie en bereikbaarheid te oefenen. In deze periode zal een vervolg worden gegeven aan het transitieproces dat in 2016 is gestart om te komen tot een professionele crisisorganisatie.

Wat gaan we doen in 2017?

De organisatie voor dijkbewaking wordt continu aangepast aan de veranderende personeelsformatie en ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing. Jaarlijks worden oefeningen (o.a. proefsluitingen) gehouden om de kennis van de betrokken personen op peil te houden of te verbeteren.

Het actueel en op orde houden van de crisisbeheersing is een continu proces. Door middel van maatregelplannen (draaiboeken), oefeningen en inzet bij daadwerkelijk optredende situaties (zoals schadevaringen) staat het waterschap gesteld voor calamiteiten.

In 2015 is een aanpak vastgesteld voor de transitie van calamiteitenorganisatie naar crisispartner. Hiermee wordt o.a. invulling gegeven aan het afgesloten convenant met de Veiligheidsregio en wordt tevens toegewerkt naar een professionele aanpak van incidenten en calamiteiten binnen het waterschap voor de toekomst. In 2015 is hiervoor een transitieplan opgesteld. De implementatie van dit plan heeft vanaf 2016 plaatsgevonden en zal na 2016 verder worden doorgevoerd.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

De implementatie van de crisisorganisatie zal verder worden doorgevoerd en verbeterd.

Het crisisplan en het deelplan Waterkeringen zullen jaarlijks worden geactualiseerd.

Jaarlijks wordt geoefend om de organisatie te trainen en ervaringen te verwerken in de deelplannen en maatregelplannen.

2.1.5 Wat gaat het kosten?

		x € 1.000				
	Beleidsproduct	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten						
601/602	Planvorming waterkeringen	716	928	920	828	838
603	Beheersinstrumenten waterkeringen	839	790	795	802	812
604	Aanleg en onderhoud waterkeringen	16.342	12.110	11.809	11.854	11.953
605	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	132	83	79	80	81
Totaal lasten		18.029	13.911	13.603	13.564	13.684
Baten						
601/602	Planvorming waterkeringen	0	-0	-0	-0	-0
603	Beheersinstrumenten waterkeringen	-25	-0	-0	-0	-0
604	Aanleg en onderhoud waterkeringen	-4.977	-1.061	-761	-761	-761
605	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-5.002	-1.061	-761	-761	-761
Netto-kosten programma waterkeringen		13.027	12.850	12.842	12.803	12.923

Ten opzichte van 2016 dalen de netto-kosten van dit programma met € 177.000,-.

In de begroting 2016 was rekening gehouden met de aanleg van buitendijkse fietspaden voor een bedrag van € 660.000,- en een bijdrage in de kosten voor de bodembescherming van 't Killetje van € 500.000,-. In de 1^e begrotingswijziging 2016 is zowel in de lasten als de opbrengsten een bedrag van € 3 miljoen begrepen voor de aanleg van de strekdammen Baalhoek en Knuitsershoek voor de provincie. Bovendien is voor het vernieuwen van de damwand van de aanlegvoorziening Lemmerplaat en die van de oostoever van de Omloop € 160.000,- beschikbaar gesteld.

Bij deze begroting wordt voorgesteld in 2017 voor de implementatie van de zorgplicht primaire waterkeringen, zoals opgenomen in het nieuwe waterveiligheidsbeleid, een bestemmingsreserve te vormen van in totaal € 500.000,-. In 2017 is bij dit product € 200.000,- aan kosten opgenomen die gedekt worden uit deze bestemmingsreserve.

Tegenover deze hogere lasten is het budget groot onderhoud, in 2016 eenmalig verhoogd met € 335.000,-, weer teruggebracht op het normale volume van € 510.000,-. De verhoging is in 2016 ingezet voor het uitvoeren van onderhoud aan de nol Gorishoek.

Er zijn extra kosten in de begroting opgenomen voor kleidikte-onderzoek en veiligheidsanalyse voor de te realiseren HWBP-projecten in de periode 2017-2022. Het restant van de eenmalige bijdrage van het HWBP in de 'POV Piping' is in 2017 vervallen. Daarnaast is extra budget opgenomen voor alternatieve onkruidbestrijding i.p.v. chemische onkruidbestrijding, toe te passen op die oppervlakten die niet omgevormd kunnen worden. Diverse andere kleinere verhogingen kunnen binnen het budget opgevangen worden.

2.2 Programma watersystemen

Strategisch doel:

**Schoon en voldoende (niet te veel en niet te weinig)
oppervlaktewater**

Programma:

WATERSYSTEMEN

Beleidsproducten:

- 2.2.1 Planvorming watersystemen
 - Eigen plannen watersystemen
 - Plannen van derden watersystemen
- 2.2.2 Beheersinstrumenten watersystemen
- 2.2.3 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen
- 2.2.4 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems
- 2.2.5 Beheer hoeveelheid water
- 2.2.6 Calamiteitenbestrijding watersystemen
- 2.2.7 Monitoring watersystemen
- 2.2.8 Stimulering en subsidies lozingen

2.2.1 Planvorming watersystemen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (watersysteembeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Duidelijkheid geven over de doelstellingen van het waterschap, de wijze waarop en het moment wanneer deze zullen worden gerealiseerd en de gevolgen daarvan inclusief de financiële consequenties. De belangen van de taken van het waterschap (jegens derden) veiligstellen.

Het ontwikkelen van beleid, het voorbereiden van projecten en het adviseren van derden ter verkrijging van duurzame watersystemen en een duurzame doelmatig functionerende waterketen. Hieraan wordt inhoud gegeven door uitvoering te geven aan het waterbeheerplan 2016-2021 en het beleid, zoals dat in onderliggende beleidsnota's is en wordt uitgewerkt.

Belangrijke doelen hierbij zijn het integraal op orde hebben van alle watersystemen in 2027.

Hierbij gaat het om het peilbeheer onder extreme omstandigheden, daarbij rekening houdend met de klimaatontwikkeling (WB21), het peilbeheer onder normale omstandigheden (GGOR) en de watersysteemkwaliteit (KRW). Dit alles wordt per gebied uitgewerkt in een watergebiedsplan en aansluitend een peilbesluit. Het beheergebied is daarbij opgedeeld in 15 gebieden. Uitgangspunten hierbij zijn een doelmatige taakuitoefening in samenwerking met en onder optimaal draagvlak van alle belanghebbenden.

Het realiseren van de gestelde doelen in het stedelijk waterbeheer en het landelijke Bestuursakkoord Water is onmogelijk zonder intensieve samenwerking met gemeenten en provincie. Dit is voor het waterschap reden om in die samenwerking te investeren. Wat het stedelijk waterbeheer betreft willen we hiermee de inrichting van het watersysteem in bebouwd gebied wateroverlastbestendig maken (WB21) en de waterkwaliteit op orde brengen (KRW).

Wat gaan we doen in 2017?

Eigen plannen watersystemen

- Vanaf 2017 wordt een extra impuls gegeven aan een verbeterde zoetwater beschikbaarheid, overeenkomstig het in 2016 vastgestelde zoetwaterbeleid. We zetten daarbij in op het actief identificeren van kansrijke nieuwe zoetwaterinitiatieven (pilots) en de implementatie van "bewezen" technieken binnen het beheergebied.
- In 2016 is in opvolging van het in 2015 vastgestelde waterbeheerplan de Beleidsnota Watersystemen voorbereid. Deze nota wordt in 2017, na het doorlopen van de inspraak, door de algemene vergadering vastgesteld.
- In de Strategienota 2015-2019 is voor 2017 de vaststelling van twee watergebiedsplannen gepland (Walcheren en West-Zeeuws-Vlaanderen). In 2017 wordt gewerkt aan de laatste 5 gebieden, te weten West Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren, Othene, Schouwen en Duiveland.
- In 2017 wordt vanuit de planvorming uitvoering gegeven aan maatregelen zoals beschreven in vastgestelde watergebiedsplannen overeenkomstig de planning van de investeringen.
- Samen met de provincie Zeeland wordt het onderzoek naar de haalbaarheid van de huidige KRW-doelen in 2017 voortgezet. Waar deze doelen niet haalbaar en be-

taalbaar zijn moeten deze bij de vaststelling van de waterplan voor de periode 2022-2027 worden aangepast.

- In 2017 wordt samen met de provincie Zeeland het opstellen van een strategische visie waterbeheer 2050, die in 2016 is gestart, afgerond. Doel van deze visie is samen met stakeholders beleidskeuzen te ontwikkelen die bijdragen aan een toekomstig haalbaar en betaalbaar waterbeheer. Deze beleidskeuzen vormen een basis voor de provinciale omgevingsvisie (2018-2024) en ons Waterbeheerplan 2022-2027.
- In samenwerking met de gemeente Goes wordt in 2017 het onderzoek naar de effecten van lozingen vanuit de afvalwaterketen op het watersysteem (waterkwaliteitsspoor) voortgezet.
- Nadat sinds 2004 geleidelijk in alle gemeenten stedelijke waterplannen zijn vastgesteld en goeddeels uitgevoerd speelde in meerdere gemeenten de vraag wat voor structuur gegeven moet worden aan het vervolg op de eerste generatie stedelijke waterplannen. In het kader van het project 'toekomstbestendige waterhuishouding in de openbare ruimte', dat in SAZ+ -verband tezamen met een aantal gemeenten is uitgevoerd, is daarop een werkwijzer ontwikkeld (ook wel redeneertrant genoemd) om te bepalen hoe met water in stedelijk gebied moet worden omgegaan. Bij deze Stedelijke Wateropgave (SWO) is het aspect 'klimaatbestendigheid' (of toekomstbestendigheid) een belangrijk item en hiervoor is het nodig dat meer samenhang wordt gezocht tussen de afvalwaterketen, het watersysteem en de ruimtelijke ordening. Toepassing van deze redeneertrant zal in 2016 in SAZ+ verband worden opgepakt. Hierbij zal tevens een link worden gelegd met het programma 'Klimaatadaptatie in Zeeland' dat in het kader van het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie wordt geïmplementeerd. Onderwijl worden projecten, voor zover strokend met het beleid van het 'verlopen' stedelijk waterplan en met het huidige beleid van gemeente en waterschap, in diverse kernen in Zeeland uitgevoerd.
- Deelname aan het EU-interreg subsidieproject SCAPE 'Essenveld' te Middelburg waar in het kader van het programma 'Klimaatadaptatie in Zeeland' door de gemeente Middelburg een pilot 'klimaatstest' wordt uitgevoerd.

Plannen van derden watersystemen

- De inzet van het waterschap in de Zuid-Westelijke Delta en de zoetwateraanvoer wordt voortgezet.
- Via het watertoetsproces en de juridisch planologische analyses van ruimtelijke plannen worden de waterschapsbelangen geborgd. Daarnaast vindt in het werkveld ruimtelijke ordening proactieve advisering plaats richting derden om zo de waterschapsbelangen optimaal te kunnen dienen.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Aantal gebieden waarvoor Planvorming Water Opgave (PWO) is afgerond (15 in totaal)	12
Percentage van de adviezen in de watertoetsen die door gemeenten worden overgenomen	90%
Percentage uitgevoerde maatregelen om het beheergebied voor waterkwaliteit (KRW) volledig op orde te brengen	55%
Percentage uitgevoerde maatregelen om het beheergebied voor het peilbeheer (GGOR) volledig op orde te brengen	55%
Percentage uitgevoerde maatregelen om het beheergebied voor wateroverlast (WB21) volledig op orde te brengen	55%

Wat gaan we doen in 2018-2020?

In de periode 2018-2020 worden de laatste watergebiedsplannen afgerond.

Tezamen met gemeenten worden ook in stedelijk gebied die projecten uitgevoerd die een bijdrage leveren aan het bereiken van de WB21- en KRW-doelen. Hierbij wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de maatregelen die nodig zijn in het kader van het programma 'Klimaatadaptatie in Zeeland'. Er wordt een extra impuls gegeven aan een verbeterde zoetwaterbeschikbaarheid.

2.2.2 Beheersinstrumenten watersystemen

Het product richt zich op:

Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten (peilbesluiten, waterakkoorden, leggers en beheerregisters waterlopen en kunstwerken) die het beheer van watersystemen ondersteunen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Actualisatie van de peilbesluiten als onderdeel van en vervolg op het PWO proces (Planvorming WaterOpgave).

Op orde brengen en houden van het beheerregister (Kernregistratie Infrastructuur Oppervlaktewater, KIO).

Actualisatie van de legger.

Wat gaan we doen in 2017?

Na vaststelling van een watergebiedsplan wordt een peilbesluit opgesteld en overeenkomstig de daarvoor geldende procedure vastgesteld. In 2017 is de vaststelling van drie peilbesluiten voorzien. Er wordt binnen het programma PWO gewerkt aan de peilbesluiten voor de laatste 6 gebieden, te weten Campen, West Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren, Othene, Schouwen en Duiveland. In 2017 start de eerste herziening van een actueel peilbesluit: peilbesluit Paal.

Met de afronding van project KIO eind 2016 is het beheerregister volledig KIO-proof gemaakt. Daarop volgt het regulier beheren en bijhouden van de informatie. Gelet op de toenemende behoefte aan actuele en betrouwbare gegevens voor alle bedrijfsprocessen wordt dit steeds belangrijker.

Actualisatie van de legger vindt plaats op grond van KIO-data en resultaten uit de afgeronde PWO-projecten.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Oppervlakte van het totale beheersgebied met een actueel peilbesluit (niet ouder dan 12 jaar, waterverordening provincie Zeeland)	75%

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Voor 2018-2020 wordt in 6 PWO-gebieden de vaststelling van peilbesluiten voorzien. Daarnaast is de eerste herziening van een actueel peilbesluit voorzien (Paal). Hiermee komt het totaal dan op 100%. Waar nodig worden als gevolg van plannen van derden partiële peilbesluiten genomen.

De legger wordt gefaseerd geactualiseerd, rekening houden met de gegevens die beschikbaar komen tijdens planvormingsprocessen in het kader van de PWO.

2.2.3 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

Het product richt zich op:

Aanleg, verwerving en onderhoud van waterlopen en kunstwerken voor de passieve waterbeheersing inclusief alle kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater en voorzieningen verwante belangen die daarin worden getroffen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van een goed functionerend watersysteem dat is afgestemd op de gebruiksfuncties van het gebied en de daarbij gewenste waterkwaliteit. Een niet door bagger- en saneringsspecie in zijn functioneren belemmerd watersysteem en het voorkomen van milieurisico's. Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen voor de waterhoeveelheid en -kwaliteit, zoals die zijn vastgelegd in het daarvoor beschikbare instrumentarium (peilbesluit, waterakkoord) of zoals anders als beleidsdoelstelling gedefinieerd. Het voorkomen en beperken van onveiligheid en schade die wordt veroorzaakt door afwijkingen in de hoeveelheid water alsmede van de achteruitgang van de fysisch-chemische en/of ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. Het meten van waterstanden en debieten, alsmede de fysisch-chemische en biologisch toestand van het oppervlaktewater onderzoek en het toetsen daarvan aan de normen.

Ook het behouden of herstellen van oude duikers en sluizen (cultuurhistorie) zal aandacht krijgen in het kader van goed rentmeesterschap.

De doelstelling van dit programma is het voorkomen van wateroverlast in natte jaargetijden, het zoveel mogelijk voorkomen van watertekorten in droge jaargetijden en het verbeteren van de waterkwaliteit door het peil, het onderhoud van de waterloop en de waterkwaliteitsmaatregelen op elkaar en op de functie van het gebied af te stemmen.

De gewenste situatie is vastgelegd het waterbeheerplan 2016-2021, verdere uitwerking zal plaatsvinden in de Beleidsnota watersystemen, gebiedsgerichte plannen en peilbesluiten.

Daarnaast worden bij dit taakveld integrale plannen gerealiseerd, waarmee functies en streefbeelden worden ingevuld en ecologische verbindingzones worden aangelegd en verdrogingsbestrijding wordt gerealiseerd.

Hierbij spelen zowel kwantitatieve als kwalitatieve aspecten een rol. Het te bereiken effect is uit te drukken in voldoende water op alle plaatsen in ons beheergebied, zodat de veiligheid gewaarborgd is. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de effectiviteit van de maatregelen.

Wat gaan we doen in 2017?

Uitvoeren van relatief kleinschalige aanpassingen, vernieuwingen aan waterlopen wat bijvoorbeeld niet meegenomen wordt als maatregel volgend uit een gebiedsgerichte aanpak alsook het herprofilen van waterlopen. Verder worden de taluds/oeveren jaarlijks (in het najaar) gemaaid om de afvoer van het water te waarborgen. De maaibestekken moeten in 2017 opnieuw aanbesteed worden. In alle gebieden zal voor een goede uitvoering van het onderhoudswerk aan de waterlopen beplanting worden verwijderd die in of over de waterloop hangt.

De aanleg van de vispassage die in 2017 was gepland is uitgesteld tot 2020. Vanaf 2018 is jaarlijks aanleg van één of meerdere vispassages gepland. Het percentage van het gebied dat bereikbaar is voor vis blijft in 2017 51%, wat lager is dan de prestatie op basis van de Strategienota. De totale opgave voor de planperiode van het waterbeheerplan (2016-2021) blijft ongewijzigd.

Het waterschap draagt bij in de sanering van dammen en het vernieuwen van duikers waar deze een knelpunt vormen in de aan- en afvoer of in het onderhoud. Bij aanwezigheid van asbesthoudend materiaal kunnen de saneringskosten fors hoger uitpakken.

De gronddepots bieden fysieke ruimte voor tijdelijke opslag van grond binnen conform wet- en regelgeving. Het merendeel van deze grond is bermgrond afkomstig uit de werkgebieden van het waterschap. De grond wordt omgezet zodat graszoden besterven en civiel technisch een beter product ontstaat. Grond mag conform de vergunning maximaal 3 jaar in depot liggen. In 2017 ontstaat een risico bij het gronddepot Walcheren (Ritthem). Afgelopen jaren werd meer grond aangevoerd dan opnieuw toegepast in een werk. Er is sprake van stagnatie. Bij de RUD is verlenging van de opslagduur aangevraagd. Gezocht wordt naar lokale afzetmogelijkheden om grond af te zetten binnen de wettelijke kaders en de afzetkosten te beperken.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage van 8417 km waterloop in het landelijk gebied dat is gemaaid	99%
Verruiming KRW waterlichamen door aanleg van flauwe oevers	8 km
Aantal KRW-waterlichamen dat volledig is ingericht	9
Aantal vangsten van muskusratten per kilometer waterloop	≤ 0,20
Aantal aan te leggen vispassages	1
Percentage van totale opgave (60% van KRW-waterlichamen) in het beheergebied dat bereikbaar is voor vis	57,6%

Wat gaan we doen in 2018-2020

Uitvoering geven aan de onderhoudscyclus en, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiële middelen, de achterstand verminderen in slechte oevers. Verder zal komende jaren gekeken worden naar vraag gestuurd onderhoud in plaats van het huidige cyclisch onderhoud. Kosten/baten afwegingen hebben hier een belangrijke plaats in.

Het onderhoud in stedelijk gebied vindt plaats volgens met gemeenten gemaakte afspraken.

2.2.4 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems

Het product richt zich op:

Verwijderen van bagger- en saneringsspecie uit watersystemen en indien noodzakelijk dit milieu hygiënisch passend verwerken.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Een niet door bagger- en saneringsspecie in zijn functioneren belemmerd watersysteem en het voorkomen van milieurisico's. Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen voor de waterhoeveelheid en -kwaliteit, zoals die zijn vastgelegd in het daarvoor beschikbare instrumentarium (peilbesluit, waterakkoord) of zoals anders als beleidsdoelstelling gedefinieerd.

Wat gaan we doen in 2017

De waterbodems van de primaire-, secundaire- en tertiaire waterlopen worden in een cyclus van 8 jaar gebaggerd. Ook in 2017 zal uitvoering worden gegeven aan deze baggercyclus. Net als voorgaande jaren worden ook de duikers in de baggergebieden gereinigd, aansluitend op het baggerwerk. Het baggeren, grondverzet en het beheer van de depots dient te voldoen aan het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer (Kwalibo).

In Oost-Zeeuws-Vlaanderen zal volgend jaar een waterloop met natuurlijke arseen vervuiling worden aangepakt.

In 2017 gaat depotbeheer het managementsysteem aanpassen om in 2018 te voldoen aan de nieuwe norm.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage van 1206 km waterloop in het landelijk gebied waarvan de baggerspecie is verwijderd en verspreid	80%

Wat gaan we doen in 2018-2020

Uitvoering geven aan de baggercyclus en de achterstand in baggeren wegwerken conform een nog nader op te stellen meerjarig uitvoeringsprogramma. Net als bij het overige onderhoud aan het watersysteem zal komende jaren ook voor het baggeronderhoud gekeken worden naar vraag gestuurd onderhoud in plaats van het huidige cyclisch onderhoud. Kosten/baten afwegingen hebben hier een belangrijke plaats in.

Het achterstallig baggeronderhoud in het stedelijk gebied van Zeeuws-Vlaanderen wordt overeenkomstig de daartoe opgestelde baggerplannen samen met de gemeenten weggewerkt.

In 9 baggerspeciedepots wordt natte baggerspecie bewerkt tot steekvaste baggerspecie en toegepast in grootschalige bodemtoepassingen. Steekvaste baggerspecie mag conform de vergunning maximaal 3 jaar in depot liggen. In dat kader zal circa 5.500 m³ toegepast worden in lokale grootschalige bodemtoepassingen. De bewerking vindt plaats onder de verplichte certificaten ISO 9001:2008 (kwaliteitszorgsysteem) en BRL SIKB 7500, protocol 7511 (productcertificaat). In 2018 vervalt de ISO 9001:2008 en wordt vervangen door de ISO 9001:2015.

2.2.5 Beheer hoeveelheid water

Het product richt zich op:

Het door middel van regulerende kunstwerken invloed uitoefenen op de hoeveelheid water, het oppervlaktewaterpeil en de waterkwaliteit in het watersysteem.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van een goed functionerend watersysteem dat is afgestemd op de gebruiksfuncties van het gebied en de daarbij gewenste waterkwaliteit. Verder het voorkomen van wateroverlast in natte jaargetijden, het zoveel mogelijk voorkomen van watertekorten in droge jaargetijden en het verbeteren van de waterkwaliteit door het peil op de functie van het gebied af te stemmen conform de in peilbesluiten vastgestelde streefpeilen.

Wat gaan we doen in 2017

Ter verbetering van het operationeel peilbeheer wordt een uniform telemetriesysteem (CAW) gebruikt. De bestaande automatische stuwen en gemalen zijn de afgelopen jaren toegevoegd aan dit systeem. In 2017 en verdere jaren zal uitvoering worden gegeven aan het beheer en onderhoud van stuwen en gemalen en het optimaliseren van het operationeel peilbeheer conform het automatiseringsbeleid stuwen en gemalen.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Aantal afwijkingen van de brandbreedte in het beheergebied (door technisch falen)	≤5

Wat gaan we doen in 2018-2020

De mogelijkheden voor verdere integratie van operationeel peilbeheer en watersysteemanalyses worden onderzocht (richting een BOS, beslissingondersteunend systeem). Het optimaliseren van het operationeel peilbeheer conform het automatiseringsbeleid (stuwen en gemalen). Uitvoering geven aan het beheer en onderhoud van stuwen en gemalen.

2.2.6 Calamiteitenbestrijding watersystemen

Het product richt zich op:

Bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Een adequate aanpak van calamiteiten waarbij er duidelijkheid is bij betrokkenen over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Wat gaan we doen in 2017

Herinrichten van de calamiteitenorganisatie naar een crisisorganisatie op basis van het in 2015 opgestelde transitieplan 'Van Calamiteitenbestrijder naar Crisispartner'.

Het actualiseren van de deelplannen oppervlaktewaterkwantiteit en -waterkwaliteit.

Wat gaan we doen in 2018-2020

Deelnemen van een jaarlijkse 'oefenweek' voor alle functionarissen van de crisisteams volgens het meerjarenprogramma OTO (Opleiden Trainen-Oefenen).

2.2.7 Monitoring watersystemen

Het product richt zich op:

Het verzamelen, bewerken, verwerken, toetsen, analyseren en rapporteren van meetgegevens voor zowel het waterkwantiteits- als het waterkwaliteitsbeheer (met uitzondering van gegevens over de waterbodems).

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Een doelmatige invulling van de monitoring waterbeheer, die aansluit bij een organisatie brede aanpak van monitoring. Het gaat om het vastleggen van integraal beleid voor de betrokken afdelingen. De monitoringsinspanning wordt daarbij per onderdeel afgestemd op de doelen die ermee worden nagestreefd.

Hierbij wordt ook invulling gegeven aan het beheer en de kwaliteitsborging van alle verzamelde gegevens en de wijze waarop de resultaten worden gepresenteerd.

Wat gaan we doen in 2017?

In 2016 is de monitoring van de watersystemen integraal in beeld gebracht en zijn optimalisatiekansen vastgesteld. In 2017 wordt begonnen met het uitvoeren van deze optimalisatiekansen.

Voor de monitoring waterkwantiteit wordt er verdere uitvoering gegeven aan het in 2015 opgestelde programma uitvoeringsplan optimalisatie monitoring waterkwantiteit.

Uitvoeren monitoringsprogramma's 2017 voor waterkwantiteit en waterkwaliteit.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

- Uitvoering geven aan de monitoringsprogramma's conform de vastgestelde uitgangspunten.
- Uitvoering geven aan het programma uitvoeringsplan optimalisatie monitoring waterkwantiteit.

2.2.8 Stimulering en subsidies lozingen

Het product richt zich op:

Aanvullende, niet direct bij andere beleidsproducten onder te brengen vormen van stimuleren en subsidiëren door waterschappen. Hieronder vallen de stimulering in de afvalwaterketen (toetsing rioleringsplannen), het beschikken op aanvragen voor het verlenen van financiële bijdragen (subsidies lozingen) en de stimulering voor de waterkwaliteit (stimuleren aanpak van diffuse emissies van derden).

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Een optimale afstemming van de waterketentaken van gemeenten en waterschap. Hiervoor is in 2014 de Nota Riolerings vastgesteld. In deze nota is het beleid uit de Strategienota Afvalwaterketen ten aanzien van de gemeentelijke rioleringsstaak nader uitgewerkt.

Voor het reguleren van emissies naar oppervlaktewater, zodanig dat deze het bereiken van de landelijke KRW-doelstellingen niet in gevaar brengen, is in 2014/ 2016 een geactualiseerde en aangevulde nota Beleidsregels emissie vastgesteld. Deze nota is een uitwerking van een aantal relevante activiteiten uit de Beleidsnota Emissie ten behoeve van de toetsing van afvalwateraspecten bij nieuwe of uitbreidende activiteiten.

Daarnaast spelen een adequaat niveau van vergunningverlening en handhaving van de Waterwet, het optimaliseren van de afvalwaterketen en stimulering van derden hierbij een belangrijke rol.

Wat gaan we doen in 2017?

Het beoordelen van en adviseren over gemeentelijke rioleringsplannen, waarbij we de mate waarin onze uitgebrachte adviezen worden opgevolgd, evalueren. In het kader van de Nota Riolerings worden in 2017 een aantal acties uitgevoerd, waaronder het toetsen van de bestaande overnamepunten aan de nieuwe richtlijn 'Overnamepunten', onderzoek naar de noodzaak en mogelijkheden voor aanpassing van de bestaande 'inprikkers' in het transportsysteem van het waterschap en het maken van capaciteitsafspraken met gemeenten voor de korte en lange termijn.

Voor de sanering van ongewenste puntlozingen op oppervlaktewater, voor de aanleg van IBA's en voor het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolerings worden geen subsidies verleend.

Met name via de samenwerkingsverbanden Zuiver Zeeuws Water en Mineralen Middel en Meester worden emissiebeperkende maatregelen gepromoot en wordt onderzoek gedaan naar methoden om emissies naar oppervlaktewater te verminderen. In 2017 zijn - al dan niet in samenwerking met andere organisaties - onder andere de volgende activiteiten/ onderzoeken voorzien:

- Communicatie aanpassingen Activiteitenbesluit n.a.v. 2^e Nota duurzame gewasbescherming
- Uitvoering Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
- Stimulering implementatie GLB/POP maatregelen
- Uitvoering project Schoon Water Zeeland (SWZ)
- bemonstering medicijnresten in het in- en effluent van onze rwzi's.

Bovenstaande activiteiten en onderzoeken passen binnen de acties die aan de waterschappen zijn/worden geadresseerd in het kader van de landelijke 2^e Nota Duurzame Gewasbescherming, GLB/POP en het 5^e Nationaal Actie Programma Nitraat/Mestbeleid.

Dit landelijke beleid wordt periodiek op nationaal niveau geëvalueerd. Hiervoor worden door de waterbeheerders aan te leveren waterkwaliteitsgegevens gebruikt. Deze worden geaggregeerd vanuit het landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw resp. het

landelijk Meetnet Nutriënten Landbouw-Specifieke Oppervlaktewateren (MNLISO). Binnen deze evaluaties zal (vanaf 2016) ook het effect van het regionale emissiebeleid worden geëvalueerd.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Door middel van beoordeling van en advisering over gemeentelijke rioleringsplannen ervoor zorgen dat:

- lozingen vanuit het gemeentelijk rioleringsstelsel het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in de weg staan;
- het door middel van het gemeentelijk rioleringsstelsel ingezamelde rioolwater, de doelmatige werking van ons zuiveringssysteem niet belemmert.

Het rendement van de uitgevoerde maatregelen wordt op basis van de resultaten uit het Meetnet Nutriënten Landbouw-Specifieke Oppervlaktewateren (MNLISO) en het Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw geëvalueerd en zo nodig wordt het beleid bijgesteld.

2.2.9 Wat gaat het kosten?

x € 1.000						
	Beleidsproduct	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten						
601/602	Planvorming watersystemen	3.172	3.216	3.275	3.254	3.248
606	Beheersinstrumenten watersystemen	1.059	1.715	1.648	1.571	1.544
607	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	13.446	13.704	14.325	15.341	15.637
608	Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	3.713	4.135	4.592	5.033	5.566
609	Beheer hoeveelheid water	8.393	8.370	8.462	8.840	9.089
610	Calamiteitenbestrijding watersystemen	152	161	163	166	187
611	Monitoring watersystemen	1.355	1.376	1.371	1.383	1.383
627	Stimulering en subsidies lozingen	503	326	334	338	342
Totaal lasten		31.793	33.003	34.170	35.926	36.997
Baten						
601/602	Planvorming watersystemen	-60	-55	-55	-55	-55
606	Beheersinstrumenten watersystemen	-0	-0	-0	-0	-0
607	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-1	-1	-1	-1	-1
608	Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	-123	-103	-103	-103	-103
609	Beheer hoeveelheid water	-0	-0	-0	-0	-0
610	Calamiteitenbestrijding watersystemen	-0	-0	-0	-0	-0
611	Monitoring watersystemen	-0	-0	-0	-0	-0
627	Stimulering en subsidies lozingen	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-184	-159	-159	-159	-159
Netto-kosten programma watersystemen		31.609	32.844	34.011	35.767	36.838

De kosten van het programma watersystemen zijn ten opzichte van 2016 gestegen met ruim € 1,2 miljoen. Dit is onder te verdelen in hogere externe kosten en hogere interne doorberekeningen.

Conform het waterbeheerplan is in de begroting 2017 € 620.000,- meer gepland aan onderhoud. Dit wordt in 2017 vooral aan baggeren besteed. In 2017 zijn enkele grotere watergangen gepland die lastig bereikbaar zijn en wordt een waterloop met natuurlijke arseenvervuiling aangepakt. Daarnaast zijn de structureel hogere kosten voor het beheer en onderhoud bebouwd gebied in de begroting 2017 opgenomen. Vooral in het gebied Schouwen-Duiveland doordat het gebied qua inrichting niet kan voldoen aan de WB-21 norm vragen we een hogere kwaliteit van het onderhoud.

Daarnaast is voor verbeterde zoetwaterbeschikbaarheid een vacature opgenomen en aan externe kosten € 80.000,- om invulling te geven aan het ambitieniveau voor waterschapsinzet voor zoetwater.

De doorberekeningen voor watersystemen komen dit jaar € 582.000,- hoger uit. Dit komt grotendeels door de verdeling van Centrale Geografie Informatie waarvan in 2017 de verdeelsleutel is aangepast aan de meest recente verdeling van de uren in 2016.

2.3 Programma afvalwaterketen

Strategisch doel:

**Schoon en voldoende (niet te veel en niet te weinig)
oppervlaktewater**

Programma:

AFVALWATERKETEN

Beleidsproducten:

- 2.3.1 Planvorming afvalwaterketen:**
 - Eigen plannen afvalwaterketen
 - Plannen van derden afvalwaterketen
- 2.3.2 Getransporteerd afvalwater**
- 2.3.3 Gezuiverd afvalwater**
- 2.3.4 Verwerkt slib**

2.3.1 Planvorming afvalwaterketen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (zuiveringsbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Duidelijkheid geven over de doelstellingen van het waterschap, de wijze waarop en het moment wanneer deze zullen worden gerealiseerd en de gevolgen daarvan inclusief de financiële consequenties. De belangen van de taken van het waterschap (jegens derden) veiligstellen.

Eigen plannen

- Het beleid voor de afvalwaterketen is in detail vastgelegd in de Beleidsnota Afvalwaterketen 2016 - 2021. Hierin is de in het Waterbeheerplan vastgelegde strategie voor de afvalwaterketen uitgewerkt in een samenhangend pakket maatregelen en activiteiten.
- Een klimaatbestendige en doelmatig functionerende afvalwaterketen
Het waterschap en de gemeenten in het beheergebied hebben met de in 2010 vastgestelde integrale visie op de afvalwaterketen de koers uitgezet naar een klimaatbestendige en doelmatig functionerende afvalwaterketen. De gezamenlijke visie vormt een stevig fundament voor het realiseren van de doelen uit het landelijke Bestuursakkoord Water. De komende jaren zetten gemeenten en waterschap in op het concretiseren van de visie in strategisch en operationeel beleid en realisatie van de daarin te stellen doelen.
- Intensieve samenwerking met gemeenten voor een doelmatige taakuitoefening in het watersysteembeheer en in de afvalwaterketen
De in maart 2013 ondertekende Samenwerkingsovereenkomst Afvalwaterketen Zeeland (SAZ) vormt daarbij de basis om op structurele wijze aan de samenwerking vorm en inhoud te geven. In de overeenkomst zijn de onderlinge verantwoordelijkheden t.a.v. besluitvorming en financiële inbreng alsmede de organisatie en de werking van de SAZ+ vastgelegd, waardoor de samenwerking niet langer vrijblijvend is. Het Bestuurlijk Overleg Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (BOSAZ) is daarbij het platform voor afstemming op bestuurlijk niveau. In de samenwerkingsovereenkomst zijn de volgende doelen voor de SAZ+ vastgesteld:
 - door samen te werken willen gemeenten en waterschap de afvalwaterketen beheren conform het gestelde in het in april 2011 afgesloten Bestuursakkoord Water als ware sprake van één systeem en één organisatie;
 - gezamenlijk de beleidsmatige uitgangspunten voor de afvalwaterketen vaststellen;
 - de samenwerking moet leiden tot kostenbesparingen in de afvalwaterketen, tot het vergroten van de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen en tot vermindering van de personele kwetsbaarheid.
 Hiermee wil Zeeland in 2020 een bijdrage leveren van € 12,4 mln aan de landelijk te bereiken € 380 mln minder - meer. De kostenontwikkeling wordt periodiek tezamen met de gemeenten gemonitord.

Door het feit dat Evides op 2 april 2015 officieel tot de SAZ+ is toegetreden, is er voor dit samenwerkingsverband een ruimer werkveld ontstaan (incl. drinkwater) en zijn de mogelijkheden om aan de doelstellingen van de SAZ invulling te geven, in potentie toegenomen. Sinds de toetreding van Evides is de naam van de SAZ veranderd in SAZ+ (Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland).

Naast de gezamenlijke activiteiten die binnen de SAZ+ plaatsvinden, onderhoudt het waterschap via een netwerk van contactpersonen op gestructureerde wijze contact met gemeenten voor de afstemming van gemeentelijke- en waterschapstaken.

Plannen van derden

Door tijdige beoordeling, afstemming en reactie wordt het waterschapsbelang ingebracht in plannen van derden.

Wat gaan we doen in 2017?

Uitwerking Beleidsnota Afvalwaterketen

In 2016 is de Beleidsnota Afvalwaterketen 2016 - 2021 vastgesteld. In deze nota is de visie op en de strategie voor de afvalwaterketen vastgelegd.

Bij het formuleren van de strategie is aansluiting gezocht bij de in de samenwerking met de Zeeuwse gemeenten opgestelde gezamenlijke visie op de afvalwaterketen én het landelijke Bestuursakkoord Water. Geanticipeerd wordt op ontwikkelingen en opgaven die op de afvalwaterketen van invloed zijn, zoals klimaatverandering, energie-efficiency, duurzaamheid (grondstoffen uit afvalwater) en verwijdering van nieuwe prioritaire stoffen uit afvalwater. Tegelijkertijd wordt middels het Bestuursakkoord Water een zwaar accent gelegd op het terugdringen van de kosten (minder meer) door verdere optimalisatie, professionalisering en samenwerking. Die samenwerking moet tevens leiden tot meer kwaliteit en minder kwetsbaarheid bij de partners die in de (afval)waterketen actief zijn.

Om de opgaven voor de afvalwaterketen te kunnen realiseren zet het waterschap de komende jaren in op een strategie met als speerpunten:

- Verder professionaliseren van de bedrijfsvoering in het zuiveringsbeheer;
- Het veilig stellen van de functionaliteit van de infrastructuur voor transport en zuivering van het afvalwater;
- Verdere intensivering van de samenwerking met de Zeeuwse gemeenten en Evides;
- Verduurzaming van het zuiveringsbeheer;
- Uitvoering van het waterkwaliteitsspoor.

Wat gaan we daarvoor in 2017 concreet doen:

- Opstellen Programmaplan Stedelijke Wateropgave (SWO) waarin de maatregelen voor het toekomstbestendig inrichten van ons stedelijk gebied worden opgenomen.
- Herijking hydraulische capaciteit afvalwaterinfrastructuur.
Samen met de gemeenten maakt het waterschap per zuiveringskring een lange termijn doorzicht van de benodigde hydraulische capaciteit van de afvalwaterinfrastructuur.
- Onderzoek afvalwaterproductie seizoensgebonden afvalwaterstromen. Verdere optimalisatie van de procesbeheersing op rwzi's vraagt om betere voorspelbaarheid van het afvalwateraanbod. Daartoe worden de lozingskarakteristieken met name in de zuiveringsgebieden met seizoensgebonden afvalwaterstromen in beeld gebracht.
- Voortzetten van de in 2016 tezamen met de gemeente Goes gestarte pilot 'waterkwaliteitsspoor'.
- Voortzetten van de in 2016 gestarte monitoring van het ATS (afvalwatertransportsysteem) Terneuzen.
- medicijnresten bemonsteren in het in- en effluent van onze rwzi's.

Overig

- In het kader van het convenant/ maatregelenplan OAS Westerschouwen worden in 2017 een aantal maatregelen aan het watersysteem uitgevoerd.
- In het kader van Stedelijke Waterplannen worden tezamen met gemeenten een aantal projecten uitgevoerd. In dit kader wordt o.a. het watersysteem in de Molenpolder te Yerseke aangepast.

- Tezamen met de gemeente Kapelle wordt voor de kern Wemeldinge een OAS uitgevoerd.

SAZ+

De uitvoering van de volgende 4 programmalijnen moet er voor zorgen dat in Zeeland aan de doelstellingen van het Bestuursakkoord Water wordt voldaan:

- Programmalijn 1: van vervangen naar verbeteren
Belangrijk onderdeel van deze programmalijn is het onderzoeken wat nodig is om alle stedelijke gebieden in Zeeland voor wat de waterhuishouding betreft klimaatbestendig te maken. Hiervoor is door de SAZ+ een werkwijze ontwikkeld (ook wel redeneertrant genoemd), die als uitgangspunt wordt gehanteerd bij het maken van een stappenplan. Resultaat van dat uitvoeren van het stappenplan is een pakket maatregelen per gemeente met een ruwe schatting van de ermee gemoeide investeringen. Bij de uitvoering van programmalijn 1 wordt een direct verband gelegd met de stedelijke wateropgave (SWO) en de klimaatstresstest die in het kader van het Deltabesluit Ruimtelijke Adaptatie moet worden uitgevoerd.
- Programmalijn 2: aanpak rioolvreemd water
Door het waterschap zijn al diverse onderzoeken verricht naar de omvang van rioolvreemd water. In het kader van de SAZ+ is voor dit onderwerp een aanpak ontwikkeld waarbij de te maken onderzoekskosten voor het bepalen van de bronnen van het rioolvreemde water in verhouding staan tot de baten die het opheffen van het rioolvreemde water opleveren. Resultaat is een pakket maatregelen voor de aanpak van rioolvreemd water. De uitvoering hiervan is voorzien in de periode 2018 - 2020.
- Programmalijn 3: duurzaam zuiveren
In het kader van deze programmalijn is beleid op gebied van 'duurzaam zuiveren' uitgewerkt om energie en grondstoffen uit het zuiveringsproces terug te winnen.
- Programmalijn 4: operationeel samenwerken
Deze programmalijn verkent de mogelijkheden tot operationeel samenwerken.

Wat gaan we in het kader van de SAZ+ concreet doen:

- Actualiseren van de visie van de SAZ+ - dit vanwege het toetreden van Evides.
- Een actieve bijdrage leveren aan de 4 programmalijnen van de SAZ+ om tezamen met de 13 Zeeuwse gemeenten en Evides invulling te geven aan de in het Bestuursakkoord Water gemaakte afspraken.
- Samenwerking op vlak van 'operationeel beheer en onderhoud' intensiveren.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Eigen plannen afvalwaterketen en stedelijk waterbeheer

- Uitwerking Beleidsnota Afvalwaterketen;
- Invulling geven aan de stedelijke wateropgave (SWO).
- Planvoorbereiding + uitvoering diverse projecten in het kader van het convenant OAS Westerschouwen.

SAZ+

- Programma SAZ+ 2016 - 2020 uitvoeren.

2.3.2 Getransporteerd afvalwater

Het product richt zich op:

Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van transportgemalen en -leidingen mogelijk maken dat afvalwater wordt getransporteerd.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Al het aangeboden afvalwater, dat in de gemeentelijke riolering is verzameld, vanaf het overnamepunt transporteren naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie en daarmee voorkomen dat afvalwater ongezuiverd op oppervlaktewater wordt geloosd.

Zorgen dat al het aangeboden afvalwater minimaal conform de met de gemeente overeengekomen afnameverplichting en te minste volgens de wettelijk vereiste reductiedoelstellingen van geloosde stoffen wordt getransporteerd en gezuiverd.

Sinds 2016 wordt invulling gegeven aan de vastgestelde Beleidsnota afvalwaterketen 2016-2021.

In het kader van duurzaamheid streeft het waterschap naar verbetering van de energie-efficiency conform de gemaakte afspraken uit de MeerJarenAfspraak energie efficiency (MJA3). De maatregelen die hieruit volgen zijn vastgelegd in het EnergieEfficiencyPlan (EEP) 2017-2020.

Wat gaan we doen in 2017?

Alle technische installaties zoals rioolgemalen en afvalwatertransportleidingen (awt) zullen met de beschikbare middelen beheerd en onderhouden worden op basis van de genoemde beleidsnota afvalwaterketen.

In 2017 wordt het assetmanagement verder geconcretiseerd als onderdeel van het project Bedrijfsvoering 2020.

Het vereiste onderhoud is gebaseerd op het bestaande onderhoudsbeleid en wordt ondersteund door het onderhoudbeheersysteem (OBS).

Naast het dagelijks onderhoud zullen ook in 2017 diverse renovaties aan de technische installaties worden uitgevoerd zodat wordt voldaan aan de afnameverplichting, die met de gemeente is afgesproken, de bedrijfszekerheid op het vereiste peil blijft en voldaan kan worden aan de gestelde (vergunnings)eisen.

Het aangeboden afvalwater, naar verwachting ca. 53 miljoen m³, wordt door middel van 158 rioolgemalen via 533 km aan persleiding en 36 km aan vrijvervalleidingen naar de rwzi's verpompt. Daarnaast beheert het waterschap nog één overstortgemaal.

De voor het transporteren van het afvalwater benodigde energie is ongeveer 6 miljoen kWh.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage rioolpersgemalen dat voldoet aan afnameverplichting	98%

Wat gaan we doen in 2018-2020?

In de planperiode 2018 tot en met 2020 worden jaarlijks een aantal rioolgemalen aangepast ten behoeve van de afnameverplichting en/of (groot) onderhoud. De afvalwatertransportleiding Terneuzen wordt op basis van het beheerplan onderhouden en daar waar nodig gerenoveerd. Daarnaast lopen er diverse voorbereidingen van projecten in het kader van de Optimalisatie Afvalwater Systeem (OAS).

2.3.3 Gezuiverd afvalwater

Het product richt zich op:

Het door het realiseren, overnemen, beheren, onderhouden en exploiteren van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en IBA-inrichtingen zorgen dat het aangeboden afvalwater wordt gezuiverd.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Zorgen dat al het aangeboden afvalwater, minimaal conform de met de gemeente overeengekomen afnameverplichting, wordt getransporteerd en gezuiverd ten minste volgens de wettelijk vereiste reductiedoelstellingen van geloosde stoffen.

Sinds 2016 wordt invulling gegeven aan de vastgestelde beleidsnota afvalwaterketen 2016-2021.

In het kader van duurzaamheid streeft het waterschap naar verbetering van de energie-efficiency conform de gemaakte afspraken uit de MJA3. De maatregelen die hieruit voortvloeien zijn vastgelegd in het EEP 2017-2020.

Wat gaan we doen in 2017?

Alle technische installaties zoals IBA's (systeem voor Individuele Behandeling van Afvalwater) en rwzi's zullen met de beschikbare middelen beheerd en onderhouden worden. Het beheer is afgestemd op de te behalen resultaten zoals vastgelegd in de vergunningen gebaseerd op de Wet milieubeheer en de Waterwet. Het gebiedsrendement voor de verwijdering van fosfaat en stikstof is in dit geheel een belangrijke eis. Het vereiste onderhoud is gebaseerd op het bestaande onderhoudsbeleid en wordt ondersteund door het onderhoudbeheersysteem (OBS).

In 2016 is de houtskoolschets van de organisatie van Zuivering- en Installatiebeheer verder uitgewerkt in het project Bedrijfsvoering 2020. De in 2016 uitgewerkte werkprocessen op basis van het model en methodiek rondom Assetmanagement dienen als basis voor het transitieproces naar een aangepaste organisatiestructuur voor de afdeling.

Een gedeelte van de KAM actiepunten zal in 2017 worden uitgevoerd. In het kader van het beheer van het KAM-systeem worden een drietal Lean audits uitgevoerd.

De Vereniging van Zuiveringbeheerders zal in het kader van de verdere professionalisering op basis van het ZuiveringInformatiesysteem (Z-info) werken aan een gezamenlijk dashboard, waarin sturingsparameters van de zuiveringstechnische werken direct en overzichtelijk in beeld worden gebracht.

In 2017 wordt invulling gegeven aan het innovatieprogramma door nader onderzoek te doen naar nieuwe technieken gericht op de thema's 'Beter met minder', 'Afvalwater als grondstof' of 'Samenscholing in de waterketen'.

De verwachte vervuilingswaarde van het aangeboden afvalwater op de 16 rwzi's is ongeveer 576.000 i.e. De voor het reinigen van het afvalwater benodigde energie is ongeveer 15,0 miljoen kWh, waarvan ca. 5,0 miljoen kWh zelf in gasmotoren wordt opgewekt.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Prestatie fosfaatverwijdering	≥75%
Prestatie stikstofverwijdering	≥75%
Prestatie chemisch zuurstofverbruik	≥85%
Voldoen aan de lozingseisen uit de lozingsvergunningen	100%
Energie-efficiencyverbetering MJA3 zuiveringstechnische werken (cumulatief)	22,6%
Aandeel eigen energieopwekking gehele waterschap	22,3%
Percentage reductie chemicaliëngebruik t.o.v. 2009	30%
Productie van grondstoffen uit afvalwater	5,6%

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Invulling geven aan de vastgestelde beleidsnota afvalwaterketen 2016-2021.

In het kader van duurzaamheid streeft het waterschap naar verbetering van de energie-efficiency conform de gemaakte afspraken uit de MJA3 dit is vastgelegd in de EEP 2017-2020. In de periode 2018-2020 worden de maatregelen die voortvloeien uit het EEP 2017-2020 uitgevoerd.

2.3.4 Verwerkt slib

Het product richt zich op:

Het door het realiseren, beheren, onderhouden en exploiteren van slibverwerkingsinstallaties zorgen dat het zuiveringsslib en de andere restproducten van een rwzi die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct worden verwerkt.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Het zorgen voor adequate verwerking van zuiveringsslib en een zodanige verwerkingscapaciteit dat aan de daaraan gestelde eisen wordt voldaan.

Sinds 2016 wordt invulling gegeven aan de vastgestelde beleidsnota afvalwaterketen 2016-2021. Onderdeel van de beleidsnota vormt de slibstrategienota, waarin specifiek wordt ingegaan op logistiek, vergisting en ontwatering van zuiveringsslib.

Wat gaan we doen in 2017?

Het bij het zuiveren van afvalwater geproduceerde slib wordt op vier locaties ontwaterd en wordt vervolgens aangeboden aan de Slibverwerking Noord-Brabant te Moerdijk. De totale hoeveelheid geproduceerd slib wordt op 29.090 ton geschat.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Ontwateringsgraad zuiveringsslib	24%

Wat gaat we doen in 2018-2020?

In de planperiode wordt een aantal grootschalige projecten gerealiseerd in het kader van de Slibstrategiestudie die onderdeel uitmaakt van de Beleidsnota Afvalwaterketen. Hiervoor wordt op de rwzi Walcheren in het project Energiefabriek Walcheren de slibverwerking van indikking tot ontwatering aangepast.

2.3.5 Wat gaat het kosten?

x € 1.000						
	Beleidsproduct	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten						
601/602	Planvorming afvalwaterketen	691	815	824	833	844
612	Getransporteerd afvalwater	8.320	8.594	8.625	8.764	8.883
613	Gezuiverd afvalwater	15.107	14.770	15.098	15.312	16.070
614	Verwerkt slib	4.613	4.397	4.085	3.932	3.922
Totaal lasten		28.731	28.576	28.631	28.841	29.719
Baten						
601/602	Planvorming afvalwaterketen	0	0	0	0	0
612	Getransporteerd afvalwater	-67	-67	-67	-67	-67
613	Gezuiverd afvalwater	-335	-344	-344	-344	-344
614	Verwerkt slib	-102	-160	-160	-160	-160
Totaal baten		-504	-571	-571	-571	-571
Netto-kosten programma afvalwaterketen		28.227	28.005	28.060	28.271	29.148

De netto-kosten van het programma afvalwaterketen dalen met ongeveer € 0,2 miljoen. Per saldo wordt de daling van de lasten veroorzaakt door lagere overheadkosten, energielasten, stort- en verwerkingskosten slib en hogere onderhoudskosten. In 2017 wordt er een hogere opbrengst verwacht voor de diensten en leveringen aan derden.

2.4 Programma wegen

Strategisch doel:

In goede staat verkerende en verkeersveilige wegen en fietspaden (inclusief bermbeplanting)

Programma:

WEGEN

Beleidsproducten:

- 2.4.1 Planvorming wegen:
 - Eigen plannen wegen
 - Plannen van derden wegen
- 2.4.2 Beheersinstrumenten wegen
- 2.4.3 Aanleg en onderhoud wegen
- 2.4.4 Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid

2.4.1 Planvorming wegen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (wegenbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Het waterschap streeft naar in goede staat verkerende, verkeersveilige wegen, fietspaden en parkeerterreinen (inclusief wegbeplanting).

Het beleid zal waar nodig worden geactualiseerd en als input dienen voor beheer- en uitvoeringsplannen.

Er worden projecten voorbereid en er worden adviezen opgesteld ten aanzien van plannen van derden met als doel het waterschapsbelang en het maatschappelijk belang optimaal te behartigen. Aan externe klanten wordt duidelijkheid gegeven over de doelstellingen van het waterschap, de wijze waarop en het moment wanneer deze zullen worden gerealiseerd en de gevolgen daarvan inclusief de financiële consequenties.

Wat gaan we doen in 2017?

Eigen plannen:

Het door het waterschap en de gemeenten uitgevoerde onderzoek naar de uitvoering van de wegentaak heeft een vervolg gekregen, waarbij gezocht wordt naar mogelijkheden om het wegbeheer in het buitengebied te optimaliseren. Dit is vastgelegd in een intentieovereenkomst met alle Zeeuwse gemeenten.

In 2017 zal door waterschap en gemeenten een benchmark wegen worden opgezet om zo-doende de kosten voor wegbeheer jaarlijks te kunnen vergelijken. Doel van de benchmark is om van elkaar te leren waardoor optimalisatie bij de betrokken organisaties zal worden bevorderd.

Daarnaast zal worden gezocht naar mogelijkheden om beleid, beheer en onderhoud beter af te stemmen en indien gewenst tot een betere taakverdeling te komen.

In 2017 wordt een beleidsnotitie met betrekking tot beheer en onderhoud van kunstwerken (bruggen en duikers) opgesteld. In deze notitie zal een doorkijk worden opgenomen van benodigde maatregelen en bijbehorende kosten voor de lange termijn. Vooruitlopend is in het Meerjarenperspectief voor de periode 2017-2020 een bedrag opgenomen voor deze werkzaamheden. Daarnaast zal een beleidsnotitie verkeersveiligheid (met name categorisering en inrichting van wegen) worden opgesteld.

Plannen van derden

Het waterschap levert een bijdrage aan het opstellen van plannen van derden en toetst hierbij de waterschapsbelangen. De maatschappelijke belangen worden hierbij in acht genomen. Hier toe wordt geparticipeerd in diverse projectgroepen, themagroepen, werkgroepen en overige overlegstructuren.

In 2017 wordt onder andere een bijdrage geleverd aan de uitwerking van het door de Provincie vastgestelde Mobiliteitsplan. Dit zal plaatsvinden per gemeente of combinatie van gemeenten en moet leiden tot een breed gedragen plan voor de wegencategorisering. Voor het waterschap is het eigen beleid hierbij leidend.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Het Wegenbeleidsplan, de beleidsnotities en de uitvoeringsplannen die in de voorgaande jaren zijn vastgesteld zullen, indien nodig, worden geactualiseerd. Het omgaan met de plannen van derden wordt voortgezet op de hierboven beschreven werkwijze.

2.4.2 Beheersinstrumenten wegen

Het product richt zich op:

Het bijdragen aan, opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger gemeenten en beheersregister waterschap), teneinde de staat van de wegen zichtbaar te maken.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Het inzichtelijk maken en houden van de verhouding tussen de aanwezige kwaliteit en de voorgescreven kwaliteit van de wegen (incl. kunstwerken) en beplantingen met daarbij de geografische locatie en de verantwoordelijkheden en taken van het waterschap.

Wat gaan we doen in 2017?

Het beheer van de wegen en beplantingen wordt op rationele wijze uitgevoerd. Voor de wegen gelden de uitgangspunten van het Wegenbeleidsplan. Deze uitgangspunten worden in 2017 verder uitgewerkt in de beleidsnotitie Rationeel Wegbeheer. Voor de beplantingen gelden de uitgangspunten van het Beleidsplan beplantingen.

Op basis van inspecties en inventarisaties wordt de staat van onderhoud van de wegen en de beplantingen bepaald. Vervolgens worden de maatregelen bepaald die nodig zijn om de wegen en de beplanting in goede staat te brengen of te houden. Deze maatregelen worden geprioriteerd, voorbereid en uitgevoerd. Afhankelijk van de staat van onderhoud wordt gekozen voor klein onderhoud, groot onderhoud of omvorming/reconstructie. De uitvoering wordt op de markt gezet, met uitzondering van een beperkte hoeveelheid klein onderhoud dat met name in Zuid-Beveland nog in eigen beheer plaats vindt.

In de programma's Obsurv (wegen) en Geovisia (beplantingen) staan de (beheer-)gegevens. Deze worden actueel en toegankelijk gehouden.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

In de jaren 2018-2020 wordt de hierboven beschreven werkwijze voortgezet.

2.4.3 Aanleg en onderhoud wegen

Het product richt zich op:

Het, op basis van het beheersplan Wegen, aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van wegen, wegbermen, bermsloten en kunstwerken wegbeheer.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Het binnen het vastgestelde kwaliteitsniveau brengen c.q. houden van het waterschaps-wegennet ten behoeve van het efficiënt en veilig vervoer van personen en goederen.

Het waarborgen van een doelmatige ontsluiting en bereikbaarheid van de bestemmingen in het beheersgebied met een verantwoord niveau van verkeersveiligheid.

Door de aanleg van infrastructuur wordt de verkeersveiligheid verbeterd en waar nodig de bereikbaarheid vergroot. Onderhoud is noodzakelijk om het wegennet op het vastgestelde kwaliteitsniveau te brengen en houden. Concreet betekent dit op dit moment een goede kwaliteit voor de hoofdwegen en fietspaden en een veilige kwaliteit voor de overige wegen en paden.

Verder wordt de kwaliteit van de beplanting op niveau gehouden door de uitvoering van het beheerplan beplantingen.

Wat gaan we doen in 2017?

Aanleg

De projecten en maatregelen voortvloeiend uit het vastgestelde Wegenbeleidsplan worden verder opgepakt. Dit betekent dat wegen die qua inrichting niet voldoen aan de BasisKenmerken Weg-ontwerp (landelijke norm BKWO) worden voorzien van de juiste markering en indien de wegbreedte niet voldoet, zal deze waar mogelijk worden aangepast. Het aanleggen van fietspaden kan ook onderdeel uitmaken van deze maatregelen.

In 2017 zal de realisatie van het fietspad langs de Korenweg (Zuid-Beveland) plaatsvinden en tevens van het resterende deel van het fietspad Kattendijke-Goes. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de buitendijkse fietsroute Terneuzen-Zeedorp.

Diverse wegen worden gereconstrueerd.

Het waterschap levert een financiële bijdrage aan de aansluiting A58 Goes-Zuid.

Ongeveer 2,5% van de wegbeplanting wordt omgevormd, zodat er een duurzame en gevarieerde beplanting ontstaat passend in het landschap. Uitgangspunt hierbij is het in 2015 vastgestelde beleidsplan beplantingen.

In 2017 wordt de voorbereiding opgepakt van projecten die in 2018 of 2019 uitgevoerd worden, zoals aanleg fietspaden, reconstructies van wegen en omvorming van beplanting.

Verwerven

Het komt voor dat het waterschap wegen en weggedeelten beheert die logischerwijs bij een andere wegbeheerder thuis horen (met name aansluitend aan bebouwde kom), maar ook dat wegen en weggedeelten worden beheerd door derden terwijl ze beter passen in het wegennet zoals dat door het waterschap wordt beheerd. Streven is om deze ongewenste situaties te corrigeren door ruiling. Indien ruiling niet mogelijk is, zal eenzijdige overdracht worden overwogen.

Onderhoud

Op basis van inspecties en inventarisaties wordt de staat van onderhoud van de wegen en de beplantingen bepaald. Vervolgens worden de maatregelen bepaald die nodig zijn om de wegen en de beplanting in goede staat te brengen of te houden.

Deze maatregelen worden geprioriteerd, voorbereid en uitgevoerd. Afhankelijk van de staat van onderhoud wordt gekozen voor klein onderhoud, groot onderhoud of reconstructie/ omvorming.

De uitvoering van groot onderhoud en reconstructies/omvorming wordt op de markt gezet. Klein onderhoud vindt voor een klein deel in eigen beheer plaats, maar zal in toenemende mate worden uitbesteed.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Realisatie van de in te richten 80km wegen	4 km
Realisatie van de aan te leggen fietspaden	3,9 km
Percentage wegen dat voldoende scoort op veiligheid (volgens CROW-methodiek)	≥95%
Percentage wegen dat voldoende scoort op duurzaamheid (volgens CROW-methodiek)	≥92%
Percentage wegen dat voldoende scoort op comfort (volgens CROW-methodiek)	≥95%
Percentage wegen dat voldoende scoort op aanzien (volgens CROW-methodiek)	≥94%
Percentage om te vormen beplanting	2,5%

Wat gaan we doen in 2018-2020?

In de jaren 2018-2020 wordt de hierboven beschreven werkwijze voortgezet.

2.4.4 Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid

Het product richt zich op:

Activiteiten voor een doelmatige ontsluiting en bereikbaarheid van de bestemmingen in het beheersgebied, alsmede een verkeersveilig gebruik van de wegen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

In de periode 2007-2009 waren er gemiddeld per jaar 68 ernstige verkeersslachtoffers op waterschapswegen te betreuren. We streven naar halvering van dit aantal in 2020. Daarnaast wordt gestreefd naar nul vermijdbare ernstige ongevallen in 2040, dat zijn ongevallen waarvoor redelijkerwijs maatregelen genomen kunnen worden om ze te vermijden: de maatregelen moeten bekend en kosteneffectief zijn en passen binnen de richtlijnen.

Wat gaan we doen in 2017?

Kerntaak blijft het op het vastgestelde kwaliteitsniveau brengen en houden van het waterschapswegennet. Daarnaast is het verder in overeenstemming brengen van de inrichting van het wegennet conform de BKWO van groot belang voor de verkeersveiligheid.

Verder worden er verkeerstellingen uitgevoerd, worden verkeersongevallen geanalyseerd en gerapporteerd, worden verkeersbesluiten voorbereid en wordt invulling gegeven aan de gladheidbestrijding.

Op de belangrijke waterschapswegen worden, volgens een overeenkomst met en door de provincie Zeeland, op structurele wijze intensiteiten en snelheden gemonitord. Daarnaast worden in eigen beheer door het waterschap intensiteiten of snelheden gemeten.

De gegevens worden onder andere gebruikt bij het bepalen van onderhoudsmaatregelen alsook de afhandeling van klachten.

De verkeersongevallengegevens worden door derden aangeleverd. De gegevens worden geanalyseerd en periodiek gerapporteerd. Door de eigen organisatie en door derden worden, met name in relatie tot de verkeersveiligheid, regelmatig verzoeken gedaan om verkeersmaatregelen te nemen. Voor het uitvoeren van deze verkeersmaatregelen bestaat een wettelijke verplichting tot het nemen van verkeersbesluiten. Er wordt invulling gegeven aan het voorbereiden van deze verkeersbesluiten.

Voor de gladheidbestrijding zijn voor de periode 2016-2019 overeenkomsten afgesloten met diverse aannemers. Als medeopdrachtgever werkt het waterschap hiervoor samen met alle Zeeuwse wegbeheerders.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

In de jaren 2018-2020 wordt de hierboven beschreven werkwijze voortgezet.

2.4.5 Wat gaat het kosten?

	Beleidsproduct	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten						
601/602	Planvorming wegen	303	507	509	515	522
616	Beheersinstrumenten wegen	132	168	158	160	162
617	Aanleg en onderhoud wegen	20.234	18.584	19.206	19.821	20.454
618	Wegenverkeersregeling en -verkeersveiligheid	2.717	3.751	3.807	3.914	4.042
Totaal lasten		23.386	23.010	23.679	24.410	25.180
Baten						
601/602	Planvorming wegen	-0	-0	-0	-0	-0
616	Beheersinstrumenten wegen	-0	-0	-0	-0	-0
617	Aanleg en onderhoud wegen	-14.737	-14.632	-14.778	-14.926	-15.075
618	Wegenverkeersregeling en -verkeersveiligheid	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-14.737	-14.632	-14.778	-14.926	-15.075
Netto-kosten programma wegen		8.649	8.378	8.901	9.484	10.105

Ten opzichte van 2016 dalen de lasten van dit programma met € 271.000,-.

In de begroting 2017 is rekening gehouden met de onderstaande extra kosten. In 2016 is besloten om geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer in te zetten. Het onkruid wordt machinaal verwijderd en de distelhaarden worden voor de bloei en zo nodig tussentijds actief gemaaid. Daarnaast is extra geld nodig voor het leveren van verhardingsmaterialen (menggranulaat en asfaltgranulaat) voor berm- / grindwegen en calamiteitenbestrijding. Dit als gevolg van de per saldo niet te verhalen kosten van het opruimen van oliesporen, dumpingen en andere vervuilingen. Deze extra kosten zijn volledig opgevangen binnen de eigen budgetten, door verlaging van het budget 'onderhoud kunstwerken'. Deze was in de 1^e begrotingswijziging 2016 verhoogd met € 125.000,- voor het uitvoeren van inspecties van bruggen.

Op de via de gemeenten ontvangen bijdragen in de financiering van het wegenbeheer is 1% accres toegepast (+ € 145.000,-). De opbrengsten in het kader van de verhuur van parkeerterreinen worden met ingang van 2017 begroot en verantwoord op Eigendomsbeheer.

2.5 Programma optimale taakuitoefening

Strategisch doel:

Optimale taakuitoefening en adequate dienstverlening

Programma:

OPTIMALE TAAKUITOEFENING

Beleidsproducten:

- 2.5.1 Beheer Keurkwartet en VTH-beleid
- 2.5.2 Vergunningen en meldingen
- 2.5.3 Adviezen vergunningen
- 2.5.4 Toezicht
- 2.5.5 Handhaving
- 2.5.6 Belastingheffing
- 2.5.7 Invordering
- 2.5.8 Bestuur
- 2.5.9 Externe communicatie

2.5.1 Beheer Keurkwartet en VTH (Vergunningverlening-Toezicht-Handhaving) -beleid

Het product richt zich op:

Vorbereiding, op- en vaststelling alsmede het onderhoud van de verordeningen, de beleidsregels, de algemene regels en de inhoud van de legger van het waterschap waarin de ge- en verbodsbepalingen ten aanzien van beheer, onderhoud en gebruik van water en waterstaatskundige infrastructuur door derden zijn opgenomen. Tevens het beheer van het wettelijk verplichte T&H-beleid en (toekomstig) V-beleid (Wet VTH-criteria).

In de keur kunnen ecologische en waterkwaliteitsaspecten die een relatie hebben met de waterkwaliteit worden opgenomen.

Tot de waterstaatskundige infrastructuur worden de waterkeringen, watersystemen, wegen en vaarwegen gerekend die door het waterschap worden beheerd.

De doelstelling is om door middel van een juridisch kader veilig stellen van de waterstaatskundige belangen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Landelijk wordt de nieuwe Omgevingswet voorbereid, waarin ook de Waterwet zal opgaan. Volgens de huidige planning zou deze wet met de bijbehorende uitvoeringsregelgeving in 2019 in werking moeten treden. De wet is op 26 april 2016 in het Staatsblad gepubliceerd. Met aanvullingswetgeving moeten echter nog een aantal hoofdstukken worden ingevuld en tevens zal veel materieel recht worden geregeld in vier Algemene Maatregelen van Bestuur, die nog vastgesteld moeten worden. Het overgangsrecht dat met de nog in procedure te brengen invoeringswet wordt geregeld is ook nog niet ingevuld, zodat nog niet bekend is wanneer de keur c.a. aan de nieuw geldende wetgeving zou moeten gaan voldoen. Wij willen komende jaren de ontwikkelingen blijven volgen en tijdig anticiperen op het komende wettelijke regime.

Binnen waterschapsverband zijn landelijk VTH-criteria opgesteld die van toepassing zullen zijn op de taakuitvoering door de waterschappen. Implementatie wordt nu voorzien gelijk met de implementatie van de Omgevingswet.

Wat gaan we doen in 2017?

Ontwikkelingen Omgevingswet volgen.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Ontwikkelingen Omgevingswet volgen en adequaat anticiperen op het nieuwe wettelijke regime, inclusief implementatie VTH-criteria.

2.5.2 Vergunningen en meldingen

Het product richt zich op:

Het als bevoegd gezag verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen op basis van de Waterwet en daarmee samenhangend regelgeving (zoals de keur). Dit is een klant-vraag-gedreven proces. Dit is inclusief de situaties van samenloop, waarbij andere waterbeheerders adviezen verstrekken.

Doelstelling hierbij is via het zoveel mogelijk reguleren van :

- het gebruik maken van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktewaterlichamen;
- het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk,

leveren van een bijdrage aan het bereiken van de waterdoelstellingen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Het watersysteem op orde houden, het reguleren van emissies naar oppervlaktewater, zodanig dat deze het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Dit alles kan worden bereikt door een adequaat niveau van vergunningverlening c.q. advisering (en handhaving); het optimaliseren van de afvalwaterketen en stimulering van derden.

Wat gaan we doen in 2017

Het afhandelen van vergunningaanvragen en meldingen in kader van de Waterwet. Het actualiseren van het beleid waarop watervergunningen t.a.v. waterkwantiteit worden verleend. Het adviseren van gemeenten en provincie over indirecte lozingen op de riolering.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage verleende vergunningen dat binnen 6 weken wordt afgerond (en alle binnen de wettelijke termijn)	70%

Wat gaan we doen in 2018-2020

Het afhandelen van vergunningaanvragen en meldingen in het kader van de Waterwet. Up tot date houden van het vergunningenbeleid alsmede advisering van gemeenten en provincie (in kader van Wabo) en ervoor zorgen dat zowel directe als indirecte lozingen het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in de weg staan.

2.5.3 Adviezen vergunningen

Het product richt zich op:

Adviezen die waterschappen verstrekken aan andere bevoegde gezagen in relatie tot de Waterwet en de daarmee samenhangende regelgeving, waartoe ook de Wabo behoort.

Wat willen we bereiken in 2017-2020

Het reguleren van emissies naar oppervlaktewater, zodanig dat deze het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Dit kan worden bereikt door een adequaat niveau van advisering (en handhaving), het optimaliseren van de afvalwaterketen en stimulering van derden.

Wat gaan we doen in 2017

Het adviseren van gemeenten en provincie over indirecte lozingen op de riolering.

Wat gaan we doen in 2018-2020

Door middel van advisering van gemeenten en provincie (in kader van Wabo) ervoor zorgen dat zowel directe als indirecte lozingen het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in de weg staan.

2.5.4 Toezicht

Het product richt zich op:

De werkzaamheden die door of namens het waterschap als -meestal als bevoegd gezag, maar bijvoorbeeld in het kader van de Wabo of samenloop als niet-bevoegd gezag- worden verricht om na te gaan of voorschriften van de Keur en de Waterwet en daarmee samenhangende regelgeving worden nageleefd. Toezicht op de naleving ziet aldus op controle, is preventief en gaat gewoonlijk handhaving c.q. het toepassen van sancties vooraf.

Wat willen we bereiken in 2017-2019?

Via het toezicht houden op:

- het gebruik van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktelichamen;
- het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk;
- indirecte lozingen in het kader van de WABO of in geval van samenloop als niet bevoegd gezag;

leveren van een bijdrage aan het bereiken van de watersysteemdooelstellingen.

Wat gaan we doen in 2017?

Toeziht op de verleende vergunningen, meldingen en feitelijke handelingen zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Toeziht op de verleende vergunningen, meldingen en feitelijke handelingen zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

2.5.5 Handhaving

Het product richt zich op:

Alle acties van het waterschap als bevoegd gezag die gericht zijn op het voorkomen of het ongedaan maken van een toestand die in strijd is met de wettelijke voorschriften.

Wat willen we bereiken in 2017-2019?

Via bestuursrechtelijke handhaving of zo nodig strafrechtelijke handhaving van:

- het gebruik van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktelichamen;
- het onttrekken van grondwater in het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk,

leveren van een bijdrage aan het bereiken van de watersysteemdoelstellingen.

Wat gaan we doen in 2017?

Handhaving van de verleende vergunningen en regelgeving zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Handhaving van de verleende vergunningen en regelgeving zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

2.5.6 Belastingheffing

Het product richt zich op:

Opstellen en actueel houden van wet- en regelgeving, het opleggen van aanslagen en het afhandelen van verzoek-, bezwaar- en beroepsprocedures op het gebied van belastingaanslagen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Ten behoeve van de heffing wordt deelgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling Belasting-samenwerking SaBeWa Zeeland gezamenlijk met de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Tholen, Terneuzen, Reimerswaal en Sluis. SaBeWa Zeeland draagt zorg voor het tijdig opleggen van juiste aanslagen waterschapsbelastingen en -heffingen zodat het waterschap op het gewenste moment wordt voorzien van inkomsten om zijn taken te kunnen uitvoeren.

Wat gaan we doen in 2017?

SaBeWa Zeeland zal de processen zodanig inrichten zodat een optimale aanslagoplegging ge-waarborgd is.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

De gecombineerde aanslagoplegging continueren.

2.5.7 Invordering

Het product richt zich op:

Betalingsverwerking, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen op het gebied van waterschapsbelastingen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Vanaf 2013 wordt deelgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking SaBeWa Zeeland gezamenlijk met de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Tholen, Terneuzen, Reimerswaal en Sluis. SaBeWa Zeeland draagt zorg voor de tijdige en volledige inning van de opgelegde aanslagen. Dit op een sociaal verantwoorde wijze.

Wat gaan we doen in 2017?

Vanaf 2014 worden, voor zover van toepassing, de aanslagen gecombineerd opgelegd (gemeentelijke en waterschapsbelastingen). Hierdoor zal het innen ook efficiënter kunnen gaan plaatsvinden, waaronder het tijdig starten met invorderingsacties met betrekking tot opgelegde aanslagen 2017 en vervolgstappen met betrekking tot voorgaande jaren. Ook het kwijtscheldingsproces ten aanzien van de afdoeningstermijnen zal verbeterd worden, een maximale termijn van 8 weken zal nagestreefd worden.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage openstaand bedrag ten opzichte van het totaal aan opgelegde aanslagen waarvan betalingstermijn is verstreken	≤3%

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Het innings- en kwijtscheldingsproces zo mogelijk verder optimaliseren.

2.5.8 Bestuur

Het product richt zich op:

Alle activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van bestuursvergaderingen.

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Het op een rechtmatige, integere en doelmatige wijze maken van strategische keuzes en behartigen van de belangen van de ingelanden van het waterschap.

Wat gaan we doen in 2017?

De nationale discussie over de inrichting van bestuurlijk Nederland, waar ook het zelfstandig voortbestaan van de waterschappen deel van uitmaakt, zal ook de komende jaren op de politieke agenda kunnen verschijnen. De huidige minister van I&M heeft voor de zomer van 2014 aangegeven dat ze naar aanleiding van het OESO rapport de waterschappen in stand zal houden.

Scheldestromen wil een Zeeuws en een zelfstandig waterschap blijven.

Om de opgaves te realiseren is samenwerking met partners noodzakelijk. Ook het innovatief vermogen is van belang om zo efficiënt en effectief mogelijk de doelstellingen te realiseren.

Met de uitvoering van het Bestuursprogramma 'Zeeuws en betaalbaar' en de in september 2015 vastgestelde strategienota wordt hier invulling aan gegeven. Vier maal per jaar wordt de voortgang gerapporteerd en in juli wordt een geactualiseerde Strategienota aangeboden.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

De komende jaren zal het waterschap inzetten op samenwerking met de partners in Zeeland, om zo een Zeeuws, zelfstandig en betaalbaar waterschap te blijven.

2.5.9 Externe communicatie

Wat willen we bereiken in 2017-2020?

Met externe communicatie wil het waterschap het waterbewustzijn van de ingelanden vergroten en het werk van het waterschap zichtbaar maken voor Zeeuwse burgers, bedrijven en andere overheden.

Een groter waterbewustzijn en meer zichtbaarheid draagt bij aan meer draagvlak voor onze taken en werken en het waterschap als organisatie. Dit alles draagt op zijn beurt weer bij aan meer begrip voor de benodigde investeringsprojecten, bereidheid waterschapsheffingen te betalen en het bestaansrecht van het waterschap in het algemeen.

Met het communicatiebeleid dragen we bij aan het realiseren van de organisatiedoelen in de Strategienota. Dat doen we door de binnen- en buitenwereld te verbinden en waterschappers te helpen, toe te rusten en te stimuleren in hun communicatieve rol. Communicatie is immers niet alleen iets van het team Communicatie. Iedere medewerker en bestuurder is bewust of onbewust de hele dag bezig met communicatie en heeft een rol, waarmee we 500 betrokken en deskundige ‘communicatiegezichten’ in handen hebben.

Wat gaan we doen in 2017?

Eind 2015 is, als uitvloeisel van het Bestuursprogramma en de Strategienota, het communicatiebeleid 2015-2019 bestuurlijk vastgesteld. Ook in 2017 gaan we verder met het uitvoeren van dit beleid. Externe communicatie heeft hierin een belangrijke rol.

Via concrete producten als ons tijdschrift en de website, bijzondere evenementen als ‘Battle of the Beach’ en ‘Week van Ons Water’ en allerlei promotie- en representatiemiddelen geven we hier vorm aan. Het verder professionaliseren van de webcare (omgang social media) staat ook op de agenda.

Daarnaast is het educatie-programma ook een belangrijk middel. Door het geven van gastlessen en rondleidingen, verzorgen van gastcolleges etc. werken we aan het vergroten van het waterbewustzijn van de kinderen en jong volwassenen (van lagere school tot hoger onderwijs).

Ten slotte ondersteunen en faciliteren we alle medewerkers van het waterschap in de eigen communicatieve rol bij het uitoefenen van hun functie. Dit varieert van het geven van workshops (presenteren, helder schrijven etc.) tot het opstellen en uitvoeren van communicatieplannen.

Kernwaarden voor de communicatie zijn: persoonlijk en op tijd informierend.

Wat gaan we doen in 2018-2020?

Omdat de ontwikkelingen in de omgeving en in het vakgebied communicatie snel veranderen, wordt jaarlijks bekeken of het beleid aangepast moet worden en wat de speerpunten voor dat jaar zijn. Om die reden is gekozen voor beleid dat wendbaar en flexibel is. Uiteraard sluiten we daarbij aan bij de Strategienota en de evaluaties van deze nota.

2.5.10 Wat gaat het kosten?

x € 1.000						
	Beleidsproduct	Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten						
622	Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	0	0	0	0	0
623	Vergunningen en meldingen	1.237	1.055	1.047	1.061	1.075
624	Adviezen vergunningen	4	106	109	111	112
625	Toezicht	241	0	0	0	0
626	Handhaving	1.200	1.308	1.308	1.323	1.340
631	Belastingheffing	1.825	1.883	1.896	1.908	1.925
632	Invordering	551	355	365	366	370
633	Bestuur	3.106	3.833	3.664	3.702	3.585
634	Externe communicatie	870	771	787	794	802
Totaal lasten		9.034	9.311	9.176	9.264	9.210
Baten						
622	Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	-0	-0	-0	-0	-0
623	Vergunningen en meldingen	-0	-0	-0	-0	-0
624	Adviezen vergunningen	-0	-0	-0	-0	-0
625	Toezicht	-0	-0	-0	-0	-0
626	Handhaving	-9	-5	-5	-5	-5
631	Belastingheffing	-0	-0	-0	-0	-0
632	Invordering	-35	-35	-35	-35	-35
633	Bestuur	-1.225	-1.564	-1.564	-1.564	-1.564
634	Externe communicatie	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-1.269	-1.604	-1.604	-1.604	-1.604
Netto-kosten programma optimale taak-uitoefening		7.765	7.707	7.572	7.660	7.606

De netto kosten van dit programma geven per saldo een daling te zien van € 58.000,-. Door de gewijzigde manier van de kostenverdeling zitten er met name aanzienlijke wijzigingen in de aandelen van de ondersteunende producten. De kosten van huisvesting, informatiebeleid / automatisering en interne faciliteiten worden niet langer via de personeelslasten verdeeld over alle (ondersteunende) producten, maar gaan direct naar de producten. Van de externe kosten en opbrengsten kunnen genoemd worden een lagere bijdrage aan Sabewa van € 185.000,- op basis van de prognoses en de meerjarenraming, extra kosten voor aankoop grond, toegenomen kosten voor juridische procedures en extra opbrengst voor o.a. erfpacht. In de eerste begrotingswijziging 2016 is voor externe communicatie nog € 86.000,- beschikbaar gesteld voor zichtbaarheid en representatie, welke kosten in 2017 niet zijn opgenomen.

2.6 Dekkingsmiddelen

Onder de dekkingsmiddelen zijn die zaken ondergebracht die niet in de programma's kunnen worden opgenomen. Deze zijn algemeen van aard, zoals kwijtschelding, belastingopbrengsten, precario en bespaarde rente.

Overzicht dekkingsmiddelen

		x € 1.000				
		Begroting 2016	Begroting 2017	Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Lasten						
801	Onvoorzien	100	100	100	100	100
804	Kwijtschelding	1.127	1.230	1.250	1.270	1.290
804	Oninbaar verklaring	212	230	230	230	230
805	Toevoeging aan voorzieningen	85	46	46	46	46
Totaal lasten		1.524	1.606	1.626	1.646	1.666
Baten						
805	Dividenden	0	0	0	-1.000	-1.500
805	Precario	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100
805	Leges	-100	-100	-100	-100	-100
805	Retributie zoet water	-260	-240	-240	-240	-240
805	Bespaarde rente	-366	-240	-240	-240	-240
Totaal baten		-2.826	-2.680	-2.680	-3.680	-4.180
Totaal dekkingsmiddelen (excl belastingen)		-1.302	-1.074	-1.054	-2.034	-2.514
803	Belastingopbrengsten	-85.629	-87.726	-89.923	-91.824	-93.911
Totaal dekkingsmiddelen (incl belastingen)		-86.931	-88.800	-90.977	-93.858	-96.425

Voor onvoorzien is een bedrag van € 100.000,- opgenomen. Ingevolge artikel 9 lid 1, van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Scheldestromen, is het dagelijks bestuur bevoegd overschrijdingen van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien.

Het kwijtscheldingsbeleid is beschreven in hoofdstuk 3.6 Waterschapsbelastingen. De bedragen voor 2017 zijn verhoogd op basis van de cijfers uit 2015 en de prognose 2016. De specificatie van kwijtschelding en oninbaar verklaring van de waterschapsbelastingen is als volgt:

- Kwijtschelding watersysteemheffing ingezetenen € 600.000,-
- Kwijtschelding zuiveringsheffing huishoudens € 630.000,-
- Oninbaar verklaringen:

<u>watersysteemheffingen:</u>	<u>zuiveringsheffing:</u>
- ingezetenen € 76.000,-	- huishoudens € 38.000,-
- gebouwd € 30.000,-	- bedrijven € 76.000,-
- ongebouwd € 10.000,-	

De toevoeging aan de voorziening betreft de toegerekende rente over de gemiddelde hoogte van de arbeidsgerelateerde voorzieningen. De rente is naar beneden bijgesteld tot 1%.

De bespaarde rente betreft de rente over het eigen vermogen (reserves en voorzieningen), de rente is ten opzichte van 2016 naar beneden bijgesteld

Voor een specificatie van de belastingopbrengsten wordt verwezen naar hoofdstuk 3.6.

De bespaarde rente bestaat uit rente over de gemiddelde jaarsaldi van de reserves en voorzieningen en komt ten gunste van de exploitatie. De bespaarde rente van de voorzieningen wordt aan de betreffende voorzieningen toegevoegd. De bespaarde rente is ten opzichte van 2016 naar beneden bijgesteld.

3 Paragrafen betreffende de financiële positie van het waterschap

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

De algemene vergadering heeft op 16 december 2015 de programmabegroting 2016 en meerjarenraming 2016-2019 vastgesteld. In de loop van 2016 zijn er ontwikkelingen geweest die van belang zijn voor de programmabegroting 2017 en de meerjarenraming 2017-2020.

In de algemene vergadering van 26 mei 2016 werd de jaarverslaggeving 2015 vastgesteld. Door de resultaten uit 2015 steeg het reserveniveau per saldo met ruim € 2,5 mln. Een specificatie van de reservepositie is opgenomen in hoofdstuk 3.7.

In de algemene vergadering van 7 juli 2016 werd de 1^e wijziging van de programmabegroting vastgesteld. Deze wijziging betrof het opvoeren van kosten voor leveringen en diensten die in 2015 niet tot uitvoering waren gekomen, hiervoor was bij de vaststelling van de jaarrekening een bestemmingsreserve gevormd. In de wijziging waren ook onttrekkingen uit bestemmingsreserves opgenomen voor; onderzoek bruggen in wegen, zichtbaarheid waterschap, innovatie en het vernieuwen van een damwand van een aanlegvoorziening Veerse Meer. De laatste is gedekt uit de algemene reserve, voor de overige posten was bij de jaarrekening 2015 een bestemmingsreserve gevormd.

De kosten van het project strekdammen Baalhoek Knuitershoeck zijn eveneens opgenomen in de begrotingswijziging voor € 3.021.000,-. Dit project wordt in opdracht- en voor rekening van de Provincie uitgevoerd, een gelijke opbrengst hiervoor is eveneens opgenomen.

In de algemene vergadering van 7 juli 2016 is meerjarenperspectief 2016-2020 / Meerjareninvesteringsprogramma 2016 vastgesteld. Het meerjarenperspectief laat een financiële doorkijk tot en met 2030 zien. In dit Meerjarenperspectief zijn diverse uitgangspunten geformuleerd die de kaders weergeven voor de voorliggende meerjarenraming 2017-2020 en programmabegroting 2017.

In het Meerjarenperspectief zijn voor de jaren 2016 tot en met 2020 onder meer de volgende maatregelen en uitgangspunten opgenomen:

- een stijging van de lastendruk met maximaal 2,5%;
- een gelijkmatige en evenwichtige tariefontwikkeling voor de verschillende belastingcategorieën;
- kostendekkende tarieven in 2018, in 2017 nog een beperkte onttrekking van € 600.000;
- een netto investeringsvolume in 2017 van € 34,8 miljoen. Gemiddeld € 27,1 miljoen plus € 7,7 miljoen doorloop uit 2016.

In 2016 zijn per april, juni en september bestuursmonitors van de investeringen en de exploitatie aan het algemeen bestuur voorgelegd. Ook in november volgt nog een bestuursmonitor.

3.2 Uitgangspunten en normen

Algemeen

Per hoofdgroep van kosten- en opbrengstsoorten staan de uitgangspunten en normen vermeld in hoofdstuk 5 Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten.

3.3 Incidentele baten en lasten

In de budgetten van de programmabegroting zijn de volgende incidentele lasten en baten opgenomen:

Omschrijving activiteit	lasten	baten
Strekdammen Baalhoek / Knuitershoek	€ 300.000,-	
Bijdrage Provincie Baalhoek / Knuitershoek		€ 300.000,-
Totaal	€ 300.000,-	€ 300.000,-

3.4 Kostentoerekening

De administraties van de waterschappen zijn opgebouwd op basis van de in samenwerking met de Unie van Waterschappen in 2001 samengestelde standaard productindeling (BBP= Beleids- en BeheersProces bij waterschappen). Op grond van deze indeling en de gemaakte afspraken worden de kosten getrapt verdeeld, zodat ze uiteindelijk op de kostendragers terecht komen.

De kostendragers van waterschap Scheldestromen zijn de volgende:

- a) Watersysteembeheer (incl. wegenbeheer)
- b) Zuiveringsbeheer

Om toch inzicht te blijven hebben op de totale kosten van het wegenbeheer wordt bij de doorberekeningen aangegeven welke aandelen aan deze taak worden toegerekend.

Het totaal van de kostendrager watersysteembeheer wordt aan de hand van de kostentoedelingenverordening 2016 verdeeld over de watersysteemheffingscategorieën ingezetenen (30%), gebouwd (48,60%), ongebouwd (21,06%) en natuurterreinen (0,34%). Daarna zijn met gebruikmaking van de eenheden per categorie de verschillende belastingtarieven berekend.

Het tarief van de zuiveringsheffing wordt berekend door het totaal van de kostendrager zuiveringsbeheer te delen door het aantal vervuilingseenheden dat in de heffing zal worden aangeslagen.

Voordat deze berekeningen kunnen worden uitgevoerd moeten de netto-kosten op het niveau van de primaire beleidsproducten zijn gebracht. Dit betekent dat eerst de saldi van de (hulp)kostenplaatsen en de ondersteunende beheerproducten worden toegerekend.

Door de algemene vergadering van 6 oktober 2011 is de Nota kostentoerekening en onderbouwing tarieven 2011 vastgesteld.

Op de in deze nota opgenomen toerekening per onderdeel wordt hieronder kort ingegaan.

1. (hulp)kostenplaatsen

1.1 Kapitaallasten

De berekening van de rente en afschrijving is per product opgenomen in de staten van vaste activa. Deze staten bestaan uit materiële, immateriële en financiële vaste activa.

1.2 Personeelslasten (afdelingskosten)

De personeelslasten worden op afdelingskostenplaatsen verantwoord.

De personele kosten bepalen het uurtarief van de medewerk(st)er. In de programmabegroting zijn deze afdelingskosten op procentuele basis verdeeld over de ondersteunende en primaire beheerproducten. Deze basis is afgeleid van de in 2015 gerealiseerde tijdsbesteding per product.

1.3 Beheer centrale tractie

De hulpkostenplaats “Beheer centrale tractie” bestaat uit werkplanproducten per soort werk- en voertuig. Zo zijn er producten voor hydraulische kranen, tractoren, maaiaparaatuur, auto's etc. Eerst vinden intern binnen deze hulpkostenplaats enige verdelingen plaats. Vervolgens worden de nog niet verdeelde werkplanproducten verdeeld over de daarvoor in aanmerking komende primaire en ondersteunende beheerproducten. Hiervoor gelden verschillende verdeelsleutels.

1.4 Engineering

De kosten van deze hulpkostenplaats worden in eerste instantie aan de hand van de geraamde/bestede uren aan de investeringsprojecten toegerekend en dus geactiveerd. De overblijvende kosten, kosten van exploitatieprojecten en algemene kosten van deze activiteit, worden verdeeld aan de hand van de geraamde manuren op projecten, die aan diverse producten zijn te relateren.

2. Ondersteunende beheerproducten

Voor de verdeling van de ondersteunende beheerproducten wordt een aantal methodes en verdeelsleutels gehanteerd.

De volgende ondersteunende beheerproducten worden verdeeld aan de hand van de op de primaire beheerproducten geraamde personeelslasten: Huisvesting, Informatiebeleid en automatisering, Interne faciliteiten, Centraal management, Organisatiebeleid en -beheer, Personeelsbeleid- en beheer, Kwaliteit, arbo en milieu, Interne voorlichting en Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning.

De financiële functie, bestaande uit de beheerproducten Concerncontrol en financieel beleid, Meerjarenraming en begroting, Management- en bestuursrapportages en Comptabiliteit, worden verdeeld aan de hand van de directe externe kosten per primair product.

De verdeling van de kosten van de Centrale (geo)grafische informatie vindt in twee stappen plaats. De kosten met betrekking tot het werkplanproduct Hydrografie (peilingen) worden toegerekend aan het primaire beheerproduct Veiligheidstoetsing waterkeringen.

De overige kosten van dit ondersteunende beheerproduct worden verdeeld op basis van een verwachte behoefte aan deze informatievoorziening voor een aantal primaire producten.

Op het ondersteunende beheerproduct “Bemonstering en analyse” worden de personeelslasten van de coördinator van deze activiteit verantwoord. Aan de hand van de geraamde kosten per primair beheerproduct voor de afname van de diensten van externe laboratoria vindt de verdeling van dit ondersteunend beheerproduct plaats.

3. Primaire beheerproducten (= tevens totaal per beleidsproduct)

Nadat de (hulp)kostenplaatsen en ondersteunende beheerproducten zijn toegerekend, kan de verdeling van de primaire producten naar de kostendragers plaatsvinden.

De doorberekening van de beleidsproducten Eigen plannen en Plannen van derden vindt plaats op het niveau van de voor de verdeling gecreëerde beheer-/werkplanproducten.

De volgende producten worden onderscheiden:

- Eigen plannen waterkeringen
- Plannen derden waterkeringen
- Eigen plannen watersystemen
- Plannen derden watersystemen
- Eigen plannen wegen
- Plannen derden wegen
- Plannen afvalwaterketenbeleid
- Plannen derden afvalwaterketen
- Calamiteitenplannen (waterkeringen, watersystemen, afvalwaterketen en wegen)

Naar het watersysteembeheer gaan de saldi van de producten met betrekking tot de waterkeringen, watersystemen en wegen en naar het zuiveringsbeheer gaan de saldi van de planvorming van de afvalwaterketen.

De verdeling van de overige beleidsproducten kan als volgt procentueel worden weergegeven.

Beleids- of beheerproduct	Watersysteem-beheer	Wegen-beheer	Zuiverings-beheer
Beheersinstrumenten waterkeringen	100		
Aanleg en onderhoud waterkeringen	100		
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100		
Beheersinstrumenten watersystemen	100		
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	100		
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	100		
Beheer hoeveelheid water	100		
Calamiteitenbestrijding watersystemen	100		
Monitoring watersystemen	100		
Getransporteerd afvalwater			100
Gezuiverd afvalwater			100
Verwerkt slib			100
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	75	25	
Vergunningen en meldingen	65	10	25
Vergunningen en meldingen watersystemen	75	25	
Vergunningen en meldingen afvalwaterketen			100
Wabo-adviezen			100
Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	100		
Toezicht	65	10	25
Toezicht watersystemen	75	25	
Toezicht afvalwaterketen			100
Handhaving	90		10
Rioleringsplannen			100
Subsidies lozingen	100		
Stimulering derden aanpak emissies	100		
Beheersinstrumenten wegen		100	
Aanleg en onderhoud wegen, incl. parkeren		100	
Wegenverkeersregeling en -veiligheid		100	

De netto-kosten van de muskusrattenbestrijding zijn elk voor 50% begrepen in de producten 'Aanleg en onderhoud waterkeringen' en 'Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen'.

De saldi van de beleidsproducten van 'Heffing en invordering' worden rechtstreeks naar de watersysteemheffingscategorieën en zuiveringsheffing gebracht.

Hiervoor zijn per product verschillende verdeelsleutels van toepassing. Zo wordt onder andere gebruik gemaakt van het aantal aanslagen, de opbrengst per heffing en de opbrengst invorde-

ringskosten. Het op het watersysteemheffingscategorie ongebouwd verkregen totaal wordt op basis van het aantal hectares verdeeld tussen de categorieën ongebouwd en natuurterreinen.

In onderstaande tabel wordt de procentuele verdeling van deze producten weergegeven:

Beleidsproduct	Watersysteemheffing				Zuiveringsheffing
	inge- zeten- tenen	ge- bouwd	onge- bouwd	natuur	
Kostentoedeling en belastingverordening	25	25	25		25
Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimten	41				59
Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven					100
Aanslagen watersysteemheffing gebouwd/ongebouwd/natuur		85	15		
Bezwaar & beroep huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimten	41				59
Bezwaar & beroep zuiveringsheffing overige bedrijven					100
Bezwaar & beroep watersysteemheffing gebouwd/ongebouwd/natuur		85	15		
Betalingsverwerking aanslagen	28	23	2		47
Kwijtschelding	50				50
Invorderingsmaatregelen aanslagen	32	20	3		45
Verdeling watersysteemheffing ongebouwd			86	14	

De kosten van bestuur (met uitzondering van het product 'Eigendommen, niet voor openbare dienst bestemd') en externe communicatie zijn over watersysteembeheer (40%), wegenbeheer (10%) en zuiveringsbeheer (50%) verdeeld. Op de te verdelen kosten zijn eerst de kapitaallasten van de kosten van de verkiezingen 2015 in mindering gebracht. Deze lasten zijn conform de bepaling in de kostentoedelingsverordening 2016 rechtstreeks toegerekend aan de categorie ingezetenen in de watersysteemheffing.

Eigendommen, niet voor openbare dienst bestemd, is voor 75% toegerekend aan het watersysteembeheer en voor 25% aan het wegenbeheer.

De opbrengst verontreinigingsheffing wordt ten gunste van het watersysteembeheer gebracht. Zie ook paragraaf 3.6 Waterschapsbelastingen.

Om de kostenaandelen voor de watersysteemheffingscategorieën te berekenen zijn de totalen van het watersysteem- en wegenbeheer verdeeld aan de hand van de percentages van de kostentoedelingsverordening.

De kosten van het zuiveringsbeheer zijn overgebracht naar de kostendrager zuiveringsheffing. Het tarief van de zuiveringsheffing kan vervolgens worden berekend door deze kosten te delen door het aantal in de heffing te betrekken vervuilingseenheden.

Na aftrek van de beschikkingen over de algemene reserves, overige bestemmingsreserves en met behulp van de grondslagen (belastingeenheden) zijn de tarieven voor de verschillende watersysteemheffingen en de zuiveringsheffing berekend. Tenslotte zijn door het beschikken over dan wel toevoegen aan de tariefegalisatiereserves de heffingstarieven bepaald.

3.5 Onttrekkingen aan 'overige bestemmingsreserves' en voorzieningen

Voor de onttrekkingen aan de tariefegalisatiereserves en de overige bestemmingsreserves wordt verwezen naar de opsomming in het programmaplan en in paragraaf 3.7

Om de kosten van voormalige bestuurs- en personeelsleden te dekken wordt over bedragen uit de daartoe gevormde voorzieningen beschikt. Geraamd wordt dat in 2017 een bedrag van € 860.000,- uit deze voorzieningen zal worden uitgekeerd.

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarverslaggeving de omvang van de voorzieningen beoordeeld en zo nodig aangevuld/onttrokken ten laste of gunste van de exploitatie.

3.6 Waterschapsbelastingen

Belastingheffingen

De totale netto-kosten van het waterschap worden gedekt door drie heffingen:

Watersysteemheffing

Met deze heffing worden de netto-kosten van het totale watersysteembeheer gedekt. Hierin is ook het wegenbeheer begrepen, want waterschap Scheldestromen heft geen afzonderlijke wegenheffing.

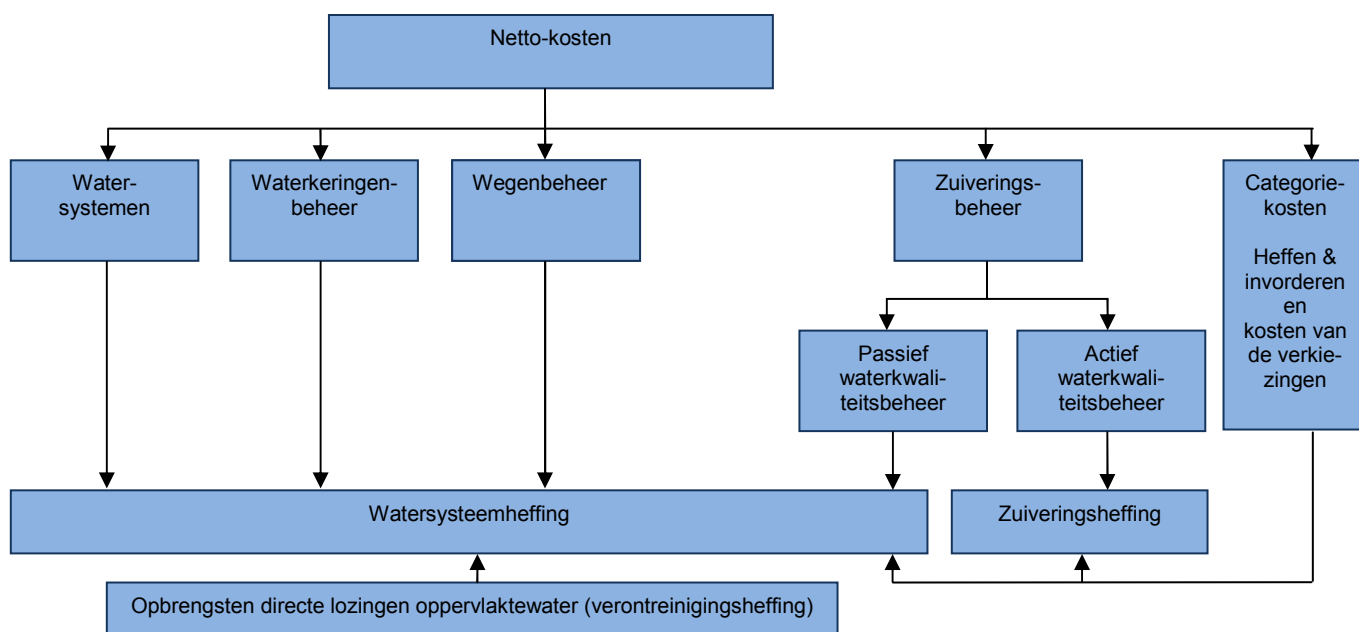
Verontreinigingsheffing

De verontreinigingsheffing wordt geheven van degenen die direct lozen op het oppervlaktewater (iba's, septictanks). Deze opbrengst komt ten goede aan het watersysteembeheer.

Zuiveringsheffing

Met deze heffing worden de netto-kosten van het transporteren, het zuiveren van het afvalwater en de slibverwerking gedekt.

Schematisch kan de verdeling van de netto-kosten als volgt worden weergegeven:

De kostentoedeling watersysteemheffing

De wijze waarop de netto-kosten van het watersysteembeheer en het wegenbeheer aan de categorieën van heffingsplichtigen (ingezetenen, eigenaren van ongebouwde onroerende zaken, natuurterreinen en gebouwde onroerende zaken) worden toegerekend is vastgelegd in de kostentoedelingsverordening.

Het kostendeel van de categorie ingezetenen (solidariteitsdeel) is gebaseerd op de inwonersdichtheid van het uit land bestaande waterschapsgebied.

De toedeling van de kosten aan de overige drie heffingsplichtige categorieën (profijtdeel) vindt plaats aan de hand van de waarde van de onroerende zaken in het economisch verkeer. De onderlinge waardeverhouding is van grote invloed op het kostendeel per categorie.

De kostentoedeling is met ingang van 2016 herzien op basis van de kostentoedelingsverordening 2016 die is vastgesteld door de algemene vergadering op 19 november 2015.

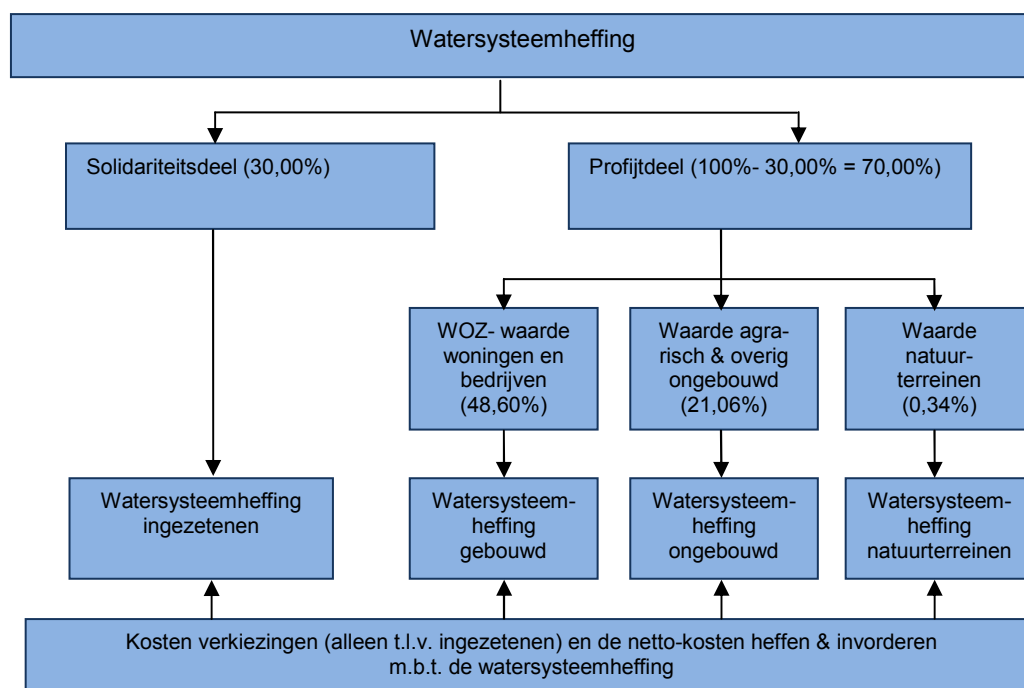
In deze kostentoedelingsverordening zijn de volgende percentages per categorie vastgelegd:

Ingezetenen	30,00%
Gebouwd	48,60%
Ongebouwd	21,06%
Natuurterreinen	0,34%

Genoemde verordening moet eens in de vijf jaar worden herzien.

Met ingang van 2016 is het aandeel ingezetenen ten opzichte van de kostentoedelingsverordening 2011 gestegen van 26,3% naar 30%. De waardeverhouding tussen de gebouwde en ongebouwde eigendommen is sedert 2009 (basis voor de waardeverhouding voor 2011) sterk gewijzigd. De waarde van de ongebouwde onroerende zaken steeg gemiddeld met 47%, terwijl de waarde van de gebouwde eigendommen een daling van ruim 4% te zien gaf.

In het hierna volgende schema is de kostentoedeling weergegeven:

Geraamde opbrengsten waterschapsbelastingen

De geraamde bruto-opbrengsten van de waterschapsbelastingen voor 2016, 2017 en 2018 tot met 2020 kunnen als volgt per heffing worden gespecificeerd. Tevens zijn de gerealiseerde opbrengsten over 2015 opgenomen. De lastendrukstijging (stijging belastingopbrengst) is in 2017 2,45%.

Waterschapsbelasting	Begroting 2016	Begroting 2017	Rekening 2015	Bedragen x € 1.000		
				Meerjarenraming		
				2018	2019	2020
Watersysteemheffing ingezetenen	15.613	16.480	13.262	17.555	17.995	18.342
Watersysteemheffing gebouwd	26.785	27.066	28.388	27.842	28.548	29.380
Watersysteemheffing ongebouwd	11.046	11.447	9.462	11.755	12.083	12.417
Watersysteemheffing natuurterreinen	203	214	119	216	224	227
Zuiveringsheffing	31.319	31.885	30.104	31.921	32.331	32.888
Verontreinigingsheffing	663	634	556	634	643	654
Totaal	85.629	87.726	81.891	89.923	91.823	93.908
	Lastendruk + 2,45%			+ 2,50%	+ 2,11%	+ 2,27%

Tarieven heffingen

De tarieven voor het betrokken begrotingsjaar worden opgenomen in de vast te stellen wijzigingen van de belastingverordeningen. Aan de hand van deze tarieven en de geraamde belastingeenheden zijn de in de vorige tabel opgenomen opbrengsten berekend. De lastendrukstijging van 2,45% is doorgerekend naar tarieven. Per tarief resulteert dit in verschillende stijgingen per belastingcategorie door toepassing van de kostentoedeling en de gehanteerde belastingeenheden. De nieuwe kostentoedelingsverordening die in 2016 is ingegaan heeft tarieven voor de watersysteemheffing in 2016 beïnvloed. Het kostenaandeel van de categorie ingezetenen (solidariteitsdeel) is gestegen hetgeen resulteerde in een stijging van de watersysteemheffing ingezetenen in 2016. Door inzet van de reserve, in 2016 € 955.000,- en in 2017 € 600.000,-, vindt toegroei naar een kostendekkend tarief plaats. Ook voor 2018 wordt nog een verhoging van het tarief watersysteemheffing ingezetenen verwacht, waarbij in dat jaar een kostendekkend tarief wordt bereikt.

De stijging van het tarief 2017 voor de zuiverings- en verontreinigingsheffing wordt tot een bedrag van circa € 1,- per v.e. (= 1,6%) veroorzaakt door de afname van het aantal heffingseenheden.

De beperkte stijging van 0,31% bij de categorie gebouwd compenseert de hogere stijgingen bij de andere categorieën hetgeen resulteert in een gemiddelde lastendrukstijging van 2,45%.

Waterschapsbelasting	Bedragen x € 1,-		Stijgings %	Meerjarenraming		
	Begroting 2016	Begroting 2017		2018	2019	2020
Watersysteemheffing ingezetenen	94,34	99,58	5,55%	106,07	108,73	110,83
Watersysteemheffing gebouwd	0,0582%	0,0584%	0,31%	0,0601%	0,0616%	0,0634%
Watersysteemheffing ongebouwd	72,60	75,12	3,48%	77,34	79,71	82,13
Watersysteemheffing natuurterreinen	7,85	8,16	3,89%	8,24	8,29	8,28
Zuiveringsheffing	55,72	57,61	3,40%	57,68	58,42	59,43
Verontreinigingsheffing	55,72	57,61	3,40%	57,68	58,42	59,43

Lastendruk huishoudens en bedrijven

Onderstaand is voor een aantal profielen de lastendruk voor 2017 aangegeven en de verwachting voor de jaren 2018 tot en met 2020. Voor 2017 is tevens de stijging/daling ten opzichte van 2016 aangegeven. Voor de WOZ-waarde is gerekend met 97% van de waarde van 2013. Als gevolg van de gewijzigde kostentoedelingsverordening per 2016 stijgt de lastendruk voor huurders relatief sterk. De belastingdruk voor huurders is afgezwakt door de inzet van de tariefegalisatiereserve ingezetenen.

Soort huishouden / bedrijf	Belastingeenheid				Tarief x € 1,-					
	Woon-ruimte	WOZ-Waarde x € 1.000	Ha.	v.e.	Begroot 2016	Begroot 2017	Stijging in % t.o.v. 2016	Meerjarenraming		
								2018	2019	2020
Huishouden (meerpersoons, huurder)	1			3	261	272	4,17	279	284	289
Huishouden (meerpersoons, eigenaar)	1	194		3	374	386	3,01	396	403	412
Huishouden (alleenwonend, huurder)	1			1	150	157	4,75	164	167	170
Huishouden (alleenwonend, eigenaar)	1	194		1	263	270	2,85	280	287	293
Agrarisch bedrijf	1	232,8	25	3	2.212	2.286	3,36	2.352	2.420	2.490
Agrarisch bedrijf	1	388	75	3	5.932	6.133	3,39	6.313	6.501	6.695
Groothandel		2.328		10	1.911	1.936	1,21	1.975	2.018	2.070
Metaalbedrijf		11.640		450	31.841	32.722	2,74	32.952	33.459	34.124

Kostendekkendheid tarieven 2017

De netto-kosten die worden toegerekend aan de waterschapsbelastingen worden (nog) niet geheel gedekt door de opbrengsten. Dekking vindt gedeeltelijk plaats door de inzet van reservemiddelen. De opbouw van de verschillende belastingtarieven kan als volgt worden weergegeven. Om het dekkingspercentage te berekenen worden de kosten per eenheid tarief gedeeld door het tarief.

Kostendrager	Bedragen x € 1/%				
	Watersysteemheffing				zuiveringsheffing
	ingezetenen	gebouwd (%)	ongebouwd	natuurterreinen	
Saldo exclusief reserves:	104,05	0,0589%	75,60	8,11	57,52
Inzet reserves:					
Algemene reserve	-0,91	-0,0005	-0,69	-0,06	+0,24
Bestemmingsreserves	+0,07	-0,00000	+0,05	-0,00	-0,15
Tariefegalisatiereserve	-3,63	0,00000	+0,16	+0,11	-0,00
Subtotaal	-4,47	-0,0005	-0,48	+0,05	+0,09
Tarief	€ 99,58	0,0584%	€ 75,12	€ 8,16	€ 57,61
Dekkingspercentage tarieven 2017	95,7%	99,2%	99,4%	100,6%	100,2%
Dekkingspercentage tarieven 2016	90,8%	100,0%	98,8%	99,0%	98,8%

Heffingsgrondslag (belastingeenheden) 2017-2020

Voor de berekening van de tarieven en de ontwikkeling daarvan zijn de volgende belasting-eenheden gehanteerd.

Eenheden	2016	2017	2018	2019	2020
Woonruimten	165.500	165.500	165.500	165.500	165.500
WOZ-waarden in € 1.000	46.061.000	46.361.000	46.361.000	46.361.000	46.361.000
Ha. ongebouwd	152.140	152.383	151.983	151.583	151.183
Ha. natuurterreinen	25.865	26.202	26.602	27.002	27.402
Vervuilingseenheden zh	562.125	553.425	553.425	553.425	553.425
Vervuilingseenheden vh	11.900	11.000	11.000	11.000	11.000

Het aantal woonruimten, dat de grondslag vormt voor de watersysteemheffing ingezetenen, is gelijk aan 2016 gehouden. Dit aan de hand van het aantal woonruimten waarvoor in 2014 een aanslag is opgelegd en de prognose van Sabewa Zeeland voor 2016.

Voor de bepaling van de WOZ-waarden van 2017 is uitgegaan van de (verwachte) eenheden van 2016 en is de 0-lijn gehanteerd. Voor woningen wordt weliswaar een stijging verwacht, maar voor niet-woningen nog een lichte daling. Voor de volgende jaren is eveneens geen stijgings- of dalingspercentage gehanteerd.

Het aantal hectares als grond voor de aanslagen watersysteemheffing ongebouwd daalt met het aantal nieuw bebouwde hectares en de toename van de hectares natuurterreinen (aanne-me 0,3%). Het aantal hectares dat betrokken is in de watersysteemheffing natuurterreinen is bijgesteld aan de hand van de in 2014 in de heffing betrokken hectares. De verwachting is dat het aantal jaarlijks met 400 ha toeneemt.

De raming van het aantal vervuilingseenheden zuiveringsheffing huishoudens voor 2017 is ten opzichte van 2016 verlaagd met 6.000 eenheden. Op basis van de prognoses per september 2016 worden voor bedrijven 2.700 minder eenheden verwacht. Sabewa Zeeland onderzoekt momenteel nog het aantal vervuilingseenheden voor 2014 (en volgende jaren). Vanaf 2018 wordt voor het aantal vervuilingseenheden voor de zuiverings- en verontreinigingsheffing geen stijging of daling aangehouden.

Reserves voor tariefegalisatie

Om ongewenste schommelingen in de tarieven van de waterschapsbelastingen op te vangen kunnen tariefegalisatiereserves worden ingezet of vinden toevoegingen daaraan plaats. Hierbij is tevens rekening gehouden met het in het Bestuursprogramma opgenomen uitgangspunt van een gelijkmatige en evenwichtige tariefontwikkeling van de belastingcategorieën. In 2018 worden kostendekkende tarieven in rekening gebracht. In 2019 is ook het tekort in de egalisa-tiereserve gebouwd en natuur weggewerkt.

Het verloop van deze bestemmingsreserves is in onderstaande tabel weergegeven.

		Bedragen x € 1.000				
Egalisatiereserve	Stand 1-1-2017	Mutaties in:				Stand 31-12-2020
		2017	2018	2019	2020	
Watersysteemheffing ingezetenen	801	-600	0	0	0	201
Watersysteemheffing gebouwd	401	0	0	0	0	401
Watersysteemheffing ongebouwd	-48	24	0	24	0	0
Watersysteemheffing natuurterreinen	-6	3	0	3	0	0
Zuiveringsheffing	437	0	0	0	0	437
Totaal	1.585	-573	0	27	0	1.039

Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid wordt door SaBeWa Zeeland uitgevoerd aan de hand van de Leidraad invordering waterschapsbelastingen en rekening houdend met de norm van 100%. Dat wil zeggen dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingschuldigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. In beginsel is deze norm 90% maar het waterschap Scheldestromen kent een ruimhartiger kwijtscheldingsbeleid door de norm te stellen op 100%.

Ook de in het beheersgebied liggende gemeenten waarmee het waterschap samenwerkingsovereenkomsten op het gebied van de afhandeling van kwijtscheldingsverzoeken heeft gesloten hanteren dezelfde norm.

Door samen te werken wordt bereikt dat het indienen en afhandelen van verzoeken om kwijtschelding eenvoudiger is geworden.

De belastingschuldige hoeft maar één aanvraagformulier (met bijlagen) voor kwijtschelding van gemeentelijke en waterschapsbelastingen in te dienen.

Het recht op kwijtschelding wordt aan het begin van het belastingjaar beoordeeld door toezending van persoonsgegevens van die belastingplichtigen die het voorgaande jaar kwijtschelding hebben ontvangen aan de Stichting Inlichtingenbureau. Deze Stichting is een onderdeel van het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid en toetst aangeleverde gegevens aan de wettelijke normen voor inkomen, vermogen en voertuigbezit, een en ander volgens de daarvoor geldende landelijke regeling.

Met ingang van 2014 is door de algemene vergadering op 13 november 2013 ingestemd met een verruiming van de kwijtscheldingsnormen voor ondernemers (eenmansbedrijven) voor lastingschulden met betrekking tot de privéhuishouding, met de netto-kosten van kinderopvang en om voor personen van 65 jaar en ouder de kwijtscheldingsnorm te verhogen tot 100% van de van toepassing zijnde netto AOW-bedragen.

Alleen belastingschuldigen die zijn aangeslagen in de watersysteemheffing ingezetenen en zuiveringsheffing komen in aanmerking voor het verlenen van kwijtschelding.

Leges

Ten behoeve van de berekening van de hoogte van de legestarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- er moet sprake zijn van een dienstverlening;
- de te verhalen kosten moeten in rechtstreeks verband staan tot de verleende dienst;
- de hoogte van de leges mag het bedrag van de geraamde kostprijs niet te boven gaan;
- de grondslag en de hoogte van de legestarieven is onderhevig aan besluitvorming door de algemene vergadering.

De legesverordening bevat een tarieventabel voor de verschillende soorten leges op basis van de in de Nota kostentoerekening en onderbouwing tarieven 2011 opgenomen systematiek.

	Bedragen x € 1,-		
	Begroting 2017	Begroting 2016	Rekening 2015
Leges	100.000	100.000	95.000

3.7 Weerstandsvermogen

Algemeen

In het Waterschapsbesluit is aangegeven dat er zowel in de meerjarenraming als in de programmabegroting aandacht moet worden besteed aan het weerstandsvermogen waarbij er tevens moet worden ingegaan op de aard, stand en verloop van de (algemene) reserves en de voorzieningen.

In het Waterschapsbesluit is in art.4.8 het volgende over het weerstandsvermogen opgenomen:

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;*
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.*

Het weerstandsvermogen legt de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's en geeft aan hoe robuust de financiële positie van de organisatie is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke tegenvaller direct leidt tot hogere lasten voor de belastingplichtigen.

In de algemene vergadering van 6 oktober 2011 is de Nota weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen vastgesteld. Met deze beleidsnota is in de onderstaande berekening van het weerstandsvermogen rekening gehouden.

De weerstandscapaciteit

In de weerstandscapaciteit worden alleen die middelen opgenomen die in een begrotingsjaar en de daarop volgende begrotingsjaren vrij aanwendbaar zijn zonder dat dit effect heeft op de gewenste kernactiviteiten van het waterschap en de gewenste ontwikkeling van de lastendruk.

Dit geldt voor de algemene reserve en het niet bestemde deel van de tariefegalisatiereserves. De aanwezige overige bestemmingsreserves maken geen deel uit van de weerstandscapaciteit. Deze worden ingezet voor het doel waarvoor deze gevormd zijn.

De omvang en mutaties van de algemene reserves en de bestemmingsreserves in 2017

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	Algeme- ne reserves	Tariefega- lisatie- reserves	Overige Bestem- mings- reserves	Totaal reser- ves
Stand per 31-12-2016	10.471	1.586	7.996	20.053
Algemene reserve Watersysteembeheer	10.750			10.750
Algemene reserve Watersysteembeheer Veerse Meer	5			5
Algemene reserve Zuiveringsbeheer	-284			-284
Tariefegalisatie watersysteemheffing ingezetenen		801		801
Tariefegalisatie watersysteemheffing ongebouwd		-48		-48
Tariefegalisatie watersysteemheffing gebouwd		401		401
Tariefegalisatie watersysteemheffing natuurterreinen		-6		-6
Tariefegalisatie zuiveringsheffing		438		438
Damaanzetten OSK en kanaal Zuid-Beveland			167	167
Overname waterkeringen van Rijkswaterstaat			250	250
Zandsuppletie Sophiastrand			417	417
Kapitaallasten fietspaden Zeeuws-Vlaanderen			5.049	5.049
Kapitaallasten bijdrage extra aansluiting op A58 bij Goes			580	580
Peilbesluit Veerse Meer, steigers			169	169
Groot onderhoud waterkeringen			165	165
Zuiveringsheffing 2014 huishoudens			529	529
Cultuurhistorische duikers en sluizen			500	500
Innovatie			170	170
Mutaties in 2017	-365	-573	-47	-985
Algemene reserve Watersysteembeheer	-500			-500
Algemene reserve Zuiveringsbeheer	135			135
Tariefegalisatie watersysteemheffing ingezetenen		-600		-600
Tariefegalisatie watersysteemheffing ongebouwd		24		24
Tariefegalisatie watersysteemheffing natuur		3		3
Kapitaallasten fietspaden Zeeuws-Vlaanderen			-125	-125
Kapitaallasten bijdrage extra aansluiting op A58 bij Goes			-6	-6
Overname waterkeringen van Rijkswaterstaat			-46	-46
Bestemmingsreserve zorgplicht waterkeringen (storting € 500, onttrekking € 200)			300	300
Innovatie			-170	-170
Totaal reserves per 31-12-2017	10.106	1.013	7.949	19.068

In bovenstaand overzicht is rekening gehouden met de gevolgen van de in de 1^e wijziging van de programmabegroting 2016 opgenomen mutaties in de reserves.

Meerjarig overzicht van de algemene en bestemmingsreserves

Reserve Bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Meerjarenraming		
		2018	2019	2020
Algemene reserves	10.471	10.106	10.106	10.255
Mutaties	-365	0	149	0
Totaal algemene reserves	10.106	10.106	10.255	10.255
Bestemmingsreserves				
Tariefegalisatiereserves	1.586	1.013	1.013	1.040
Mutaties	-573	0	27	0
Totaal tariefegalisatiereserves	1.013	1.013	1.040	1.040
Overige bestemmingsreserves	7.996	7.949	7.539	7.236
Mutaties	-47	-410	-303	-195
Totaal overige bestemmingsreserves	7.949	7.539	7.236	7.041
Totaal bestemmingsreserves	8.962	8.552	8.276	8.081
Totaal reserves	19.068	18.658	18.531	18.336

De totale weerstandscapaciteit per ultimo van het jaar kan dan als volgt bepaald worden:

Beschikbaar	2017	2018	2019	2020
Stille reserve	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Belastingcapaciteit	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Onvoorzien	0,100 mln.	0,100 mln.	0,100 mln.	0,100 mln.
Algemene reserves	10,106 mln.	10,106 mln.	10,255 mln.	10,255 mln.
Tariefegalisatiereserves	1,013 mln.	1,013 mln.	1,040 mln.	1,040 mln.
Totaal	11,219 mln.	11,219 mln.	11,395 mln.	11,395 mln.

Risico's

Een algemeen gangbare definitie van het begrip risico is: *De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief effect op het bereiken van de doelstellingen.*

De voor het weerstandsvermogen relevante risico's zijn die risico's waarvoor geen maatregelen (bijv. verzekering of voorziening) zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie met de financiële positie.

Bij de omvang van de risico's moet onderscheid gemaakt worden tussen structurele en niet structurele gevolgen. Een structureel risico betreft het vervallen van de precarioheffing (€ 2,0 miljoen). Voor de periode 2017 - 2020 is sprake van incidentele risico's. Hoewel er enkele benoemd zijn, worden deze gelet op de hoogte van het bedrag, begrepen onder de zogenaamde operationele risico's (max. € 4 miljoen).

In de toekomst zal het risicomanagement verder worden doorontwikkeld, dit sluit aan bij de zienswijze van de accountant zoals opgenomen in het rapport van bevindingen bij de jaarverslaggeving 2015. Risicomanagement zal dan een voortschrijdend inzicht geven in de kans en impact van de risico's voor de komende jaren.

Deelneming in Slibverwerking Noord-Brabant

Waterschap Scheldestromen is voor 7,8% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). SNB verwerkt zuiveringsslib in een slibverbrandingsinstallatie (SVI). SNB is een naamlo-

ze vennootschap, wat inhoudt dat de aansprakelijkheid van de aandeelhouders in beginsel beperkt is tot hun verplichting om de door hen gehouden aandelen vol te storten.

Fiscale en financiële transacties: In het verleden is SNB diverse fiscale en financiële transacties aangegaan waaronder een VAMIL lease, een Cross Border Lease (CBL) en een Switch Transaction. Waterschap Scheldestromen is door de oorspronkelijke aandeelhouders in SNB gevrijwaard van enige aansprakelijkheid en schade inzake deze fiscale en financiële transacties. De belangrijkste risico's die worden onderkend voor Waterschap Scheldestromen hebben dan ook alleen maar betrekking op de slibverwerkingsactiviteiten.

Onderbezetting SVI: In de komende jaren wordt een afname van de slibproductie (circa 20%) verwacht op landelijk niveau en bij de aandeelhouders door de ombouw van zuiveringen tot energie- en grondstoffenfabrieken, waardoor een onderbezetting van de SVI dreigt. Onderbezetting van de SVI leidt tot hogere verwerkingskosten voor de aandeelhouders. Afhankelijk van de mate van onderbezetting kunnen deze kosten ten opzichte van het niveau 2015 oplopen met maximaal 45% als een algehele herbezetting uitblijft. In de afgelopen jaren heeft SNB nieuwe slibstromen kunnen acquireren waardoor de omvang van onderbezettingsrisico aanzienlijk is gedaald c.q. niet meer aanwezig is mocht de slibreductie bij de in aanbouw zijnde Energiefabrieken lager uitvallen.

Wijzigingen in wet- en regelgeving: De positie van SNB is mede afhankelijk van bestaande wet- en regelgeving. Wijzigingen in situatie en/of wijzigingen in de wet- en regelgeving kunnen consequenties hebben voor de bedrijfsvoering. De belangrijke aandachtspunten hierbij zijn momenteel het voldoen aan EU aanbestedingsregels inzake de opdrachtverlenging van de aandeelhouders aan SNB en de vennootschapsbelastingplichtig per 1 januari 2016. Ten aanzien van het eerste punt zijn de aandeelhouders in overleg met SNB om een adequate oplossing te vinden. Ten aanzien van het tweede punt is SNB nog in overleg met de belastingdienst.

(Overige) operationele risico's

Operationele risico's zijn risico's waar elke organisatie mee te maken heeft. In het algemeen is een operationeel risico een risico dat voortkomt uit de operatie van bedrijfsfuncties binnen een organisatie. De term operationeel risico is typisch een algemene term en behelst eveneens: frauderisico's, juridische risico's, fysieke- of milieurisico's. Meer specifiek kunnen operationele risico's gedefinieerd worden als risico als gevolg van ontoereikende of niet succesvolle interne processen, mensen en systemen of van externe gebeurtenissen.

Onder deze risico's vallen onder andere, grotendeels gericht op externe gebeurtenissen, winterschade, gladheidbestrijding, milieuschade en wateroverlast. Deze risico's worden maximaal geraamd op € 4 miljoen.

Vervallen precarioheffing

Door het waterschap wordt momenteel aan precario een bedrag van ruim € 2,0 miljoen ontvangen. De minister heeft op 27 juni 2016 een wetsvoorstel aan de Kamer gestuurd om de heffingsbevoegdheid van precario door gemeenten, provincies en waterschappen te beperken ten aanzien van nutswerken. De afschaffing van de precarioheffing voor werken van openbaar nut staat al langer ter discussie: zo werd een eerder wetsvoorstel na een kritisch rapport van de Raad van State in 2010 niet ingediend.

Het wetsvoorstel ziet op een wijziging van de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschaps-wet. Door de wijziging kunnen gemeenten, provincies en waterschappen geen precario meer heffen ten aanzien van het water-, gas, elektriciteits- en warmtenet.

Waterschap (en ook gemeenten, provincies) hebben volgens dit voorstel tien jaar de tijd om deze vorm van precarioheffing te beëindigen. Indien in 2015 precariobelasting werd geheven voor enige openbare werken van algemeen nut en op 10 februari 2016 een belastingverordening voor een heffing ter zake gold, kan het waterschap belasting blijven heffen tot 1 januari 2027, tot ten hoogste het in die verordening vastgestelde tarief. Waterschap Scheldestromen voldoet aan bovenstaande criteria.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 11,219 miljoen) en de benodigde weerstandscapaciteit € 4,0 miljoen.

Deze verhouding is 2,8 en is daarmee uitstekend.

Bij beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel.

Waardering	Verhouding	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Op basis van deze indeling kan het weerstandsvermogen als volgt worden geclassificeerd.

	2017	2018	2019	2020
Risico's	€ 4,0 miljoen			
Weerstandsvermogen	2,8	2,8	2,8	2,8
Waardering	A	A	A	A

3.8 Financiering

Het waterschap is verplicht op grond van de “Wet Financiering decentrale overheden” (Wet Fido) een treasuryparagraaf op te nemen in de programmabegroting. Doel is het bevorderen en transparant maken van het financierings- en treasurybeleid, het verbeteren van de besluitvorming daarover en het beter mogelijk maken van een goede beoordeling daarvan door de toezichthouder.

De belangrijkste doelstellingen van de Wet Fido zijn: het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vermogensbehoefte, de te verwachten renteontwikkeling en het risicobeheer.

3.8.1 Vermogensbehoefteplanning

De vermogensbehoefte voor de volgende jaren kan bepaald worden door het verschil tussen herkomst en bestedingen van middelen.

X € 1.000

	2017	2018	2019	2020
Herkomst				
<i>Vaste activa:</i>				
Afschrijvingen	18.352	19.790	20.513	21.488
Terug ontvangst belegging	6.000		9.666	
Subsidies/bijdragen van derden	37.714	-	-	-
<i>Eigen vermogen:</i>				
Toevoegingen	-	-	-	-
<i>Voorzieningen:</i>				
Toevoegingen	46	46	46	46
Totaal herkomst	62.112	19.836	30.225	21.534
Besteding				
<i>Vaste activa:</i>				
Bruto uitgaven	43.400	29.800	33.800	31.400
<i>Eigen vermogen:</i>				
Onttrekkingen	985	410	127	195
<i>Voorzieningen:</i>				
Onttrekkingen	860	300	275	250
<i>Langlopende schulden:</i>				
Aflossingen	32.269	17.269	17.269	17.269
Totaal besteding	77.514	47.779	51.471	49.114
Vermogensbehoefte	15.402	27.943	21.246	27.580

De subsidies / bijdragen van derden zijn gebaseerd op € 8.613.000,- subsidies 2017 en € 29.701.000,- te ontvangen subsidies uit 2016 en voorgaande jaren. Daarnaast wordt € 600.000,- uit 2017 ontvangen in 2021.

Voor 2017 is het bestedingsvolume uit het meerjarenperspectief van netto € 34,8 miljoen (bruto € 43.4 miljoen minus subsidie € 8,6 miljoen) aangehouden. Vanaf 2018 zijn de bestuurlijke toegestane (netto) investeringsvolumes opgenomen.

3.8.2 Renteontwikkeling

Bij deze programmabegroting wordt uitgegaan van 1,00% voor de financieringsbehoefte 2017, 1,5% 2018 en 2% vanaf 2019. Voor de financiering op korte termijn wordt met 0,10% geraamd en de vier leningen met een zes-maands Euribor is een tarief van -0,10 voor 2017 en vanaf 2018 0,10 (exclusief cap) gehanteerd.

Voor de bespaarde rente is uitgegaan van een rente van 1,00%.

3.8.3 Rentegevoeligheidsanalyse

Om de risico's te beperken is het treasurybeleid defensief en risicomijdend. Het beleid zal er op gericht zijn toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te verschuiven. Het risicobeheer bestaat uit o.a. renterisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico, waarbij voor het waterschap het renterisico het belangrijkste is.

De uitvoering van de treasurytaak mag in ieder geval niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm), zoals vastgelegd in de Wet Fido, niet overschrijdt.

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm is voor de waterschappen vastgesteld op 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het betreffende jaar. Het waterschap heeft geen leningen met een renteherziening.

Renterisiconorm	Bedragen x € 1.000			
	2017	2018	2019	2020
1 Totaal programmabegroting	112.876	114.273	116.969	119.704
2 Vastgesteld percentage 30%				
3 Renterisiconorm (30% van 1)	33.863	34.282	35.091	35.911
4 Betaalde aflossingen	32.269	17.269	17.269	17.269
Ruimte (3-4)	1.594	17.013	17.822	18.642

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het waterschap de komende jaren onder de norm blijft.

De kasgeldlimiet is het maximum dat gesteld is aan de mate waarin van korte financiering (looptijd maximaal één jaar) gebruik mag worden gemaakt. In de 'Uitvoeringsregeling Fido' is dit maximum voor de waterschappen vastgesteld op 23% van het begrotingstotaal. Voor het waterschap betekent dit voor 2017 € 26 miljoen. Omdat kort geld over het algemeen goedkoper is dan lang geld wordt voor de financiering zoveel en zo lang mogelijk gebruik gemaakt van deze kredietvorm.

3.8.4 Schuldpositie

De netto schuld als aandeel van de inkomsten (netto schuldquote) geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Anders gezegd: kan het waterschap zijn schulden wel dragen? De netto schuldquote voor waterschap Scheldestromen bedraagt 207% gebaseerd op de uitkomsten van de jaarrekening 2015 (deze berekening is gebaseerd op alle structurele opbrengsten en wijkt daarmee af van de berekening van de Unie van Waterschappen). Deze netto schuldquote geeft, naast andere kengetallen, aan dat veel van het vermogen van het waterschap "vast" zit in met name de materiele vaste activa. Gezien het feit dat er sprake is van een organisatie die kapitaalintensief is, immers er moet veel geïnvesteerd worden in zuiveringsinstallaties, dijken, gemalen, etc. uit hoofde van het takenpakket, is dit op zich niet zo verwonderlijk. Het gaat hierbij meestal ook om investeringen die een langdurige levensduur hebben en op die manier een functie vervullen voor zowel de huidige als de toekomstige belastingbetalers. Het verleggen van een deel van de kosten naar de toekomst via rente en afschrijvingen ligt in lijn met deze functievervulling voor huidige en toekomstige belastingbetalers. Tot slot dient te worden aangegeven dat de waterschappen een grote autonomie hebben m.b.t. haar mogelijkheden om, naast het snijden in haar kosten, zelf de hoogte van de inkomsten kunnen beïnvloeden en op die manier ruimte te creëren in haar financiële positie.

3.9 Verbonden partijen

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden waarin het waterschap participeert en waarin het tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. Het gaat hierbij om banden met derde partijen, waarbij realiseren van een publiek belang centraal staat.

Per partij is sprake van een financieel en bestuurlijk belang. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: vertegenwoordiging in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)											
Vestigingsplaats	Den Haag										
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap										
Ingangsdatum	1954										
Participanten	Aandeelhouders: Staat der Nederlanden, 9 provincies en alle waterschappen.										
Publiek belang	Als huisbankier van de waterschappen levert de NWB diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen.										
Bestuurlijk belang	Het waterschap is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA), naar rato van het aantal aandelen heeft het waterschap hierin stemrecht (6%). Ieder aandeel A heeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen.										
Financieel belang	Het waterschap is aandeelhouder van 6,0% van het nominale aandelenkapitaal (4.380 aandelen A en 166 aandelen B). De AVA heeft in 2011 besloten vanaf 2012 geen dividend meer uit te keren, totdat voldaan wordt aan de kapitaaleisen van Basel III.										
Vermogen (jaarrekening 2015)	<table> <tr> <th></th><th>Eigen vermogen</th><th>Vreemd vermogen</th></tr> <tr> <td>01-01</td><td>€ 1.303,- mln.</td><td>€ 86.946,- mln.</td></tr> <tr> <td>31-12</td><td>€ 1.399,- mln.</td><td>€ 89.713,- mln.</td></tr> </table>		Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ 1.303,- mln.	€ 86.946,- mln.	31-12	€ 1.399,- mln.	€ 89.713,- mln.	
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen									
01-01	€ 1.303,- mln.	€ 86.946,- mln.									
31-12	€ 1.399,- mln.	€ 89.713,- mln.									
	Gerealiseerd resultaat 2015 € 95,- mln.										
Beleidsvoornemens verbonden partij	Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank. Voldoen aan de Basel III-norm (leverage ratio 3%) in 2018.										
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen										
Risico's	Volgens de verwachtingen zullen de economische ontwikkelingen in Nederland voorlopig onder druk blijven. Dit heeft invloed op de ontwikkeling van de nettowinst en daardoor het versterken van het eigen vermogen.										
Relatie met programma / paragraaf	Dekkingsmiddelen										
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Ing. D.K.E. Steijaert										

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)	
Vestigingsplaats	Moerdijk
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Ingangsdatum	2010
Participanten	De waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Rivierland, Vechtstromen, Scheldestromen.
Publiek belang	Duurzame oplossing op het gebied van het verwerken van zuiveringsslib tegen zo laag mogelijke kosten. Missie van SNB luidt: een voorbeeldfunctie bij de verwerking van zuive-

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)		
	ringsslib. Zij garandeert continuïteit in slibverbranding met maximaal respect voor mens en milieu tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.	
Bestuurlijk belang	Het waterschap is vertegenwoordigd in de Raad van commissarissen en de aandeelhoudersvergadering.	
Financieel belang	Waterschap Scheldestromen heeft met ingang van 2010 een aandeel van 7,8% in SNB. De waarde van de aandelen bedraagt € 354.014. Ter financiering is in 2010 een bedrag als agio gestort, in de periode daarna zijn bijstortingen gedaan ter financiering van investeringen. In totaal bedraagt de agio eind 2015 € 5,651 miljoen (op basis van 7,8% aandelenkapitaal).Binnen de bedrijfseconomische resterende levensduur wordt de agioreserve terugbetaald.	
Vermogen (jaarrekening 2015)	Eigen vermogen 01-01 € 86,053 mln. 31-12 € 75,250 mln.	Vreemd vermogen € 28,273 mln. € 45,154 mln.
	Verwacht resultaat 2016 € -, - (2015 = € -13,936 mln.)	
Beleidsvoornemens verbonden partij	In 2010 is het Ondernemingsplan 2010-2015 vastgesteld. Dit jaar zal het ondernemingsplan 2016-2020 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de algemene vergadering van aandeelhouders	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen zoals o.a. de bezettingsgraad van de installatie.	
Risico's	Onderbezetting van de installaties.	
Relatie met programma / paragraaf	Programma: Afvalwaterketen	
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Lid Raad van Commissarissen: ing. G. van Kralingen Vertegenwoordiger aandeelhoudersvergadering: ir. L.A. Mangnus	

Holding Facilitair Bedrijf Zeeland B.V. & Facilitair Bedrijf Zeeland B.V.											
Vestigingsplaats	Middelburg										
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap										
Ingangsdatum	2004										
Participanten	Het waterschap										
Publiek belang	De Holding Facilitair Bedrijf Zeeland BV heeft als activiteit het beheren van de aandelen van Facilitair Bedrijf Zeeland BV. Ter beperking van risico's is gekozen voor een Holding waarin eventueel vermogen kan worden ondergebracht. Facilitair Bedrijf Zeeland BV heeft als activiteiten het exploiteren van een aantal vergaderzalen en het bedrijfsrestaurant in het kantoor te Middelburg met als doel de vergaderruimten te verhuren aan derden.										
Bestuurlijk belang	Waterschap bezit 100% aandelen / 100% stemrecht										
Financieel belang	Gestort aandelenkapitaal van twee maal € 18.000,-										
Vermogen (jaarrekening 2015)	<table><tr><td></td><td>Eigen vermogen</td><td>Vreemd vermogen</td></tr><tr><td>01-01</td><td>€ 25.651,-</td><td>€ 29.544,-</td></tr><tr><td colspan="3">Verwacht resultaat 2016 € -, -</td></tr></table>			Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ 25.651,-	€ 29.544,-	Verwacht resultaat 2016 € -, -		
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen									
01-01	€ 25.651,-	€ 29.544,-									
Verwacht resultaat 2016 € -, -											
Beleidsvoornemens verbonden partij	Sinds november 2005 vinden er geen activiteiten meer plaats binnen de BV's.										
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Aangezien er geen activiteiten meer plaatsvinden is het voornemen beide BV's op te heffen.										
Risico's	-										
Relatie met pro-	Paragraaf: Bedrijfsvoering										

Holding Facilitair Bedrijf Zeeland B.V. & Facilitair Bedrijf Zeeland B.V.	
gramma / paragraaf	
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Algemene vergadering aandeelhouders: Leden dagelijks bestuur

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)		
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	2012 (Stichting 2005)	
Participanten	De waterschappen	
Publiek belang	HWH is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 23 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. HWH heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de natte sector. Onder begeleiding van HWH spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.	
Bestuurlijk belang	Van elk deelnemend waterschap is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van HWH. Deze leden kiezen uit hun midden de voorzitter en de andere vier leden van het dagelijks bestuur.	
Financieel belang	De financiële bijdrage van waterschap Scheldestromen bedraagt in 2016 € 409.340,-.	
Vermogen (jaarrekening 2015)	Eigen vermogen 01-01 € 1,5 mln. 31-12 € 1,3 mln. Gerealiseerd resultaat 2015 € 0,2 mln.	Vreemd vermogen € 0,0 mln. € 0,0 mln.
Beleidsvoornemens verbonden partij	Meer concreet heeft HWH, als gezamenlijke ICT-dienst van de waterschappen tot doel om de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de waterschappen te verbeteren, de ICT-processen efficiënter te maken en kosten te besparen, de innovatieve slagkracht te vergroten, het imago van de waterschappen als professionele moderne overheid te versterken en bredere facilitaire samenwerking van de waterschappen te stimuleren. Hiertoe zal HWH 2.0 verder uitgewerkt worden, met als doel het verminderen van de bijdragen van de deelnemers.	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen gaat, evenals voorgaande jaren, alle HWH-programma's kritisch bekijken en bezien op nut en noodzaak.	
Risico's	-	
Relatie met programma / paragraaf	Paragraaf: Bedrijfsvoering	
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars	

Gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland	
Vestigingsplaats	Terneuzen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	1 oktober 2012
Participanten	De gemeenten Borssele, Goes, Kapelle, Tholen, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Hulst en waterschap Scheldestromen
Publiek belang	SaBeWa staat voor Samenwerking Belastingen en Waardebepaling en

Gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland			
	verzorgt de heffing en invordering van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.		
Bestuurlijk belang	Van elke deelnemer is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van SaBeWa Zeeland. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid namens het waterschap en 2 leden namens de gemeenten. Deze 3 leden worden gekozen uit het algemeen bestuur.		
Financieel belang	De financiële bijdrage bedraagt in 2016 € 1.219.039,-		
Vermogen (jaarrekening 2015)		Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	01-01	-€ 1,4 mln.	€ 0,0 mln.
	31-12	€ 0,3 mln.	€ 0,0 mln.
	Gerealiseerd resultaat 2015 € 0,3 mln (2014 € -1,4 mln).		
Beleidsvoornemens verbonden partij	Optimaliseren van de organisatie en processen.		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Het waterschap zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.		
Risico's	-		
Relatie met programma / paragraaf	Programma: Optimale taakuitoefening		
Bestuurlijke vertegenwoordiger	ing. D.K.E. Steijaert		

Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland		
Vestigingsplaats	Terneuzen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	Medio 2013	
Participanten	De 13 gemeenten in Zeeland, provincie Zeeland en waterschap Scheldestromen.	
Publiek belang	De RUD-Zeeland voert in opdracht van de gemeenten, provincie en het waterschap VTH milieutaken en VTH Wabo-taken uit. Ze moet deze taken professioneel, doelmatig en volgens landelijk vastgestelde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen vervullen. Het takenpakket van de RUD-Zeeland ziet er als volgt uit: - ketentoezicht op grond, bouwstoffen en afval; - VTH-taken Wabo voor BRZO- en IPPC-bedrijven; - VTH-taken Wabo waarvoor de provincie vóór 01-10-2010 het bevoegde gezag was; - VTH-taken Milieu voor bedrijven waarvoor de gemeente het bevoegde gezag is; - Overige taken uit het landelijk basispakket.	
Bestuurlijk belang	Van elke (15) deelnemer is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van RUD-Zeeland. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid namens de provincie, 1 lid namens het waterschap en 3 leden namens de gemeenten. Deze 5 leden worden gekozen uit het algemeen bestuur.	
Financieel belang	Voor 2016 is de bijdrage € 162.000,-.	
Vermogen (jaarrekening 2015)	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	01-01 € 0,6 mln.	€ 0,7 mln.
	31-12 € 0,6 mln.	€ 0,7 mln.
	Gerealiseerd resultaat 2015 € 0,2 mln.	
Beleidsvoornemens verbonden partij	Conform het bedrijfsplan het optimaliseren van de organisatie.	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Het waterschap zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.	
Risico's	-	

Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland

Relatie met programma / paragraaf	Programma: Optimale taakuitoefening
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars

Unie van Waterschappen (UvW)

Vestigingsplaats	Den Haag									
Rechtsvorm	Vereniging									
Ingangsdatum	1927									
Participanten	De waterschappen									
Publiek belang	De vereniging heeft tot doel de leden individueel en collectief bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijks-overheid, IPO, VNG en Europa.									
Bestuurlijk belang	Het waterschap heeft zitting in de ledenvergadering (voorzitters van alle waterschappen).									
Financieel belang	Voor 2017 is een contributie van € 344.395,- begroot.									
Vermogen (jaarrekening 2015)	<table><tr><td></td><td>Eigen vermogen</td><td>Vreemd vermogen</td></tr><tr><td>01-01</td><td>€ 0,8 mln.</td><td>€ 7,0 mln.</td></tr><tr><td>31-12</td><td>-€ 0,2 mln.</td><td>€ 6,5 mln.</td></tr></table> Gerealiseerd resultaat 2015 -€ 1,0 mln.		Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ 0,8 mln.	€ 7,0 mln.	31-12	-€ 0,2 mln.	€ 6,5 mln.
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen								
01-01	€ 0,8 mln.	€ 7,0 mln.								
31-12	-€ 0,2 mln.	€ 6,5 mln.								
Beleidsvoornemens verbonden partij	In het Bestuursprogramma 2010-2013 (genaamd Scherp aan de Wind) is het beleid op hoofdlijnen vastgesteld. Hierin wordt gestreefd naar een daadkrachtige, zichtbare, eensgezinde en betrouwbare Unie van Waterschappen. Hierbij zijn een viertal thema's benoemd: 1. Wateropgave (waterveiligheid, waterkwantiteit en -kwaliteit); 2. De kracht van Waterschappen (slagvaardig, doelmatig, zichtbaar); 3. Innovatieve oplossingen (innovatie overheid, internationale samenwerking); 4. De kracht van de Unie (visievorming, aangaan nieuwe coalities, aantrekkelijk werkgeverschap).									
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.									
Risico's	-									
Relatie met pro- gramma / paragraaf	Programma: Optimale taakuitoefening									
Bestuurlijke verte- genwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars									

Stichting Minas en Middelen Meester (MMM)

Vestigingsplaats	Goes
Rechtsvorm	Stichting
Ingangsdatum	2000
Participanten	Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK), provincie Zeeland, ZLTO, ZMF en waterschap Scheldestromen.
Publiek belang	De stichting stelt zich ten doel de emissie van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu in Zeeland te verminderen door deze middelen in de landbouw efficiënter te gebruiken. Naast de uitvoering van concrete projecten doet MMM dienst als een afstemmingskader voor alle Zeeuwse projecten op het gebied van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen. De winst van de stichting zit vooral in het gezamenlijk optrekken om

Stichting Minas en Middelen Meester (MMM)			
	binnen de landbouw een zo groot mogelijke milieuwinst te behalen. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar ook goed voor het imago van de landbouw.		
Bestuurlijk belang	Het waterschap is in het bestuur van de stichting vertegenwoordigd.		
Financieel belang	Het waterschap draagt bij in de verschillende onderzoeksprojecten. Jaarlijks wordt een bijdrage betaald van € 7.000,- Bij de oprichting is een voorschot/startkapitaal verstrekt van € 37.500,-		
Vermogen (jaarrekening 2014)		Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	01-01	€ 43.885,-	€ 88.383,-
	31-12	€ 43.885,-	€ 97.492,-
	Verwacht resultaat 2015 € -,.-		
Beleidsvoornemens verbonden partij	-		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	-		
Risico's	-		
Relatie met pro- gramma / paragraaf	Programma: Watersystemen		
Bestuurlijke verte- genwoordiger	ing. G. van Kralingen		

3.10 Bedrijfsvoering

Onder de bedrijfsvoering van het waterschap wordt verstaan de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie die dienend zijn aan de primaire processen. Deze bedrijfsvoering kenmerkt zich door kosteneffectiviteit en een sturingsprincipe waaraan continue verbetering inherent is.

Hieronder vallen de ondersteunende beheerproducten en de hulpkostenplaatsen 'Beheer centrale tractie' en 'Engineering'.

Hierna worden deze ondersteunende beheerproducten beschreven.

Centraal management

De activiteiten die betrekking hebben op het op centraal niveau leiding geven aan het ambtelijk apparaat alsmede de (secretariële) ondersteuning daarvan.

Organisatiebeleid en -beheer

Het opbouwen en in stand houden van een goed functionerende ambtelijke organisatie die op zijn taak berekend is. Door het inrichten en in stand houden van een doelmatige en functionele organisatie willen we bereiken dat die op zijn taak berekend is.

Personeelsbeleid en -beheer

Het ontwikkelen, invoeren, bewaken, hanteren en onderhouden van centrale instrumenten t.b.v. het te voeren personeelsbeleid en -beheer, alsmede het voeren van de salarisadministratie. Het gaat hierbij om het uitvoeren van die activiteiten die er enerzijds op zijn gericht dat de personeelsformatie qua omvang en kwaliteit uitvoering kan geven aan de organisatie-doelstellingen en er anderzijds voor zorgen dat het waterschap de rechten en plichten van zowel de werkgever als de werknemer bewaakt.

Kwaliteit, ARBO en milieu

De centrale activiteiten met betrekking tot de ontwikkeling, het beheer, het onderhoud en het richting geven aan de uitvoering van een intern milieuzorgsysteem, een adequaat arbozorgniveau en een kwaliteitszorgsysteem binnen de organisatie van het waterschap.

Interne voorlichting

De centrale activiteiten die zijn gericht op het informeren van het personeel en bestuur over het beleid van het waterschap en de activiteiten die ter realisering daarvan worden uitgevoerd alsmede over het intern functioneren van het waterschap.

Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning

De activiteiten van algemeen-bestuurlijke en algemeen-juridische aard ten behoeve van het waterschap als geheel.

Het doel is het bestuur en de organisatie in staat stellen de taken uit te voeren en doelstellingen te realiseren met inachtneming van de juridische voorwaarden die daaraan door wetgeving en jurisprudentie worden gesteld.

Concerncontrol en financieel beleid

Het geheel van centrale activiteiten gericht op het zo doelmatig mogelijk sturen en beheersen van de organisatieprocessen ten behoeve van de te bereiken organisatiedoelstellingen, alsmede het ontwikkelen en het tot uitvoering brengen van financiële kaders.

Het zo doelmatig mogelijk sturen en beheersen van de organisatieprocessen ten behoeve van de te bereiken organisatiedoelstellingen en het beheersen van financiële risico's.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage gerealiseerde investeringen	100%

Meerjarenraming en begroting

De coördinatie en de financiële inbreng bij het opstellen van de meerjarenraming, werkplannen, programmabegroting en begrotingswijzigingen (inclusief de daarbij behorende stukken), alsmede van de op de programmabegroting gebaseerde budgetten.

Management- en bestuursrapportages

De coördinatie en de samenstelling van de gestructureerde management- en bestuursrapportages, waaronder de monitoringsoverzichten en de beleidstoelichting en analyse bij de jaarrekening.

Comptabiliteit

De registratie in financiële zin van de uitvoering van de verschillende budgetten in de administratieve systemen van het waterschap.

Informatiebeleid en automatisering

De ontwikkeling, het onderhoud en de implementatie van het informatiebeleidsplan alsmede automatiserings(beleids)plannen van het waterschap c.q. systemen en programma's.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage digitale volwassenheid	70%
Volwassenheidsniveau informatieveiligheid	3,2

Centrale (geo)grafische informatie

Het al dan niet geautomatiseerd vervaardigen, beheren en distribueren van (analoge of digitale) kaarten, tekeningen en andere grafische voorstellingen.

Huisvesting

Alle activiteiten die zijn gericht op het aanbieden van een goed verzorgde werkplek aan de bestuurders en medewerkers in de (centrale) huisvesting van het waterschap.

Interne faciliteiten

Verzorging van een aantal interne voorzieningen ter ondersteuning van de gehele organisatie. Onder dit product valt ook de centrale inkoop(coördinatie)functie.

Prestaties o.b.v. Strategienota	Norm 2017
Percentage van het inkoopvolume dat duurzaam wordt ingekocht	100%
Percentage facturen >10.000 euro waarvoor een verplichting is vastgelegd	50%

Bemonstering en analyse

Het nemen van water- en bodemonsters alsmede de fysisch-chemische analyses van deze monsters. Tot het product behoren niet de hydrologische analyses.

Wat gaat het kosten?

De netto-kosten van de ondersteunende beheerproducten zijn begrepen in de programma-plannen.

Hulpkostenplaatsen

Onderstaande activiteiten komen niet voor in de BBP-structuur, maar zijn voor waterschap Scheldestromen organisatorisch van belang, zodat hiertoe de volgende hulpkostenplaatsen zijn gecreëerd. Deze kosten zijn begrepen in de netto-kosten van de programmaplannen en die van de ondersteunende beheerproducten.

		x € 1.000	
Bedrijfsvoering		Begroting 2016	Begroting 2017
Ondersteunende beheerproducten			
	<u>Management en organisatie:</u>		
5100	Centraal management	712	270
5101	Organisatiebeleid en -beheer	302	104
5200	Personeelsbeleid en -beheer	1.657	1.418
5201	Kwaliteit, ARBO en milieu	242	156
5300	Interne voorlichting	395	268
5400	Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning	917	816
5800	Bemonstering en analyse	82	63
	Subtotaal	4.307	3.095
	<u>Financiën:</u>		
5500	Concern control en financieel beleid	1.147	904
5501	Meerjarenraming en begroting	89	28
5502	Management- en bestuursrapportages	35	27
5503	Comptabiliteit	871	713
	Subtotaal	2.142	1.672
	<u>Overige:</u>		
5600	Informatiebeleid en automatisering	4.121	3.941
5601	Centrale (geo)grafische informatie	1.619	1.583
5700	Huisvesting	3.479	2.456
5701	Interne faciliteiten	3.328	3.133
Netto exploitatiekosten ondersteunende. producten		18.996	15.880
Hulpkostenplaatsen			
5030	Beheer centrale tractie	3.496	3.373
5040	Engineering	1.482	95
Netto exploitatiekosten hulpkostenplaatsen		4.978	3.468
Totaal bedrijfsvoering		23.974	19.348

Toelichting

Dit begrotingsjaar is voor het eerst begonnen met het vereenvoudigen van kostenverdeling. Voorheen werden de kosten van informatiebeleid en automatisering, huisvesting en interne faciliteiten eerst toegerekend aan de personeelslasten en vervolgens via het uurtarief doorberekend aan de (ondersteunende) producten, dit gaf onvoldoende inzicht in de kostenverdeling. In de begroting 2017 worden de kosten van de drie genoemde ondersteunende producten direct aan de primaire producten toegerekend. De personeelslasten worden nog wel aan de overige ondersteunende producten toegerekend, maar omdat hierin geen aandelen informatiebeleid en automatisering, huisvesting en interne faciliteiten meer zitten, vallen de kosten van alle ondersteunende producten dit jaar lager uit. In zijn totaliteit zijn de kosten niet lager omdat ze direct op de primaire producten zijn verantwoord.

3.11 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie in het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch Monetaire Unie, is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt over gezonde overheidsfinanciën. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort van een lidstaat niet meer mag bedragen dat 3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product). Voor de bepaling van het tekort tellen ook de uitgaven van de lagere overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) mee.

Op grond van de Wet hof (houdbare overheidsfinanciën) moeten de vier overheden samen invulling geven aan de eisen die vanuit de Europese Unie ten aanzien van met name het EMU-saldo en de EMU-schuld worden gesteld. Om de voor hun kerntaken noodzakelijke investeringen uit te kunnen voeren, hebben de lagere overheden een zekere ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. De Wet hof kent als systematiek dat een kabinet aan het begin van zijn regeerperiode afspraken met IPO, VNG en Unie maakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het EMU-tekort gedurende de gehele regeerperiode.

In januari 2013 hebben de decentrale overheden met de Minister van Financiën afspraken gemaakt (Financieel Akkoord) voor de ruimte in de jaren 2014 en 2015. Voor die jaren hebben de lagere overheden de gezamenlijke ruimte behouden van 0,5% in het BBP die zij sinds 2004 hebben. Voor 2016 en 2017 was daarbij de inzet van het kabinet om de ruimte voor de lagere overheden te verlagen tot 0,4% respectievelijk 0,3%. IPO, VNG en Unie hebben daarop gereageerd dat naar hun oordeel een structurele ruimte van 0,5% nodig blijft. In het Financieel Akkoord 2013 is daarom afgesproken dat in 2015 (voor 2016) en in 2016 (voor 2017) in bestuurlijk overleg zal worden bepaald of de door het kabinet beoogde beperking van de ruimte, gelet op de wettelijke taken en bestuurlijke verplichtingen, mogelijk en verantwoord is. Tevens is vastgelegd dat in de huidige kabinetsperiode, dus in principe tot en met 2017, geen gebruik wordt gemaakt van het in de wet opgenomen sanctieregime.

Voordat op de uitkomsten van de gehouden overleggen wordt ingegaan wordt eerst de context geschetst waarbinnen dit bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden.

- IPO, VNG en Unie hebben voor de jaren 2014 en 2015 hun ruimte van 0,5% onderling verdeeld. De waterschappen hadden in 2014 0,07% ruimte en in 2015 0,06%, terwijl er in de periode van 2004 tot 2013 nog sprake was van een ruimte van 0,05%;
- Op grond van de Wet hof moet het bestuurlijk overleg over de ruimte van de decentrale overheden gericht zijn op het bereiken van overeenstemming waarbij de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van de ruimte bij het kabinet ligt. De Tweede Kamer heeft de mogelijkheid hierop te reageren (voorhangprocedure);
- Bij de beoordeling van de vraag of de decentrale overheden hun gezamenlijke EMU-ruimte overschrijden wordt in principe alleen gekeken naar het totaal van de decentrale overheden. Er vindt dus geen beoordeling plaats op het niveau van de drie sectoren afzonderlijk;

- Bij een overschrijding van de ruimte van de decentrale overheden vindt altijd eerst overleg plaats, waarbij over mogelijke maatregelen kan worden gesproken. Volgens de wet kunnen bij een eerste overschrijding geen correctie- en sanctiemogelijkheden worden toegepast;
- Uit een evaluatie is gebleken dat de decentrale overheden hun EMU-ruimte de afgelopen 2 jaar niet nodig hebben gehad.

Het in september 2015 gehouden bestuurlijk overleg heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- de ruimte voor de decentrale overheden is in 2016 0,4% van het BBP, was in 2015 nog 0,5%;
- het kabinet heeft bevestigd dat de decentrale overheden hun geplande investeringen gewoon kunnen uitvoeren. Indien dit leidt tot overschrijding van de ruimte dan volgen in elk geval tot en met 2017 geen maatregelen, sancties e.d.;
- Over een jaar treffen de partijen elkaar weer op basis van een analyse van de beschikbare cijfers;
- de ruimte van 0,4% wordt niet nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen, waardoor er formeel geen vastgestelde referentiewaarden (toegestaan tekort) zijn;
- er is geen afspraak gemaakt voor 2017;
- IPO, VNG en Unie zullen met een nieuw kabinet overleg voeren over de ruimte na 2017.

Op 28 september 2016 heeft het bestuurlijk overleg plaatsgevonden over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden en heeft geresulteerd in het volgende:

- de ruimte voor de decentrale overheden in het EMU-saldo voor 2017 bedraagt 0,3% van het BBP. De ruimte van 0,3% wordt niet nader verdeeld over de decentrale overheden, met als gevolg dat er ook voor 2017 geen formeel vastgestelde referentiewaarden op het niveau van de individuele organisatie zijn;
- vanuit het kabinet is aangegeven dat deze kabinetsperiode een oefenperiode met de Wet hof is, waarin de sancties uit de wet niet zullen worden toegepast. Het kabinet verwacht niet dat de investeringen van de decentrale overheden tot overschrijding van de ruimte zullen leiden. Als het echt knelt in de sfeer van investeringen kunnen de decentrale overheden met het kabinet in gesprek gaan;
- IPO, VNG en Unie zullen volgend jaar afspraken gaan maken met het nieuwe kabinet over de ruimte in het EMU-saldo voor de periode 2018-2021.

De Unie heeft “indicatieve” referentiewaarden voor 2017 berekend, waarbij is uitgegaan van een ruimte van 0,06% BBP voor alle waterschappen gezamenlijk. Dit is niet alleen de laatste formeel vastgestelde ruimte van de waterschappen, maar ook de ruimte die de waterschappen op grond van de door hen aangeleverde ramingscijfers in 2017 nodig denken te hebben. Bovendien sluit deze ruimte naar het oordeel van de Unie aan op de uitspraken van het kabinet in het bestuurlijk overleg dat zij niet verwacht dat er vanuit de gezamenlijke ruimte voor decentrale overheden van 0,3% belemmeringen zijn voor de investeringen die de decentrale overheden, en dus ook de waterschappen, in hun plannen hebben opgenomen.

Het EMU-saldo is als volgt opgebouwd:

	Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	Begroting	Meerjarenraming		
		2017	2018	2019	2020
1	EMU exploitatiesaldo (saldo exploitatiebegroting kosten/opbrengsten	0	0	0	0
+	Dotaties aan reserves	0	0	0	0
-/-	Onttrekkingen aan reserves	-985	-410	-127	-195
	Totaal EMU exploitatiesaldo	-985	-410	-127	-195
2	Invloed investeringen				
-/-	Bruto investeringsuitgave (incl. geactiveerde lasten)	-43.400	-29.800	-33.800	-31.400
+	Investeringsubsidies en -bijdragen	8.613	p.m.	p.m.	p.m.
+	Verkoop van vaste activa				
+	Afschrijvingen	18.352	19.790	20.513	21.488
	Totaal invloed investeringen	-16.435	-10.010	-13.287	-9.912
3	Invloed voorzieningen				
+	Toevoeging aan voorzieningen	46	46	46	46
-/-	Onttrekkingen aan voorzieningen (vrijval)	0	0	0	0
-/-	Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-860	-300	-275	-250
	Totaal invloed voorzieningen	-814	-254	-229	-204
4	Deelnemingen en aandelen				
-/-	Boekwinst	0	0	0	0
+	Boekverlies	0	0	0	0
	Totaal invloed deelnemingen en aandelen	0	0	0	0
	Geraamd EMU-saldo	-18.234	-10.674	-13.643	-10.311
	Maximaal EMU-tekort o.b.v. macroreferentiewaarde	-14.500	-14.500	-14.500	-14.500
	Verschil (+ = ruimte: - = tekort)	-3.734	+3.826	+857	+4.189

Voor 2017 is het afgesproken bestedingsvolume uit het meerjarenperspectief van netto € 34,8 miljoen (bruto € 43,4 miljoen minus subsidie € 8,6 miljoen) aangehouden. Deze besteding is hoger in verband met de (verwachte) lagere besteding uit 2016 die doorschuift naar 2017. Vanaf 2018 zijn eveneens de bestuurlijke toegestane investeringsvolumes opgenomen.

4 Groting naar kostendragers

In onderstaande tabellen zijn de kosten en opbrengsten per kostendrager opgenomen.

4.1 Watersysteembeheer

Programma	Bedragen x € 1.000			Meerjarenraming		
	Begroot 2016	Begroot 2017	Rekening 2015	2018	2019	2020
Waterkeringen	12.680	12.767	7.503	12.842	12.803	12.923
Watersystemen	31.097	32.601	29.546	33.677	35.429	36.494
Wegen	8.955	8.378	7.739	8.902	9.484	10.105
Optimale taakuitoefening	2.862	3.313	2.432	3.164	2.209	2.766
Netto-kosten watersysteembeheer	55.594	57.059	47.220	58.585	59.925	62.288
Dekkingsmiddelen:						
Onvoorziene uitgaven	50	50	0	50	50	50
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-2.709	-2.619	-2.644	-2.619	-2.619	-3.382
Beschikking over/toevoeging aan reserves	-624	-462	2.193	-410	-303	-195
Totaal watersysteembeheer	52.311	54.028	46.769	55.606	57.053	58.760
Categoriekosten en -opbrengsten						
Heffing en invordering	1.718	1.679	1.307	1.679	1.685	1.522
Dekkingsmiddelen algemeen	-12	-9	-19	-9	-9	-9
Kwijtschelding heffingen	541	602	630	610	618	627
Oninbaar verklaring heffingen	107	114	84	116	118	119
Mutaties tariefegalisatiereserves	-355	-573	887	0	27	0
Totaal te dekken door heffingen	54.310	55.841	49.658	58.002	59.492	61.019
Opbrengst watersysteem- en verontreinigingsheffing	-54.310	55.841	-52.502	58.002	59.492	61.019
Resultaat na bestemming	0	0	2.844	0	0	0
Belastingtarieven:						
Watersysteemheffing ingezetenen per woonruimte	€ 94,34	€99,58	€ 82,51	€ 106,07	€ 108,73	€ 110,83
Watersysteemheffing gebouwd % van de WOZ-waarde	0,0582 %	0,0584%	0,0601 %	0,0601%	0,0616%	0,0634%
Watersysteemheffing ongebouwd per ha.	€ 72,60	€ 75,12	€ 62,46	€ 77,34	€ 79,71	€ 82,13
Watersysteemheffing natuurterreinen per ha.	€ 7,85	€ 8,16	€ 5,02	€ 8,24	€ 8,29	€ 8,28
Verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid	€ 55,72	€57,61	€ 55,55	€ 57,68	€ 58,42	€ 59,43

4.1.1 Toelichting op de kostendrager watersysteembeheer

De kostendrager watersysteembeheer bestaat uit het beheer en onderhoud van waterkeringen, watersystemen en wegen.

De verdeling van de programma's over de kostendragers heeft conform de kostentoerekening plaatsgevonden, zoals die is beschreven in hoofdstuk 3.4.

Bij de programma's zijn nadere toelichtingen opgenomen.

4.2 Zuiveringsbeheer

Programma	Bedragen x € 1.000			Meerjarenraming		
	Begroot 2016	Begroot 2017	Rekening 2015	2018	2019	2020
Watersystemen	342	301	623	334	338	342
Afvalwaterketen	28.202	28.005	27.331	28.060	28.271	29.148
Optimale taakuitoefening	1.623	2.039	3.884	2.005	2.039	2.084
Netto-kosten zuiveringsbeheer	30.167	30.345	31.838	30.399	30.648	31.574
Dekkingsmiddelen:						
Onvoorziene uitgaven	50	50	0	50	50	50
Dividenden en overige algemene opbrengsten	7	3	4	3	3	-234
Beschikking over/toevoeging aan reserves	0	-85	-1.809	0	0	0
Totaal zuiveringsbeheer	30.224	30.312	30.033	30.453	30.700	31.390
Categoriekosten en -opbrengsten						
Heffing en invordering	805	703	560	724	728	733
Dekkingsmiddelen algemeen	-26	-10	-25	-10	-10	-10
Kwijtschelding heffing	586	632	752	641	649	658
Oninbaar verklaring heffing	105	112	191	113	115	116
Mutaties tariefegalisatiereserve	-375	135	-145	0	149	0
Totaal te dekken door heffing	31.319	31.885	31.366	31.920	32.331	32.888
Opbrengst zuiveringsheffing	-31.319	-31.885	-31.046	-31.920	-32.331	-32.888
Resultaat na bestemming	0	0	-320	0	0	0
Belastingtarief:						
Zuiveringsheffing per vervuilingseenheid	€ 55,72	€ 57,61	€ 54,18	€ 57,68	€ 58,42	€ 59,43

4.2.1 Toelichting op de kostendrager zuiveringsbeheer

De verdeling van de programma's over de kostendragers heeft conform de kostentoe rekening plaatsgevonden, zoals die is beschreven in hoofdstuk 3.4.

Voor een nadere toelichting mag worden verwezen naar het programma Afvalwaterketen.

5 Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

5.1 Overzicht van de kosten en opbrengsten

Omschrijving kosten- en opbrengstsoorten	Bedragen x € 1.000			Meerjarenraming		
	Begroot 2016	Begroot 2017	Rekening 2015	2018	2019	2020
<u>KOSTEN</u>						
41 Rente en afschrijvingen	23.905	23.442	23.607	25.395	26.206	27.345
42 Personeelslasten	32.530	32.802	32.460	33.294	33.793	34.300
43 Goederen en diensten van derden	52.401	48.809	49.956	47.723	49.070	50.062
44 Bijdragen aan derden	7.501	7.678	6.326	7.716	7.755	7.852
45 Toevoeging aan voorzieningen en onvoorziene uitgaven	185	145	3.957	145	145	145
Totaal kosten	116.522	112.876	116.306	114.273	116.969	119.704
<u>OPBRENGSTEN</u>						
81 Financiële baten	726	510	1.415	420	1.330	1.740
82 Personeelsbaten	500	500	533	500	500	500
83 Goederen en diensten aan derden	8.978	6.471	9.826	6.171	6.171	6.171
84 Bijdragen van derden	16.547	15.513	20.628	15.659	15.807	15.956
85 Waterschapsbelastingen	84.290	86.266	81.891	88.443	90.324	92.391
86 Interne verrekeningen	3.142	2.631	3.890	2.670	2.711	2.751
Totaal opbrengsten	114.183	111.891	118.183	113.863	116.842	119.509
Saldo lasten - baten	2.339	985	-1.877	410	127	195
<u>RESERVES</u>						
89 Mutaties algemene reserves	-280	-365	1.137	-	-	-
89 Mutaties tariefegalisatiereserves	-730	-573	-1.032	-	-	-
89 Mutaties overige bestemmings-reserves	-1.329	-47	-753	-410	-303	-195
Totaal reserves	-2.339	-985	-648	-410	-303	-195
Resultaat	0	0	-2.525	0	0	0

5.2 Toelichting kosten en opbrengsten 2017, normen en uitgangspunten 2018-2020

Kosten

Rente en afschrijving (kapitaallasten)

De kapitaallasten vallen in de begroting 2017 € 463.000 lager uit in vergelijking met de begroting 2016. De afschrijvingen worden geraamd op € 18.352.000,- en de rente op € 4.820.000,-. De daling is hoofdzakelijk te danken aan lagere rente.

De berekening van de kapitaallasten 2017 is gebaseerd op de prognoses van de besteding van de onderhanden projecten per september 2016. Hierbij is kritisch gekeken naar de investeringsprojecten die naar verwachting in 2016 worden afgerond. Uitgangspunt bij het vermindere van de waarde van een object is dat de afschrijving start het jaar volgend op het technisch gereedkomen van het project. Uitzondering hierop zijn de activa van beheer centrale tractie. Deze worden afgeschreven vanaf het moment van aanschaf op de volheid van een maand. Op 6 oktober 2011 is in de algemene vergadering een Nota activering en afschrijving vaste activa 2011 vastgesteld. Hierin is het activerings- en afschrijvingsbeleid is beschreven.

Voor de huisvesting hoofdkantoor Middelburg is in overleg met de accountant een schattingswijziging van de restwaarde doorgevoerd hetgeen resulteert in een jaarlijks hogere afschrijving van € 167.000,-. Eveneens is voor het hoofdkantoor Middelburg de afschrijvingsmethode aangepast van annuïteit naar lineair. De reden hiervan is dat de rentetoerekening aan de activa nu op dezelfde manier plaatsvindt hetgeen resulteert in gelijke verdeling van de rentekosten. Het hoofdkantoor Middelburg was de enige activa van het waterschap waarvoor op annuïteitenbasis werd afgeschreven.

De kapitaallasten voor 2018-2020 zijn gebaseerd op de bestedingsvolumes uit het meerjarenperspectief 2016-2020. Voor 2017 € 34,8 miljoen, 2018 € 29,8 miljoen, 2019 € 33,8 miljoen en 2020 € 31,4 miljoen. Hierin zijn de extra investeringen voor het waterbeheerplan opgenomen. Op basis van bovengenoemde volumes is 8% van de besteding als kapitaallast opgenomen. De 8% is gebaseerd op een gewogen gemiddelde uit de totale activastaat en gelijk aan het meerjarenperspectief.

Voor de berekening van de rente voor 2017 is gerekend met afzonderlijke omslagrentepercentages voor het watersysteembeheer en zuiveringsbeheer van respectievelijk 1,593% en 2,00% over de gemiddelde boekwaarden. Er worden afzonderlijke percentages gehanteerd omdat een externe renteopbrengst van € 270.000,- alleen ten gunste komt van het watersysteembeheer. Voor de jaren van de meerjarenraming is het omslagrentepercentage uit de begroting 2017 van 1,76% gehanteerd.

De percentages zijn gemiddelden van de voor 2016 gehanteerde percentages voor op korte (0,10%) en op lange termijn financiering (1,00%).

Voor de financiering van de uitgaven wordt verwezen naar hoofdstuk 3, paragraaf 8.

Personeelslasten

De personeelslasten stijgen ten opzichten van de programmabegroting 2016 met € 272.000,-. Deze stijging wordt veroorzaakt door een uitbreiding in de formatie, structurele salarisstijging en sociale lasten. De benodigde formatie voor de komende periode is kritisch tegen het licht gehouden. Ons waterschap heeft voor de kerntaken uitdagende doelstellingen en daarnaast op verschillende fronten grote ambities. De werkzaamheden zijn echter niet afgenomen, doelstellingen zijn aangescherpt, de ambities naar de toekomst zijn groot en de eisen die onze omgeving aan kwaliteit stelt zijn toegenomen. Daarnaast hebben we op verschillende beleids-

terreinen te maken met wettelijke ontwikkelingen, zodat de formatieve bezetting een belangrijk aandachtspunt is.

- In de begroting 2017 is de formatie met 9,8 fte uitgebreid (ca. € 600.000,-). Met name bij het ingenieursbureau is een uitbreiding van de formatie voorzien. De hogere investeringsopgaven voor de uitvoering van de projecten uit het waterbeheerplan vergen meer personele capaciteit vanaf 2017. In het meerjarenperspectief is weergegeven dat het investeringsvolume ook voor de periode na de meerjarenraming op een permanent hoog niveau blijft. Vanwege de continuïteit en de kwaliteit van onze ingenieursdiensten en uit kostenoverwegingen zal de inhuur worden verminderd; een deel van de inhuur wordt omgezet in vaste formatie. Het hogere investeringsvolume vergt ook meer capaciteit voor grondaankoop. Verder is extra personele capaciteit benodigd voor cartografie (ondersteunende werkzaamheden voor grondzaken en verwerking van de landmeetkundige inwinning van extra gegevens voor de Planvorming Wateropgaven) en functioneel beheer van het eigen geografisch informatiesysteem. Door een eigen informatiesysteem te ontwikkelen zijn in onze bijdragen aan het Waterschapshuis forse besparingen gerealiseerd, anderzijds vergen de eigen systemen inzet om deze goed te laten werken. In de algemene vergadering is ingestemd met het verhogen van het ambitieniveau voor het vergroten van de zoetwaterbeschikbaarheid en het optimaal gebruik van het beschikbare zoetwater, waarvoor nu een extra fte is opgenomen;
- De premies voor de sociale lasten zijn gebaseerd op de premies per september 2016;
- De post uitzendkrachten is in 2017 per saldo verlaagd met € 766.000,-. Een daling van ca. € 500.000,- heeft betrekking op een lagere inhuur voor het ingenieursbureau (omzetting in 4 vaste formatieplaatsen) en ca. € 300.000,- op inhuur voor declarabele projecten. Daarnaast is extra inhuur opgenomen voor innovatie op het gebied van remote-sensing;
- Voor de salarisverhoging, op basis van de per 1-1-2017 af te sluiten cao, is in de begroting ca. € 400.000,- (1,5%) opgenomen. Voor salarisverhoging op basis van het beoordelen- en beloningssysteem is een bedrag van ca. € 250.000,- opgenomen;
- De studiekosten zijn met een begrotingswijziging in 2016 verhoogd met € 200.000,-. Deze zijn voor 2017 weer teruggebracht naar het oorspronkelijke niveau.

Vanaf 2018 is een stijging van 1,5% per jaar opgenomen.

Goederen en diensten van derden

In de begroting 2017 kunnen de kosten als volgt worden gespecificeerd en toegelicht:

	2017	2016
- Aankoop duurzame gebruiksgoederen	€ 599.000,-	€ 391.000,-
- Overige ge- en verbruiksgoederen	€ 4.653.000,-	€ 4.602.000,-
- Energie	€ 4.243.000,-	€ 4.324.000,-
- Huren en rechten	€ 3.271.000,-	€ 2.664.000,-
- Verzekeringen	€ 652.000,-	€ 653.000,-
- Belastingen	€ 1.774.000,-	€ 1.674.000,-
- Onderhoud door derden	€ 23.097.000,-	€ 27.025.000,-
- Overige diensten door derden	€ 10.520.000,-	€ 11.068.000,-
Totaal	€ 48.809.000,-	€ 52.401.000,-

Het verschil met de begroting 2016 heeft betrekking op de eenmalige kosten uit de begrotingswijziging van € 3,5 miljoen en heeft betrekking op uitgestelde werkzaamheden en de uitvoering van de strekdammen Baalhoek/Knuitershoek. Dit project wordt volledig vergoed door de provincie.

Voor de jaren 2018-2020 is onderstaande verwerkt in de meerjarenraming:

- Op basis van de meerjarenraming van SNB is het aandeel voor Scheldestromen in de slibverwerking vanaf 2018 verlaagd;

- Door wijzigingen in de bedrijfsvoering en een daling van de eenheidsprijs zijn lagere kosten voor energie opgenomen vanaf 2018;
- Voor de exploitatie van de uitvoering van de maatregelen in het kader van het Waterbeheerplan 2016- 2027 zijn de extra kosten voor het watersysteembeheer opgenomen;
- Investeringsprojecten worden overgebracht naar de exploitatiebegroting. Hierbij moet worden gedacht aan de volgende projecten: onderzoek en advisering in het kader van planvorming, ict-projecten, groot onderhoud aan gebouwen, poldergemalen, persleidingen, rioolgemalen en rioolwaterzuiveringsinstallaties. Overbrengen naar de exploitatie is alleen mogelijk indien dit past binnen de bandbreedte van de lastendrukstijging. In dit meerjarenperspectief is hiermee een start gemaakt in 2019. Overbrengen van investeringen naar de exploitatie draagt bij aan beheersing van de schuldpositie;
- Er is rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 0,5% voor 2018 en 2019, voor 2020 is gerekend met 1,25%;
- Eventuele financiële gevolgen van de invoering van de Omgevingswet zijn niet opgenomen in de meerjarenraming.

Er zal een nader onderzoek plaatsvinden naar de kosten van het beheer en onderhoud van de getijdenduiker Waterdunen. Hiervoor heeft het waterschap een afkoopsom ontvangen die gebruikt kan worden voor de dekking van deze extra kosten. Vooralsnog zijn deze kosten niet opgenomen.

Bijdragen aan derden

Een specificatie naar soort van bijdragen aan derden is als volgt:

	2017	2016
- aan bedrijven	€ 163.000,-	€ 163.000,-
- aan overheden	€ 7.296.000,-	€ 7.104.000,-
- aan overige	€ 218.000,-	€ 234.000,-
Totaal	€ 7.678.000,-	€ 7.501.000,-

De bijdrage aan Sabewa Zeeland is naar beneden bijgesteld op basis van de prognose voor 2016. De bijdrage aan de gemeente voor BOB is op basis van verwachte kosten hoger begroot.

Voor de jaren 2018-2020 is onderstaande verwerkt in de meerjarenraming:

- Er is rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 0,5% voor 2018 en 2019, voor 2020 is gerekend met 1,25%.

Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien

De post voor onvoorziene uitgaven bedraagt € 100.000,-.

Verder wordt aan diverse voorzieningen met betrekking tot het voormalig bestuur en personeel een bedrag van € 45.000,- aan bespaarde rente toegevoegd.

Voor de jaren 2018-2020 zijn de bedragen op basis van 2017 opgenomen in de meerjarenraming.

Opbrengsten

Financiële baten

Deze baten voor 2017 kunnen als volgt worden gespecificeerd: 2017

	2017	2016
- Bespaarde rente reserves en voorzieningen	€ 240.000,-	€ 366.000,-
- Rente deposito's	€ 270.000,-	€ 360.000,-
Totaal	€ 510.000,-	€ 726.000,-

De daling van de bespaarde rente is het gevolg van de reservepositie en het hanteren van een lager rentepercentage. Bij de renteopbrengsten is rekening gehouden met de expiratedatum

van het uitstaande geld van € 12 mln. De door voormalig waterschap Zeeuws-Vlaanderen ontvangen afkoopsom is in 2007 uitgezet in een garantieproduct met een gegarandeerd rendement. In 2017 (en deels in 2019) eindigt deze uitstaande geldlening. De renteopbrengst daalt in 2017 van € 360.000,- naar € 270.000,-.

Voor de jaren 2018-2020 is onderstaande verwerkt in de meerjarenraming:

In 2019 eindigt de uitstaande geldlening. De renteopbrengsten zijn hierop aangepast. In 2018 is de ontvangst € 180.000,- en in 2019 nog € 90.000,-.

De Nederlandse Waterschapsbank heeft, vanwege het akkoord Basel III, besloten tot maximale reservering van de jaarlijkse netto winst vanaf 2011. Zodra aan de vereiste kapitaaleisen (per 1 januari 2018) is voldaan, is uitkering van dividend weer mogelijk. In 2019 is een dividendbedrag van € 1 mln. opgenomen, jaarlijks oplopend met € 0,5 miljoen per jaar.

Personeelsbaten

De baten in verband met salarissen en sociale lasten worden op basis van voorgaande jaren geraamd op € 500.000,-. Ook voor de jaren 2018-2020 is dit bedrag doorgerekend.

Goederen en diensten aan derden

Een specificatie van de opbrengsten in 2017 voor de levering van goederen en het verrichten van werkzaamheden voor derden is als volgt:

	2017	2016
- Verkoop van goederen	€ 250.000,-	€ 250.000,-
- Opbrengst uit grond en water:		
precariobelasting	€ 2.100.000,-	€ 2.100.000,-
erfpachten	€ 502.000,-	€ 402.000,-
retributies zoet water	€ 240.000,-	€ 260.000,-
overige opbrengsten uit grond en water	€ 773.000,-	€ 816.000,-
- Verhuur gebouwen	€ 679.000,-	€ 653.000,-
- Opbrengst diensten/onderhoud voor derden:		
uit processen zuiveringsbeheer	€ 571.000,-	€ 504.000,-
uit baggeren en grond-/baggerdepots	€ 103.000,-	€ 123.000,-
uit Waterkeringen	€ 300.000,-	€ 3.071.000,-
leges	€ 100.000,-	€ 100.000,-
- Overige diensten voor derden	€ 853.000,-	€ 699.000,-
Totaal	€ 6.471.000,-	€ 8.978.000,-

De opbrengsten erfpachten worden € 100.000,- hoger geraamd in verband met nieuw af te sluiten overeenkomsten. Overige opbrengsten uit grond en water zijn € 43.000,- lager geraamd als gevolg van te hoge ramingen in 2016.

Bij de huuropbrengsten van de kantoren is er ten opzichte van 2016 een hogere verhuuropbrengst in Terneuzen, dit op basis van de lopende overeenkomsten. Voor Middelburg is er voor 2017 voorzichtigheidshalve uitgegaan van een gedeeltelijke verhuur van de leegstand als gevolg van het vertrek van de Belastingdienst. Per saldo resulteert dit in een lichte stijging van de huuropbrengsten. Onder "overige diensten door derden" zijn de bij de huur behorende servicekosten opgenomen. Op basis van de lopende verhuurcontracten zijn deze hoger dan begroot in 2016.

Voor de samenwerking binnen het projectbureau waterveiligheid is een bijdrage van € 300.000,- opgenomen voor de afronding van de uitvoering van de strekdammen Baalhoek/Knuitershoek, in 2016 was dit nog € 3.021.000,-.

Voor de jaren 2018-2020 is onderstaande verwerkt in de meerjarenraming:

- bij de financiering van het wegenbeheer is gerekend met een accres van 1% per jaar;
- de huuropbrengsten in Middelburg zijn op het niveau van 2017 doorgerekend.

Bijdragen van derden

Deze bijdragen van derden voor waterschapstaken bestaan in 2017 uit :

	2017	2016
- doorbetaling van gemeenten in het kader van de financiering wegenbeheer	€ 14.632.000,-	€ 14.487.000,-
- bijdragen deelnemers in voorzieningen Veerse Meer	€ 375.000,-	€ 375.000,-
- bijdrage Provincie "Programma Aanpas Stikstof" (PAS)-maatregelen duinen	€ 329.000,-	€ 370.000,-
- bijdrage in project Zwakke Schakel	€ -	€ 500.000,-
- bijdragen in aanleg buitendijkse fietspaden	€ -	€ 660.000,-
- overige bijdragen	€ 177.000,-	€ 155.000,-
Totaal	€ 15.513.000,-	€ 16.547.000,-

De bijdragen uit het gemeentefonds in het kader van de Wet herverdeling wegenbeheer zijn gebaseerd op de voorlopige bijdragen over 2016 verhoogd met een groeipercentage van 1%.

Voor de jaren 2018-2020 is onderstaande verwerkt in de meerjarenraming:

- bij de financiering van het wegenbeheer is gerekend met een accres van 1% per jaar;
- overige bijdragen doorberekend op basis van 2017.

Waterschapsbelastingen

De opbrengst van de waterschapsbelastingen kan als volgt worden gespecificeerd.

x € 1.000,-

Waterschapsbelasting	Opbrengst	Kwijt-schelding	Oninbaar	Netto
Watersysteemheffing ingezetenen	16.480	600	76	15.804
Watersysteemheffing gebouwd	27.066		30	27.036
Watersysteemheffing ongebouwd	11.447		10	11.437
Watersysteemheffing natuurterreinen	214			214
Zuiveringsheffing huishoudens	24.198	630	38	23.530
Zuiveringsheffing bedrijven	7.687		76	7.611
Verontreinigingsheffing huishoudens en bedrijven	634			634
Totaal	87.726	1.230	230	86.266

Voor de toelichting op de watersysteemheffingen, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing wordt verwezen naar hoofdstuk 3.6.

Interne verrekeningen

De interne verrekeningen kunnen voor 2017 als volgt worden gespecificeerd:

	2017	2016
• Activering van bouwrente onderhanden werken	€ -	€ 200.000,-
• Activering personeelslasten projecten	€ 2.631.000,-	€ 2.942.000,-
Totaal	€ 2.631.000,-	€ 3.142.000,-

Tot en met 2016 is de rente van onderhanden projecten toegerekend aan het betreffende project. Volgens de voorschriften is dat niet meer noodzakelijk. Vanaf 2017 is er voor gekozen de rente van onderhanden projecten ten laste van de exploitatie te laten komen. Administratief betekent dit een eenvoudigere manier van toerekening. Deze extra kosten zijn binnen de totale exploitatie opgevangen en opgenomen in de lastendruk.

De activering van personeel is verlaagd met € 311.000,-, deze kosten komen vanaf 2017 ten laste van de exploitatie. Dit wordt veroorzaakt door een lagere activering van ingehuurd per-

soneel bij het ingenieursbureau, daartegenover staat de activering van de in de begroting 2017 opgenomen vacatures voor eigen projectleiders. De geactiveerde eigen personeelslasten zijn lager dan de externe inhuur. Ook daalt de activering voor de HWBP projecten die groten-deels zijn afgerond.

De geactiveerde personeelslasten voor onder andere ingenieursdiensten ad € 2.631.000,- kunnen worden ingezet voor lopende investeringsprojecten en investeringsprojecten die zijn opgenomen in de programmabegroting, meerjarenraming 2016-2020 en het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2016.

Voor de jaren 2018-2020 is de interne verrekening gelijk gehouden aan het niveau van 2017.

Onttrekkingen/toevoegingen aan reserves

De mutaties in de algemene en bestemmingsreserves in 2017 zijn als volgt:

Algemene reserves

- Watersysteembeheer: onttrekking - € 500.000,-

Voor de implementatie van de zorgplicht waterkeringen wordt een bestemmingsreserve gevormd vanuit de algemene reserve.
De uitgaven voor de implementatie vinden plaats in 2017-2019

- Algemene reserve zuiveringsbeheer: toevoeging
In verband met de negatieve stand van de reserve van € 284.000,- wordt € 135.000,- toegevoegd, in 2019 is een bedrag van € 149.000,- toegevoegd zodat er geen sprake meer is van een negatieve reserve € 135.000,-

Bestemmingsreserves (tariefseglisatiereserves)

Toevoeging/onttrekkingen aan tariefseglisatiereserves:

- egalisatiereserve watersysteemheffing Ingezetenen - € 600.000,-

De gevolgen van de nieuwe kostentoedeling per 1-1-2016 zorgen voor een stijging van het tarief ingezetenen. Om deze stijging geleidelijk te laten verlopen is in 2016 en ook in 2017 een deel van de egalisatiereserve ingezet.

- egalisatiereserve watersysteemheffing ongebouwd € 24.000,-

In verband met de negatieve stand van de reserve van € 48.000,- wordt € 24.000,- toegevoegd, in 2019 zal eveneens een bedrag van € 24.000,- worden toegevoegd zodat er geen sprake meer is van een negatieve reserve.

- egalisatiereserve watersysteemheffing natuur € 3.000,-

In verband met de negatieve stand van de reserve van € 6.000,- wordt € 3.000,- toegevoegd, in 2019 zal eveneens een bedrag van € 3.000,- worden toegevoegd zodat er geen sprake meer is van een negatieve reserve.

Bestemmingsreserves (overige):

toevoegingen:

- implementatie zorgplicht waterkeringen € 500.000,-

onttrekkingen:

- kapitaallasten fietspadenplan Zeeuws-Vlaanderen € 125.000,-

- kapitaallasten bijdrage aansluiting A58 bij Goes € 6.000,-

- implementatie zorgplicht waterkeringen	€ 200.000,-	
- overname waterkeringen Rijkswaterstaat	€ 46.000,-	
- innovatie	<u>€ 170.000,-</u>	
		-€ 47.000,-
Totaal per saldo beschikking over reserves		<u>€ 985.000,-</u>

In vergelijking met 2016 wordt (per saldo) ruim € 1.354.000,- minder onttrokken uit de reserves.

Voor de jaren 2018-2020 is onderstaande verwerkt in de meerjarenraming:

Algemene reserve:

- toevoeging aan de algemene reserve zuiveringsbeheer van € 149.000,- om de negatieve reservestand op te heffen.

Bestemmingsreserves (tariefseglisatiereserves)

- Toevoeging aan de tariefseglisatiereserve ongebouwd en natuur van respectievelijk € 24.000,- en € 6.000,- om de negatieve reservestand op te heffen.

Bestemmingsreserves (overige):

onttrekkingen:

- kapitaallasten fietspadenplan Zeeuws-Vlaanderen
2018 € 139.000,-, 2019 €137.000,-, 2020 € 135.000,-
- kapitaallasten bijdrage aansluiting A58 bij Goes
2018 € 29.000,-, 2019 €29.000,-, 2020 € 28.000,-
- implementatie zorgplicht waterkeringen
2018 € 200.000,- 2019 € 100.000,-
- overname waterkeringen Rijkswaterstaat
2018 € 42.000,-, 2019 €37.000,-, 2020 € 32.000,-

6 Investerings

6.1 Algemeen

Investeringsniveaus

In de algemene vergadering van 7 juli 2016 is het Meerjarenperspectief 2016 -2020 (MJP) en het daarin opgenomen Meerjareninvesteringsprogramma 2016 (MIP) behandeld. Op basis van dit MJP zal gestuurd worden op netto bestedingen van € 34,8 miljoen in 2017, €29,8 miljoen in 2018, € 34,8 miljoen in 2019 en € 32,4 miljoen in 2020 (in de jaren 2019-2020 is er sprake van een investeringsvolume waarvan voor beide jaren nog bekeken moet worden op welke wijze €1 miljoen kan worden overgeheveld naar de exploitatie). De bedragen in 2017 en 2018 liggen hoger dan het afgesproken volume van rond de € 27 miljoen. Dit komt omdat de besteding in 2016 lager lag dan gepland als gevolg van doorgeschoven investeringen en verwachte subsidies. In 2019 en volgende jaren worden er extra investeringen gedaan voor de uitvoering van het waterbeheerplan. De hogere kapitaallasten vanaf 2020 worden gedekt door de verwachte dividendopbrengst Nederlandse Waterschapsbank en het overhevelen van investeringen naar de exploitatie. Dit is in overeenstemming met het in uw vergadering van 7 juli 2016 vastgestelde "Meerjarenperspectief 2016-2020 (inclusief financiële doorkijk tot en met 2031)".

EMU-saldo

Uit het overzicht in hoofdstuk 3.11 blijkt dat Scheldestromen in 2017 niet binnen de door Unie van Waterschappen voorgestelde indicatieve referentiewaarde blijft. Deze referentiewaarde is gebaseerd op een EMU-ruimte van 0,3% voor de decentrale overheden. Als indicatieve referentiewaarde adviseert de Unie aan de waterschappen om uit te gaan van 0,06% voor 2017. In de praktijk wordt deze ruimte voor 2017 niet nader verdeeld onder gemeentes, provincies en waterschappen met als gevolg dat er voor 2017 geen formeel vastgestelde referentiewaarde op het niveau van individuele organisaties zijn. Vanuit het kabinet is aangegeven dat over 2017 de sancties uit de Wet hof niet zullen worden toegepast.

Investerings 2017

Het doel is om de projecten te starten en uit te voeren volgens planning. Alle projecten voor 2017 zijn goed voorbereid. Zo is gekeken of de grondverwerving haalbaar is en zijn er begrotingsplannen geschreven. Dit moet er voor zorgen dat in 2017 de geplande investeringen worden uitgevoerd en de geplande netto bestedingen worden gerealiseerd.

In onderstaande tabel zijn de netto investeringsbestedingen opgenomen voor de jaren 2017 t/m 2020 en het totaal voor de jaren 2021 - 2027 en vervolgende jaren van de door de algemene vergadering vastgestelde beleidsplannen.

Bestedingen investeringen	bestedingen x € 1.000				
	2017	2018	2019	2020	2021-2028 e.v.
Bestedingen lopende investeringen/verstrekke kredieten t/m 2016	15.669	4.508	30 -	-	-
Bestedingen investeringen begroting 2017, Meerjarenraming 2017-2020, 2021-2028 e.v.	18.719	29.982	32.590	41.729	237.807
Totaal	34.388	34.490	32.620	41.729	237.807

In de programmabegroting 2017 zijn nieuwe investeringskredieten opgenomen waarvan de bestedingen samen met de bestedingen uit eerder verstrekte kredieten en voorbereidingskredieten in principe kunnen leiden tot een netto besteding van € 34,4 miljoen. Dit bedrag is dus binnen het vastgestelde volume van € 34,8 miljoen.

Vanaf het jaar 2017 zal op basis van een prioriteringssysteem in ieder begrotingsjaar, bij het vaststellen van de begroting, een voorstel worden gedaan dat past binnen het afgesproken bestedingsvolume.

De voortgang wordt regelmatig gemonitord zodat indien nodig tijdig bijsturing kan plaatsvinden. De algemene vergadering wordt via de speciale projectenapp van het waterschap en het monitoringsoverzicht Investerings op de hoogte gehouden van de voortgang.

In de programmabegroting 2017 is tot een brutobedrag van € 26.772.000,- aan nieuw beschikbaar te stellen kredieten opgenomen. De nieuw te verstrekken kredieten zijn verdeeld in machtigingsinvesteringen € 10.986.000,- en separate voorstellen € 15.786.000,-. De nieuw te verstrekken kredieten leiden in 2017 tot netto bestedingen van € 7.276.000,- voor de machtigingsinvesteringen en € 11.243.000,- voor de separaat te verstrekken kredieten.

Prestaties(indicatoren):	Norm
% van de geplande investeringen dat is gerealiseerd (SN)	100%

Machtigingsinvesteringen

Machtigingsinvesteringen zijn projecten op het gebied van onderhoud en bedrijfsvoering of met een relatief klein investeringsbedrag. De algemene vergadering verstrekt aan het dagelijks bestuur een machtiging om deze investeringen voor te bereiden en uit te voeren. In de programmabegroting worden alle machtigingsinvesteringen toegelicht zodat duidelijk is uit welke bestuurlijke besluitvorming het project voortkomt (aanleiding), wat er concreet met het project wordt bereikt (omschrijving), wat de uitvoeringsperiode is en welk bruto en netto krediet via de machtiging wordt verstrekt.

Separate voorstellen

Nieuwe investeringen die meer beleidsmatig van aard zijn en waar een hoger krediet mee gemoeid is, worden apart voorgelegd aan de algemene vergadering via een separaat kredietvoorstel. Ook deze investeringen worden in de programmabegroting beknopt toegelicht zodat duidelijk is wat de aanleiding is, wat er concreet bereikt wordt met het project, wanneer het wordt uitgevoerd en hoeveel krediet aangevraagd gaat worden.

Een kredietvoorstel wordt voorgelegd aan de algemene vergadering als een project uitvoeringsgereed is. Dit betekent dat direct na het instemmen met het krediet ook daadwerkelijk aan de slag gegaan kan worden. Het waterschap besteedt investeringen soms ook innovatief aan. De aannemer is in dat geval ook verantwoordelijk voor het ontwerp waardoor in een eerder stadium al uitvoeringskrediet aangevraagd moet worden. In het kredietvoorstel zal aangegeven worden of er sprake is van een innovatieve aanbesteding waardoor het project nog niet uitvoeringsgereed is. In het kredietvoorstel wordt verder ingegaan op onder andere de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen, de concrete resultaten na oplevering van het project en de uitvoeringsperiode.

Bijzondere projecten 2017

In 2017 worden ook projecten afgerond die in 2016 of eerder zijn gestart en een langere looptijd hebben. Daarnaast worden er ook veel nieuwe projecten gestart.

Een paar grote projecten qua investeringsvolume en die in 2017 starten zijn de maatregelen met betrekking tot WB-21/KRW en GGOR 2017, baggerwerken aan de Vinkennis- en Bathsekreek en de aanleg van het fietspad aan de Korenweg op de route Lewedorp-Nieuwdorp.

Investerings 2017 - 2020

In de meerjarenraming staan alle voorgenomen investeringen tot en met 2020 en volgende jaren. Deze investeringen vinden hun oorsprong in de bestuurlijke doelstellingen uit het bestuursprogramma, de strategienota en/of beleidsnota's en uit interne beheerplannen (onderhoudsplannen). Dit laatste betreft veelal de reguliere vervanging die nodig is voor de uitvoering van waterschapstaken. Voor het jaar 2018 is aangegeven welke investeringen er voor dat jaar zullen worden voorbereid. Het totale netto bestedingsvolume voor 2018 en later ligt jaarlijks hoger dan het eerdergenoemde netto bestedingsvolume van gemiddeld rond € 27 miljoen.

Zoals gezegd komt dit voor het jaar 2018 door doorgeschoven investeringen en verwachte subsidies in 2016. Voor de periode 2019-2023 zijn extra investeringsuitgaven voorzien voor de uitvoering van het waterbeheerplan.

De aan het eind van het in hoofdstuk 6.3 genoemde bestedingen zijn de geplande bestedingen vanuit de nog te verstrekken kredieten.

Voor investeringen in 2017 en later zijn ook de bestedingen per jaar opgenomen.

Vorbereidingskrediet

Alle investeringen die in de programmabegroting zijn opgenomen en waarvoor de algemene vergadering het krediet verstrekt op basis van separate voorstellen, worden voorbereid vanuit het algemene vorbereidingskrediet van € 1,5 miljoen. Hiertoe heeft de algemene vergadering het dagelijks bestuur gemachtigd. De vorbereiding bestaat uit alles wat nodig is om het project gereed te maken voor de uitvoering. Dit is onder andere de grondaankoop, vergunningverlening, onderzoek en besteksvoorbereiding. Alleen voor projecten die uitzonderlijk hoge kosten hebben in de vorbereidingsfase, wordt via een separaat voorstel aan de algemene vergadering krediet gevraagd voor de vorbereiding. Als de vorbereiding is afgerond, wordt vervolgens het uitvoeringskrediet aangevraagd.

De kosten van grondverwerving van alle projecten zullen eerst op de 'strategische grondvoorraad' worden verantwoord. Als het uitvoeringskrediet is toegekend, worden de kosten voor grondverwerving overgeboekt naar het uitvoeringskrediet. De interne ingenieurskosten (eigen personeel) worden niet vanuit het vorbereidingskrediet gefinancierd, maar rechtstreeks op het project geboekt. In de programmabegroting zijn de kosten voor de ingenieursdiensten geraamd in de exploitatie, alleen is het vooraf niet bekend om welk bedrag het voor een afzonderlijk project gaat. Door de programmabegroting en de meerjarenraming vast te stellen machtigt de algemene vergadering het dagelijks bestuur om interne ingenieursdiensten in te zetten voor de vorbereiding van de investeringen die daarin opgenomen zijn.

Overzicht machtigingsinvesteringen

bedragen x € 1.000

					Voorgenomen kredieten			Verwachte bestedingen		
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	bruto	subsidie / bijdrage	netto	bruto	subsidie / bijdrage	netto
1 programma waterkeringen										
1.2 aanleg en onderhoud waterkeringen										
			WK4.01 HWBP							
			PRJ1013N	Voorbereiding werken programma 2017-2021	1.300	1.170	130	1.300	1.170	130
WK4.10 groot onderhoud waterkeringen										
			PRJ1398	Keersluis Stavenisse	185	0	185	185	0	185
2 programma watersystemen										
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen										
			GB1.01 Totale beheersgebied							
			PRJ1157	Vervanging best.techn.inst.opmalingen 2017	500	0	500	500	0	500
			GB1.03 Duiveland							
			PRJ1153B	Aanpassing inlaat Deurloo	300	0	300	300	0	300
			PRJ1153D	Ombouw gemaal Duiveland	525	0	525	400	0	400
			GB1.07 Walcheren							
			PRJ1395	Vervangen reinigers	700	0	700	400	0	400
GB1.08 Zuid Beveland oost										
			PRJ1134	Vervangen reiniger Paviljoenpolder	220	0	220	220	0	220
3 programma wegen										
4.2 aanleg en onderhoud wegen										
			WE17.02 reconstructie/rehabilitatie							
			PRJ1328	Reconstructies wegen 2017	1.057	0	1.057	1.001	0	1.001
			WE17.30 groen							
			PRJ1334	GBP uitvoeringsplan 2017/2018	600	0	600	150	0	150
			WE17.39 overige							
			PRJ1446A	Groot onderhoud kunstwerken wegen 2017	480	0	480	418	0	418
4 programma afvalwaterketen										
3.2 bouw en expl. Zuiveringstechn.werken										
			GAG10 zuiveringseenheid De Verseput							
			PRJ1223A	Renovatie rg Zierikzee	1.125	0	1.125	700	0	700
			GAG11 zuiveringseenheid Waarde							
			PRJ1214	rpg Yerseke, Groenix van Zoelenstraat	255	255	0	255	255	0
			GAG14 zuiveringseenheid Westerschouwen							
			PRJ1223B	Renovatie rg Burghsluis	250	0	250	250	0	250
			GAG23 waterschap Scheldestromen							
			PRJ1233E	Rwzi Verseput slibstrategie maatregelen	450	0	450	450	0	450
			GAG27 zuiveringseenheid Terneuzen							
			PRJ1193	Relining vrijvervalstelsel Terneuzen	1.250	600	650	1.250	600	650
			PRJ1223C	Renovatie rg Spui, Spui	220	0	220	220	0	220
			PRJ1223D	Renovatie rg Axel Graaf Jansdijk	230	0	230	230	0	230
6 bedrijfsvoering										
6.1 bedrijfsvoering										
			ON50.09 diverse ondersteuning							
			PRJ1387	Aankoop/vervangen tractiemiddelen 2017	1.339	267	1.072	1.339	267	1.072
					10.986	2.292	8.694	9.568	2.292	7.276

Programma waterkeringen

HWBP, voorbereiding werken programma 2017-2021; PRJ1013N

Aanleiding:

In het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2017-2021 zullen diverse dijkversterkingsprojecten worden voorbereid. Hierbij zal rekening worden gehouden met de nieuwe nor-

mering. Om zo efficiënt mogelijk te kunnen werken wordt voor zover mogelijk ingezet op een clustering van projecten. De realisering van de projecten zal worden ondergebracht bij de Projectorganisatie Waterveiligheid (POW). Voor de verschillende projecten is een projectplanning opgesteld. Het accent van de voorbereiding van de werken ligt in 2017 en 2018.

Omschrijving:

Het betreft voorbereidende werkzaamheden (diverse (geo-)technische- en natuuronderzoeken, ontwerpvariantenstudies etc.) voor de volgende projecten:

- PRJ1013D HWBP Zuid-Beveland West, (24S)
- PRJ1013E Zuid-Beveland Oost, Oosterschelde (24O)
- PRJ1013F Kanaal door Zuid-Beveland (24P);
- PRJ1013G Zuid-Beveland Oost, Westerschelde (24R)
- PRJ1013H Hansweert (24S.1)
- PRJ1013I Aansluiting kerncentrale (24S.3)
- PRJ1013J Ritthem/Baarland (24S.2)
- PRJ1013L Sint Annaland (24T)
- PRJ1013M Kop van Ossensisse (24Z)
- PRJ1441 Aanpassen Keersluis Vlissingen (24H)

Voorbereidingsperiode: 2017-2018

Krediet: bruto € 1.300.000,-/netto € 130.000,-

Keersluis Stavenisse; PRJ1398

Aanleiding:

Uit inspectie is gebleken dat de o.a. elektrische installatie van de keersluis Stavenisse aan vervanging toe is.

Omschrijving:

Het gaat om de volgende werkzaamheden:

- vervanging van besturingskasten en PLC componenten, bekabeling, geluidsinstallatie, kachel, verlichtingsarmaturen, verkeerssignalering en schakelmateriaal;
- implementatie op het CAW, camerasysteem aanpassen;
- uitvoeren van diverse werktuigbouwkundige en civieltechnische aanpassingen.

Uitvoeringsperiode: De uitvoering is voorzien in 2017.

Krediet: € 185.000,- (bruto/netto)

Programma watersystemen

Vervanging besturing/technische installaties van opmalingen en stuwen; PRJ1157

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: Alle geautomatiseerde kwantiteitsobjecten van Waterschap Scheldestromen moeten via één bedieningssysteem aangestuurd en uitgelezen worden (CAW). Hiertoe wordt in de komende jaren elk jaar een bedrag van € 500.000,- opgenomen. Elk jaar zal een gedeelte van de objecten, die nog op verouderde systemen aangesloten zijn, omgebouwd worden naar het CAW-systeem. Door de voorgenomen aanpassing zullen de betreffende objecten via één uniform systeem aangestuurd en uitgelezen kunnen worden.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 500.000,- (bruto/netto)

Aanpassen inlaat Deurloo; PRJ1153B

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: De installatie van de inlaat is dusdanig verouderd dat de kans op storingen en eventueel uitval groter wordt. De inlaat voldoet niet aan de huidige stand der techniek. De elektrische- en besturingsinstallaties moeten daarom vervangen worden, waarbij tegelijkertijd voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen. Civieltechnisch wordt de uitstroomconstructie aangepast.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 300.000,-(bruto/netto)

Ombouw gemaal Duiveland; PRJ1153D

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: Door de ombouw van de elektrische- en besturingsinstallatie wordt de bedrijfszekerheid gewaarborgd en de functionaliteit van het gemaal verbeterd.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 525.000,-(bruto/netto)

Vervangen van reinigers; PRJ1395

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: De reinigers en de besturingsinstallatie van de gemalen Domburgse watergang en Sint-Laurensse watergang zijn sterk verouderd. Deze worden volledig vervangen. Gelijktijdig worden grote onderhoudswerkzaamheden aan de vijzels uitgevoerd waardoor beide installaties weer zullen voldoen aan de hedendaagse eisen.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 700.000,-(bruto/netto)

Vervangen reiniger Paviljoenpolder; PRJ1134

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: De installatie is dusdanig verouderd dat de kans op storingen en eventueel uitval groter wordt. De elektrische- en besturingsinstallaties moeten daarom vervangen worden, waarbij tegelijkertijd voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 220.000,-(bruto/netto)

Programma wegen

Reconstructies wegen 2017; PRJ1328

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, beheer en onderhoud van wegen

Omschrijving: Uit inspectie en verhardingsonderzoek is gebleken dat een aantal wegen en weggedeelten in een zodanig slechte conditie zijn dat ze niet meer in aanmerking komen voor regulier onderhoud. Deze wegen en weggedeelten dienen derhalve in het kader van het meerjarig beheer en onderhoud te worden gereconstrueerd. Een reconstructie omvat het verwijderen van de fundering en verharding en het opnieuw aanbrengen ervan. Indien mogelijk laten we de fundering zitten en wordt deze, al dan niet onder toevoeging van extra funderingsmateriaal, gestabiliseerd. In 2017 worden vooralsnog zes wegen gereconstrueerd. Het betreft de Groenehoven (Poortvliet) en gedeelten van de Molenweg II (Zoutelande), de Pierssensweg (Sluiskil), de Noorddijk (Wolphaartsdijk), de Aalweg (Hoedekenskerke) en de Zuidweg (Nisse). Hiermee wordt het beschikbare krediet zo dicht mogelijk benaderd. Voor het geval er door voordelen op dit project of de andere projecten ruimte ontstaat binnen het totale investeringsvolume van het programma Wegen wordt de voorbereiding van de reconstructie van een gedeelte van de Schorreweg (IJzendijke) en de Nieuwlandseweg (Ritthem) opgepakt.

Uitvoeringsperiode: juni-november 2017

Krediet: € 1.057.000,- (bruto/netto). Deze investering is structureel en kent een vast volumekrediet van € 1.345.000,- per jaar. Doordat de realisatie van het fietspad Goes-Kattendijke is doorgeschoven van 2016 naar 2017 was er in 2016 extra krediet beschikbaar om wegen of weggedeelten te reconstrueren.

Groenbeheerplan, uitvoeringsplan 2017/2018; PRJ1334

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, Beleidsplan beplanting

Omschrijving: Het omvormen (rooien en aanbrengen) van beplanting langs wegen en dijken overeenkomstig het jaarlijks op te stellen uitvoeringsplan. De basis vormt het Beleidsplan Beplanting, waarin beschreven is welke locaties de komende jaren aangepakt moeten worden. Per

jaar wordt een uitvoeringsplan opgesteld waarin op basis van prioritering projecten geselecteerd worden, welke worden uitgevoerd. Met het beschikbare krediet kan jaarlijks circa 2,5% van de beplanting omgevormd worden. Het omvormen wordt via een bestek op de markt gezet. Het plantmateriaal wordt via een leveringscontract besteld. De aannemer keurt het plantmateriaal en draagt vervolgens drie jaar de verantwoording voor de door hem aangebrachte beplanting.

Uitvoeringsperiode: oktober 2017-april 2018

Krediet: € 600.000,- (bruto/netto).

Groot onderhoud kunstwerken wegen 2017; PRJ1446A

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, beheer en onderhoud van kunstwerken

Omschrijving: Er bestaat geen goed beeld van de staat van onderhoud en de onderhoudsbehoefte van kunstwerken in wegen. We gaan daarom de kwaliteit van het huidige areaal in beeld brengen, het beheer en onderhoud rationeel uitvoeren en een meerjarenperspectief opstellen. Om dit te kunnen doen is in 2015 een globale visuele inspectie van 108 bruggen uitgevoerd. Uit deze inspectie kwam naar voren dat 39 van deze bruggen nader geïnspecteerd en onderzocht moesten worden. De aanbesteding hiervan heeft in augustus 2016 plaatsgevonden. In september 2016 is gestart met de uitvoering. De resultaten hiervan worden uiterlijk 1 maart 2017 verwacht en zijn daarmee te laat om rekening mee te houden bij het opstellen van de programmabegroting 2017 en de meerjarenraming 2017-2021. De brug in de Bieweg is al eerder onderzocht en is in zeer slechte staat. De vervanging van deze brug door een duiker kan in 2017 plaatsvinden.

Uitvoeringsperiode: september-november 2017

Krediet: € 480.000,- (bruto/netto).

Programma afvalwaterketen

Renovatie rioolgemaal Zierikzee; PRJ1223A

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: De technische installatie van het rioolgemaal is dusdanig verouderd dat de kans op storingen en eventueel uitval groter wordt. Het rioolgemaal voldoet niet aan de huidige stand der techniek en is niet redundant uitgevoerd. Het gemaal wordt aangepast waarbij voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen. Het nieuwe gemaal wordt niet volledig redundant uitgevoerd, de aanpassing zorgt bij uitval van 1 pomp voor een verbetering van de beschikbaarheid van ca. 50% naar ca. 70% van de capaciteit.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 1.125.000,- (bruto/netto)

Aanpassing rioolgemaal Yerseke, Groenix van Zoelenstraat; PRJ1214

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: De installatie van het rioolgemaal is dusdanig verouderd dat de kans op storingen en eventueel uitval groter wordt. Het rioolgemaal voldoet niet aan de huidige stand van de techniek. De elektrische- en besturingsinstallaties moeten daarom vervangen worden, waarbij tegelijkertijd voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen. Dit gemaal valt onder een beheerovereenkomst met de gemeente. De kosten worden hierdoor volledig gecompenseerd, dit wordt in een nog definitief op te stellen uitvoeringsovereenkomst vastgelegd.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: bruto € 255.000,- / netto € 0,-

Renovatie rioolgemaal Burgsluis; PRJ1223B

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: De installatie van het rioolgemaal is dusdanig verouderd dat de kans op storing en eventueel uitval groter wordt. Het rioolgemaal voldoet niet aan de huidige stand van de techniek en is niet redundant uitgevoerd. Het gehele rioolgemaal moet aangepast worden, waarbij tegelijkertijd voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 250.000,- (bruto/netto)

RWZI Verseput slibstrategiemaatregelen; PRJ1233E

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: Het realiseren van een slibindikker met bijbehorend leidingwerk en het opknappen van de bestaande slibbuffer.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 450.000,- (bruto/netto)

Relining vrijvervalstelsel Terneuzen; PRJ1193

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: In samenspraak met de gemeente Terneuzen is een beheerplan opgesteld voor het vrijvervalstelsel in de gemeente. Dit omhelst het uitvoeren van inspecties en renoveren van een aantal strengen die aan het eind van hun levensduur zijn. Met deze investering wordt invulling gegeven aan de genoemde uitvoeringspunten in dit meerjarenbeheerplan. Hierin staat de renovatie van het hele stelsel opgenomen.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: bruto € 1.250.000,- / netto € 650.000,-

Renovatie rioolgemaal Spui, Spui; PRJ1223C

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: De installatie van het rioolgemaal is dusdanig verouderd dat de kans op storing en eventueel uitval groter wordt. Het rioolgemaal voldoet niet aan de huidige stand van de techniek en is niet redundant uitgevoerd. Het gehele rioolgemaal moet aangepast worden, waarbij tegelijkertijd voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 220.000,- (bruto/netto)

Renovatie rioolgemaal Axel, Graaf Jansdijk; PRJ1223D

Aanleiding: Beleidsnota Afvalwaterketen

Omschrijving: De installatie van het rioolgemaal is dusdanig verouderd dat de kans op storing en eventueel uitval groter wordt. Het rioolgemaal voldoet niet aan de huidige stand van de techniek en is niet redundant uitgevoerd. Het gehele rioolgemaal moet aangepast worden, waarbij tegelijkertijd voldaan kan worden aan de hedendaagse eisen.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 230.000,- (bruto/netto)

Bedrijfsvoering

Beheer centrale tractie, overig materieel; PRJ1387

Aanleiding: in stand houden van het werkmaterieel

Omschrijving: Het vervangen van werktuigen die het einde van het onderhoudscontract hebben bereikt óf gelet op de technische staat. Hierbij wordt rekening gehouden met de gewijzigde werkwijze van de buitendienst, waarbij gekozen is voor het meer uitbesteden van werkzaamheden.

De vervangingen en inruil/verkoop betreffen (bruto/netto):

- Vervangen en inruilen van 4 tractoren (€ 637.000,- / € 511.000,-);
- Vervanging van maaiparaatuur (€ 371.800,- / € 341.685,-);
- Vervanging van divers materieel voor de gladheidbestrijding (€ 50.000,- / € 50.000,-);
- Vervanging van divers materieel (€ 279.900,- / € 169.150,-).

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: bruto € 1.338.700,- / netto € 1.071.835,- (bruto/netto)

Separate aanvragen:

Overzicht projecten separaat bij de algemene vergadering aan te vragen kredieten

bedragen x € 1.000

					Voorgenomen kredieten			Verwachte bestedingen		
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	bruto	subsidie / bijdrage	netto	bruto	subsidie / bijdrage	netto
2 programma watersystemen										
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen										
			GB1.01 Totale beheersgebied							
			PRJ1058	Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2017	3.469	0	3.469	2.069	0	2.069
			PRJ1391C	BOB Zeeuws Vlaanderen 2017	600	300	300	600	300	300
			PRJ1449	Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2017	1.960	0	1.960	1.960	0	1.960
			GB1.04 Schouwen							
			PRJ1393	OAS-Wschouwen maatr watersyst fase A	470	0	470	330	0	330
			GB1.07 Walcheren							
			PRJ1431B	Baggeren Domburgse watergang	1.110	0	1.110	1.074	0	1.074
			GB1.08 Zuid Beveland oost							
			PRJ1431A	Baggeren Vinkenisse- en Bathsekreek	1.582	0	1.582	1.527	0	1.527
			GB1.53 Campen							
			PRJ1431C	Baggeren het Koegat	1.200	0	1.200	1.000	0	1.000
3 programma wegen										
4.2 aanleg en onderhoud wegen										
			WE17.01 nieuwe infrastructuur							
			PRJ1268	fietspad Goes-Kattendijke restant	1.710	1.120	590	1.566	1.120	446
			PRJ1288	fietspad Korenweg, Lewedorp	1.685	0	1.685	1.537	0	1.537
			PRJ1292	2017 ess.herkenb.kenmerken wegen	500	0	500	500	0	500
6 bedrijfsvoering										
6.1 bedrijfsvoering										
			ON50.09 diverse ondersteuning							
			PRJ1338	Vervangen peilboot Meermin III	1.500	0	1.500	500	0	500
					15.786	1.420	14.366	12.663	1.420	11.243

Programma watersystemen

Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2017; PRJ1058

Aanleiding: Waterbeheerplan, WB-21/KRW/GGOR

Omschrijving: Dit project betreft een onderdeel van de enorme WB-21/KRW-opgave die het waterschap heeft. In dit project worden oevers van hoofdwaterlopen natuurvriendelijk ingericht, waarbij de betreffende waterlopen ook worden verruimd. Hierdoor zullen ze gaan voldoen aan de WB-21 en KRW-normen. We proberen hierin te zoeken naar synergie.

Uitvoeringsperiode: 2017 en 2018

Krediet: € 3.469.000,- (bruto/netto)

BOB Zeeuws-Vlaanderen 2017; PRJ1391C

Aanleiding: Waterbeheerplan, BOB(Beheer en Onderhoud waterlopen Bebouwd gebied)

Omschrijving: Bij de fusie is gebleken dat in het gebied van Zeeuwse Eilanden met alle gemeenten afspraken gemaakt waren over het Beheer en onderhoud in Bebouwd Gebied.

Bij de fusie is besloten dit gebiedsbreed te harmoniseren en uniforme afspraken te maken met de Zeeuws-Vlaamse gemeenten. Met de drie Zeeuws-Vlaamse gemeenten zijn BOB-overeenkomsten aangegaan. Onderdeel hiervan is om de komende jaren het achterstallige onderhoud in Bebouwd gebied gezamenlijk weg te werken. In dit project wordt voor het derde jaar op rij een deel van het achterstallige onderhoud weggewerkt.

In 2017 zal baggerwerk uitgevoerd worden in de gemeenten. Deze gemeenten proberen ook geld vrij te maken voor dit project, wat op basis van 50%-50% kostenverdeling wordt uitgevoerd.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: bruto € 600.000,-/ netto € 300.000,-

Uitvoeren duikers/stuwen GGOR/WB21 2017; PRJ1449

Aanleiding: Bij de opstelling van het Meerjarenperspectief - Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) zijn alle maatregelen uit de gebiedsplannen via de prioriteringssysteem gerangschikt naar urgentie. Op grond van die urgentie zijn maatregelenpakketten voor uitvoering samengesteld.

Omschrijving: Jaarlijks zal een projectonderdeel/maatregelenpakket worden uitgevoerd aan de hand van de hoogste prioriteit/effect.

Uitvoeringsperiode: 2017

Krediet: € 1.960.000,- (bruto/netto)

OAS Westenschouwen maatregelen watersystemen fase A; PRJ1393

Aanleiding: Waterbeheerplan, Beleidsnota Afvalwaterketen 2016 - 2021, Convenant OAS Westerschouwen fase A 2015 - 2021

Omschrijving: Dit project betreft maatregelen aan het oppervlaktewatersysteem in het gebied van de rwzi Westerschouwen om rioolvreemd water voortaan via het watersysteem i.p.v. het rioleringsysteem af te voeren.

Uitvoeringsperiode: 2017 en 2018

Krediet: € 470.000,- (bruto/netto)

Grootschalig baggerwerk 2017 Domburgse watergang; PRJ1431B

Aanleiding: Waterbeheerplan, WB21, GGOR, project Baggeren grote wateren

Omschrijving: Het project betreft het baggeren van de Domburgse watergang en komt uit het programma Baggeren grote wateren. Uit slibmetingen en geconstateerde knelpunten blijkt dat baggeren noodzakelijk is om de afvoercapaciteit te waarborgen (WB21/GGOR).

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 1.110.000,- (bruto/netto)

Grootschalig baggerwerk 2017 Vinkenisse- en Bathkreek; PRJ1431A

Aanleiding: Waterbeheerplan, WB21, GGOR, project Baggeren grote wateren

Omschrijving: Dit project betreft het baggeren van de Vinkenissekreek en Bathsekreek ten behoeve van het verbeteren van de doorstroming (waterkwantiteit WB21, GGOR) en het bereiken van een goede waterkwaliteit (GGOR/KRW). Het zijn twee wateren uit het programma Baggeren grote wateren.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 1.582.000,- (bruto/netto)

Grootschalig baggerwerk 2017 Koegat; PRJ1431C

Aanleiding: Waterbeheerplan, WB21, GGOR, project Baggeren grote wateren

Omschrijving: Het project betreft het baggeren van het Koegat nabij Vogelwaarde. Uit doorrekening in de PWO blijkt dat er een knelpunt zit voor de doorstroming (waterkwantiteit WB21, GGOR). Het betreft een project uit het programma Baggeren grote wateren.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 1.200.000,- (bruto/netto)

Programma wegen

Fietspad Goes-Kattendijke; PRJ1268

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, categorisering, verkeersveiligheid

Omschrijving: Het project betreft de realisatie van het ontbrekend stuk vrijliggend fietspad langs de route Kattendijke-Goes over een lengte van circa 1.300 meter. Daarnaast worden de ontbrekende schakels in de route binnen de bebouwde kom in het project meegenomen. In het wegenbeleidsplan 2011-2020 heeft het waterschap de hoofdlijnen van visie en beleid opgenomen. Verkeersveiligheid en bereikbaarheid zijn belangrijke verkeersdoelen die nader uitgewerkt zijn. Voorzieningen voor fietsers genieten de voorkeur. Dit sluit aan bij de ambities van de gemeente Goes zoals beschreven in het fietsbeleidsplan "Goes fiets verder". Dit beleidsplan richt zich op het bieden van een gunstig fietsklimaat door zowel te werken aan veiligheid als aan comfort voor de fiets. Hierbij is er aandacht voor de hoofdfietsverbindingen tussen de stad Goes en omliggende dorpen in het fietsbeleidsplan.

Uitvoeringsperiode: april-december 2017.

Krediet: bruto € 1.710.000,- / netto € 590.000,-

Fietspad Korenweg; PRJ1288

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, categorisering, verkeersveiligheid

Omschrijving: Het project betreft de realisatie van een vrijliggend fietspad langs de route Lewedorp-Nieuwdorp over een lengte van circa 1.600 meter. De Korenweg is een schakel in het wegennet dat 's-Heerenhoek (N62), Nieuwdorp en Lewedorp met elkaar verbindt, waarbij tevens sprake is van doorgaand regionaal verkeer. De Korenweg is onderdeel van het Kwaliteitsnetwerk Landbouwverkeer Zeeland, er rijdt dus relatief veel landbouwverkeer. Als de vormgeving wordt getoetst aan de landelijke kenmerken, de richtlijnen van het Kwaliteitsnetwerk Landbouwverkeer Zeeland (KLZ) en interne richtlijnen zijn er tekortkomingen.

Uitvoeringsperiode: juni-december 2017

Krediet: € 1.685.500,- (bruto/netto).

Essentiële Herkenbaarheidkenmerkenwegen2017 (EHK); PRJ1292

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, categorisering, verkeersveiligheid

Omschrijving: het inrichten van diverse wegen volgens de Essentiële Herkenbaarheids Kenmerken. Deze kenmerken zorgen er voor dat de weggebruiker weet welk snelheidsregime op een bepaalde weg geldt. Het waterschap gebruikt hiervoor als basis het categoriseringsplan, waarin de functies van de waterschapswegen is opgenomen. Het huidige categoriseringsplan wordt momenteel geactualiseerd. Op basis hiervan worden keuzes gemaakt welke wegen ingericht worden met EHK-maatregelen.

Uitvoeringsperiode: mei-december 2017

Krediet: € 500.000,- (bruto/netto).

Bedrijfsvoering

Vervangen peilboot Meermin III; PRJ1338

Aanleiding: De peilboot Meermin III van het waterschap is gebouwd in 1983 en voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Momenteel wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn de bestaande peilboot te moderniseren (levensverlengend onderhoud) of nieuwbouw uit te voeren.

Omschrijving: Het waterschap moet als waterkeringbeheerder de standzekerheid van de waterkering kunnen garanderen. Deze standzekerheid is sterk afhankelijk van de stabiliteit van de vooroever. Voor het bepalen van de ligging van de vooroever (en de ontwikkeling ervan) voert het waterschap jaarlijks peilingen uit op de vooroevers die grenzen aan de bij het waterschap in beheer zijnde primaire waterkeringen. Het waterschap voert deze peilingen zelfstandig uit met de peilboot de 'Meermin III'. Naast deze werkzaamheden worden er ook werkzaamheden voor externen uitgevoerd, waaronder Rijkswaterstaat.

Uitvoeringsperiode: 2017-2018

Krediet: € 1.500.000,-

6.2 Investerings 2017, 2018, 2019, 2020 en volgende jaren

				bedragen x € 1.000								
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2017	2018	2019	2020	2021-2028 en verder
1 programma waterkeringen												
1.2 aanleg en onderhoud waterkeringen												
WK4.01 HWBP												
				PRJ1013D HWBP Zuid-Beveland West (24S)	7.658	6.892	766	0	16	24	720	0
				PRJ1013E HWBP Zuid-Bevel.Oost Oostersch (24O)	5.198	4.678	520	0	20	123	372	0
				PRJ1013F HWBP Kanaal Zuid-Bevel.Dr30 (24P)	20	20	0	0	0	0	0	0
				PRJ1013G HWBP Zuid-Bevel.Oost Westersch (24R)	4.043	3.639	404	0	16	10	378	0
				PRJ1013H HWBP Hansweert (Alg)	14.834	13.349	1.485	0	719	727	0	0
				PRJ1013I HWBP Aansl kerncentrale (24S-AC)	970	874	96	0	93	0	0	0
				PRJ1013J HWBP Ritthem/Baarland (24AC)	150	136	14	0	0	13	0	0
				PRJ1013L HWBP St. Annaland (24T)	1.950	1.755	195	0	15	180	0	0
				PRJ1013M HWBP Kop van Ossensisse (24Z)	50	45	5	0	5	0	0	0
				PRJ1013N HWBP voorbereiding werk progr. 2017-2021	1.300	1.170	130	130	0	0	0	0
				PRJ1441 Aanpas Keersluis Vlissingen (24H)	35	32	3	0	3	0	0	0
				PRJ1447 HWBP Versterkingen Nieuwe Normering	42.000	37.800	4.200	0	0	0	700	3.500
WK4.06 verwerving/aankoop												
				PRJ1027 Aankoop primaire waterkeringen 2017	300	0	300	p.m.	0	0	0	0
WK4.10 groot onderhoud waterkeringen												
				PRJ1398 Keersluis Stavenisse	185	0	185	185	0	0	0	0
WK4.11 aanlegvoorzieningen Veerse Meer												
				PRJ1410 Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2018	150	0	150	0	150	0	0	0
				PRJ1440 Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2020	600	0	600	0	0	0	150	450
2 programma watersystemen												
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen												
GB1.01 Totale beheersgebied												
				PRJ1047 Bijdr.stedelijke waterpl 2017	0	0	0	0	0	0	0	0
				PRJ1058 Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2017	3.469	0	3.469	2.069	1.400	0	0	0
				PRJ1149 Aanschaf noodmateriaal	500	0	500	0	500	0	0	0
				PRJ1153 Groot onderhoud gemalen	14.100	0	14.100	0	600	1.500	1.500	10.500
				PRJ1153C Ombouw gemaal Bachlaan	200	0	200	0	200	0	0	0
				PRJ1153E Ombouw gemaal Oranjeplaat	275	0	275	0	275	0	0	0
				PRJ1157 Verv.best.techn.inst. opmal 2017	500	0	500	500	0	0	0	0
				PRJ1158 Verv.best.techn.inst. opmal 2018	500	0	500	0	500	0	0	0
				PRJ1159 Verv.best.techn.inst. opmal 2019 e.v	4.500	0	4.500	0	0	500	500	3.500
				PRJ1391 BOB Zeeuws Vlaanderen vanaf 2017	3.700	1.850	1.850	0	0	550	550	750
				PRJ1391C BOB Zeeuws Vlaanderen 2017	600	300	300	300	0	0	0	0
				PRJ1391D BOB Zeeuws Vlaanderen 2018	1.100	550	550	0	550	0	0	0
				PRJ1403 Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2018	2.400	0	2.400	0	1.300	1.100	0	0
				PRJ1404 Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2019	2.800	0	2.800	0	0	1.900	900	0
				PRJ1405 Uitvoering stedelijke waterpl. 2018	150	0	150	0	150	0	0	0
				PRJ1406 Uitvoering stedelijke waterpl. 2019	200	0	200	0	0	200	0	0
				PRJ1407 Bijdr.stedelijke waterpl 2018	150	0	150	0	150	0	0	0
				PRJ1408 Bijdr.stedelijke waterpl 2019	200	0	200	0	0	200	0	0
				PRJ1428 Uitv.WB21/KRW/GGOR 2020 e.v.	25.360	0	25.360	0	0	0	3.450	21.910
				PRJ1429 Uitvoering SWP 2020 e.v.	2.000	0	2.000	0	0	0	250	1.750
				PRJ1430 Bijdragen SWP 2020 e.v.	2.000	0	2.000	0	0	0	250	1.750
				PRJ1432 Baggerwerken grote wateren 2018	1.000	0	1.000	0	1.000	0	0	0
				PRJ1433 Baggerwerken grote wateren 2019	4.900	0	4.900	0	0	4.900	0	0
				PRJ1434 Baggerwerken grote wateren 2020 e.v.	35.700	0	35.700	0	0	0	4.000	31.700
				PRJ1449 Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2017	1.960	0	1.960	1.960	0	0	0	0
				PRJ1450 Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2018	1.671	0	1.671	0	1.671	0	0	0
				PRJ1451 Gemaal Weihoek Tholen	1.055	0	1.055	0	639	416	0	0
				PRJ1452 Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2019	4.384	0	4.384	0	0	4.384	0	0
				PRJ1453 Gemaal Waarde	1.000	0	1.000	0	0	0	1.000	0
				PRJ1454 Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2020	4.894	0	4.894	0	0	0	4.894	0
				PRJ1455 Gemaal Braakmankreek	605	0	605	0	0	0	605	0
				PRJ1456 Uitv.duikers/stuwen GGOR/WB21 2021	7.750	0	7.750	0	0	0	0	7.750
GB1.02 Maelstede - Dekker												
				PRJ1129 Gemaal de Poel, capaciteitsvergroting	2.255	0	2.255	0	0	0	2.226	0

					bedragen x € 1.000							
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2017	2018	2019	2020	2021-2028 en verder
2 programma watersystemen												
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen												
GB1.03 Duiveland												
			PRJ1082	Maatreg. watergebiedsplan Duiveland	2.212	0	2.212	0	0	0	0	2.212
			PRJ1082A	Vispas. stuw Baalpapenweg-Duiveland	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1153B	Aanpassing inlaat Deurloo	300	0	300	300	0	0	0	0
			PRJ1153D	Ombouw gemaal Duiveland	525	0	525	400	125	0	0	0
GB1.04 Schouwen												
			PRJ1065	Maatregelen watergebiedspl. Schouwen	7.300	0	7.300	0	0	0	0	7.300
			PRJ1393	OAS-Wschouwen maatr watersyst fase A	470	0	470	330	100	0	0	0
			PRJ1443	OAS-Wschouwen maatr watersyst fase B	1.323	0	1.323	0	0	0	0	1.323
GB1.06 Tholen												
			PRJ1084A	Vispassage gemaal Eendracht	750	0	750	0	0	0	0	750
			PRJ1084B	Vispassage gemaal De Noord Stav/St.Maart.	200	0	200	0	0	0	200	0
			PRJ1086A	GGOR/WB21 Thln14 verv stuwen	73	0	73	0	0	0	0	0
			PRJ1086B	GGOR/WB21 Thln14 verv duikers	24	0	24	0	0	0	0	0
			PRJ1087	Gemaal Sint Annaland	550	0	550	0	0	550	0	0
			PRJ1088	Gemaal Zoetendijk	1.010	0	1.010	0	0	0	1.010	0
GB1.07 Walcheren												
			PRJ1090	Maatreg. watergebiedsplan Walcheren	4.900	0	4.900	0	0	0	0	4.900
			PRJ1090A	Vispassage Boreel	750	0	750	0	0	0	0	750
			PRJ1090B	Vispassage gemaal Zuidwatering	300	150	150	0	150	0	0	0
			PRJ1090C	Vispassage Grevelingenstraat-Zuidwatering	50	0	50	0	0	50	0	0
			PRJ1395	Vervangen reinigers	700	0	700	400	300	0	0	0
			PRJ1431B	Baggeren Domburgse watergang	1.110	0	1.110	1.074	0	0	0	0
GB1.08 Zuid Beveland oost												
			PRJ1092	Maatreg. watergebpl Zuid-Beveland Oost	5.730	0	5.730	0	0	0	0	5.730
			PRJ1092A	Vispassage Bathsedijk-Zuid-Beveland-Oost	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1134	Vervangen reiniger Paviljoenpolder	220	0	220	220	0	0	0	0
			PRJ1431A	Baggeren Vinkenisse- en Bathsekreek	1.582	0	1.582	1.527	0	0	0	0
GB1.10 Zak van Zuid-Beveland												
			PRJ1098A	Vispassage gemaal van Borssele	750	0	750	0	0	0	0	750
			PRJ1098B	Vispassage stuw Heernehoeksedijk-Borssele	50	0	50	0	0	50	0	0
			PRJ1099	Stuw Hoogelandsed vispassage Hellewoud	100	0	100	0	0	0	100	0
GB1.11 Schenge												
			PRJ1079	GGOR/WB21 maatregelen Schenge	1.284	0	1.284	0	0	0	0	1.277
GB1.12 Veerse Meer												
			PRJ1080	Aanleg vispassage gemaal De Piet	75	38	37	0	0	0	37	0
GB1.50 West Zeeuws-Vlaanderen												
			PRJ1174	Maatreg. watergebiedspl. west ZVL	17.450	0	17.450	0	0	0	0	17.450
			PRJ1174A	Hoofdplaatpolder fase 2 (west -ZVL)	600	0	600	0	0	0	0	600
			PRJ1174B	Vispassage stuw Beun	50	0	50	0	0	50	0	0
			PRJ1174C	Visp. stuwen Slepersijk & Pietersdijk	100	0	100	0	100	0	0	0
GB1.51 Braakman												
			PRJ1167	Maatreg. watergebiedsplan Braakman	1.896	0	1.896	0	0	0	0	1.896
			PRJ1167A	Vispassage gemaal Lovenpolder	500	0	500	0	0	0	0	500
GB1.52 Othene												
			PRJ1170	Maatregelen watergebiedsplan Othene	6.800	0	6.800	0	0	0	0	6.800
			PRJ1170A	Vispassage 4 stuwen Othene	200	0	200	0	0	200	0	0
GB1.53 Campen												
			PRJ1168	Maatregelen watergebiedsplan Campen	10.250	0	10.250	0	0	0	0	10.250
			PRJ1168A	Vispassage stuw Zandpolder Campen	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1431C	Baggeren het Koegat	1.200	0	1.200	1.000	200	0	0	0
GB1.54 Paal												
			PRJ1163	Maatregelen watergebiedsplan Paal	300	0	300	0	0	0	0	300
			PRJ1163A	Vispassage stuw Knollen Paal	50	0	50	0	0	0	50	0
			PRJ1163B	Vispassage stuw Stevens Paal	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1164	Vispassage Zandberg, afw Paal	253	0	253	0	0	213	0	0
			PRJ1165	Stuw Nieuw Kieldrecht polder	50	0	50	0	0	0	50	0
GM1.04 Goes												
			PRJ1116	Saneren wabo's havens Goes	300	0	300	0	300	0	0	0

					bedragen x € 1.000							
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2017	2018	2019	2020	2021-2028 en verder
3 programma wegen												
4.2 aanleg en onderhoud wegen												
WE17.00 herinrichting												
			PRJ1258	Inrichting Schouwen-w., Lange Moerm.weg	398	0	398	0	0	0	0	398
WE17.01 nieuwe infrastructuur												
			PRJ1268	fietspad Goes-Kattendijke restant	1.710	1.120	590	446	0	0	0	0
			PRJ1288	fietspad Korenweg, Lewedorp	1.685	0	1.685	1.537	0	0	0	0
			PRJ1289	fietspad Ovezande-'s-Heerenhoek	1.230	0	1.230	0	0	0	0	1.230
			PRJ1291	fietspad Kortgene-Colijnsplaat	2.290	228	2.062	0	2.062	0	0	0
			PRJ1292	2017 ess.herkenb.kenmerken wegen	500	0	500	500	0	0	0	0
			PRJ1293	fietspad s-Heerenhoeksedijk	855	0	855	0	0	0	0	851
			PRJ1294	fietspad Kon.Emmaweg (Vrouwenpolder)	281	0	281	0	0	0	0	281
			PRJ1295	fietspad Muidenweg (Wolphaartsdijk)	214	0	214	0	0	0	0	214
			PRJ1296	fietspad Stelsedijk (Kwadendamme)	45	0	45	0	0	0	0	45
			PRJ1298	fietspad Kerkwerf-Noordgouwe	990	0	990	0	0	0	0	990
			PRJ1299	fietspad Roterij-Zuidijk(Dreischor)	1.445	256	1.189	0	1.189	0	0	0
			PRJ1300	fietspad Kijkuitstraat (Clinge)	720	0	720	0	0	0	0	720
			PRJ1301	fietspad Kruisweg-Gaanderseweg	1.215	0	1.215	0	0	0	0	1.215
			PRJ1302	fietspad Schotsmanweg (Kamperland)	878	0	878	0	0	0	0	878
			PRJ1303	fietspad 's-Gravenpoldersestraat	158	0	158	0	0	0	0	158
			PRJ1304	fietspad Oud Heiligeweg(Oosterland)	248	0	248	0	0	0	0	248
			PRJ1305	fietspad Siguitsedijk-Langeweegje	342	0	342	0	0	0	0	342
			PRJ1306	fietspad Gorishoeksedijk (St.Maartensdijk)	630	0	630	0	0	0	0	630
			PRJ1307	fietspad van Cittersweg (Arnemuiden)	180	0	180	0	0	0	0	180
			PRJ1309	fietspad Noordlangeweg(Colijnsplaat)	676	0	676	0	0	0	0	676
			PRJ1310	fietspad Platteweg (Ovezande)	360	0	360	0	0	0	0	360
			PRJ1311	fietspad Kwadendamme-Baarland	842	0	842	0	0	0	0	842
			PRJ1312	fietspad Zanddijk (Kruiningen)	461	0	461	0	0	0	0	461
			PRJ1313	fietspad Parallelweg Oostwestweg	270	0	270	0	0	0	0	270
			PRJ1314	fietspad Langeweg (Goes)	401	0	401	0	0	0	0	401
			PRJ1427	Fietspad Ruiterslaanweg 1e fase	400	200	200	0	200	0	0	0
			PRJ1437	2018 ess.herkenb.kenmerken wegen	250	0	250	0	250	0	0	0
			PRJ1438	2019 ess.herkenb.kenmerken wegen	250	0	250	0	0	250	0	0
			PRJ1439	2020 ess.herkenb.kenmerken wegen	250	0	250	0	0	0	250	0
WE17.02 reconstructie/rehabilitatie												
			PRJ1328	Reconstructies wegen 2017	1.057	0	1.057	1.001	0	0	0	0
			PRJ1400	Reconstructies wegen 2018	1.345	0	1.345	0	1.345	0	0	0
			PRJ1412	Reconstructies wegen 2019	1.345	0	1.345	0	0	1.345	0	0
			PRJ1436	Reconstructies wegen 2020 e.v.	12.105	0	12.105	0	0	0	1.345	10.760
WE17.30 groen												
			PRJ1334	GBP uitvoeringsplan 2017/2018	600	0	600	150	450	0	0	0
			PRJ1401	GBP uitvoeringsplan 2018/2019	600	0	600	0	150	450	0	0
			PRJ1411	GBP uitvoeringsplan 2019/2020	600	0	600	0	0	150	450	0
			PRJ1435	GBP uitvoeringsplan 2020 e.v.	4.950	0	4.950	0	0	0	150	4.800
WE17.39 overige												
			PRJ1446	Groot onderhoud kunstwerken WE	0	0	0	0	0	0	0	0
			PRJ1446A	Gr.onderh.kunstwerken wegen 2017	480	0	480	418	0	0	0	0
			PRJ1446B	Gr.onderh.kunstwerken wegen 2018	320	0	320	0	320	0	0	0
			PRJ1446C	Gr.onderh.kunstwerken wegen 2019	400	0	400	0	0	400	0	0
			PRJ1446D	Gr.onderh.kunstwerken wegen 2020	400	0	400	0	0	0	400	0
4 programma afvalwaterketen												
3.2 bouw en expl. Zuiveringstechn.werken												
GAG10 zuiveringseenheid De Verseput												
			PRJ1223A	Renovatie rg Zierikzee	1.125	0	1.125	700	425	0	0	0
GAG11 zuiveringseenheid Waarde												
			PRJ1214	rpg Yerseke, Groenix v Zoelenstraat	255	255	0	0	0	0	0	0
			PRJ1236	Rwzi Waarde, perforatierooster	250	0	250	0	250	0	0	0
GAG13 zuiveringseenheid Willem Annapolder												
			PRJ1223E	Renovatie rg Borssele	0	0	0	0	0	0	0	0
			PRJ1234	Rwzi WA-polder, optim.& energiemaatreg	6.500	0	6.500	0	0	350	2.875	3.275

				bedragen x € 1.000								
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2017	2018	2019	2020	2021-2028 en verder
4 programma afvalwaterketen												
3.2 bouw en expl. Zuiveringstechn.werken												
GAG14 zuiveringseenheid Westerschouwen												
			PRJ1186	Relining vrijvervalstelsel Westerschouwen	1.000	0	1.000	0	0	1.000	0	0
			PRJ1187A	Aanp. vrijvervalstelsel Westerschouwen	3.000	0	3.000	0	0	0	0	3.000
			PRJ1223B	Renovatie rg Burghsluis	250	0	250	250	0	0	0	0
			PRJ1241	OAS maatregel Westerschouwen	3.600	0	3.600	100	1.900	1.600	0	0
GAG23 waterschap Scheldestromen												
			PRJ1187	Vervanging afvalwaterleid. 2020-2027	12.000	0	12.000	0	0	0	1.000	11.000
			PRJ1223	Aanpassing/vervanging rpgs 2017-2027	18.250	0	18.250	0	1.825	1.825	1.825	12.775
			PRJ1233	Rwzi's, groot onderhoud 2019-2027	20.000	0	20.000	0	0	0	2.500	17.500
			PRJ1233D	Rwzi Terneuzen aanp.belucht/tank	1.000	0	1.000	0	1.000	0	0	0
			PRJ1233E	Rwzi Verseput slibstrategie maatregelen	450	0	450	450	0	0	0	0
GAG24 regio Zuid												
			PRJ1414	Vervanging comm.lijnen regio Zuid	1.925	0	1.925	0	335	915	675	0
GAG25 zuiveringseenheid Hulst												
			PRJ1244	Rwzi Hulst, groot onderhoud	2.000	0	2.000	0	0	0	100	1.900
GAG26 zuiveringseenheid Kloosterzande												
			PRJ1243A	Rwzi Kloosterzande, uitbreiding	2.400	0	2.400	0	0	0	0	2.400
GAG27 zuiveringseenheid Terneuzen												
			PRJ1193	Relining vrijvervalstelsel Tern.	1.250	600	650	650	0	0	0	0
			PRJ1194	Relining vrijvervalstelsel Terneu(A)	7.018	4.200	2.818	0	0	0	1.050	1.768
			PRJ1223C	Renovatie rg Spui, Spui	220	0	220	220	0	0	0	0
			PRJ1223D	Renovatie rg Axel Gr. Jansdijk	230	0	230	230	0	0	0	0
GAG28 zuiveringseenheid Retranchement												
			PRJ1245	Rwzi Retranchement, uitbreiding hydraul.	3.000	0	3.000	0	100	2.800	100	0
GAG30 zuiveringseenheid Oostburg												
			PRJ1246	Rwzi Oostburg, uitbreiding hydraul.	3.000	0	3.000	100	2.500	400	0	0
GAG5 zuiveringseenheid Camperlandpolder												
			PRJ1190	Vervangen persleiding Schotsman - Kamperl	1.000	0	1.000	0	0	1.000	0	0
			PRJ1249	Rwzi Camperland, perforatierooster	250	0	250	0	250	0	0	0
GB1.04 Schouwen												
			PRJ1442	Afrekening fase A OAS Westerschouwen	3.200	0	3.200	0	0	0	3.200	0
			PRJ1443A	Afrekening fase B OAS Westerschouwen	5.417	0	5.417	0	0	0	0	5.417
6 bedrijfsvoering												
6.1 bedrijfsvoering												
ON50.09 diverse ondersteuning												
			PRJ1338	Vervangen peilboot Meermin III	1.500	0	1.500	500	1.000	0	0	0
			PRJ1340A	Vloerbedekk. kant. & b.loc 2018	500	0	500	0	500	0	0	0
			PRJ1387	Aank./vervangen tractiemiddelen 2017	1.339	267	1.072	1.072	0	0	0	0
			PRJ1415	Aank./vervangen auto's 2018	890	18	872	0	872	0	0	0
			PRJ1416	Aank./vervangen auto's 2019	1.374	29	1.345	0	0	1.345	0	0
			PRJ1417	Aank./vervangen auto's 2020	1.072	23	1.049	0	0	0	1.049	0
			PRJ1418	Aank./vervangen auto's 2021	1.132	24	1.108	0	0	0	0	1.108
			PRJ1419	Aank./vervangen auto's 2022	2.137	37	2.100	0	0	0	0	2.100
			PRJ1420	Aank./vervangen auto's 2023	684	14	670	0	0	0	0	670
			PRJ1421	Aank./vervangen auto's 2024	816	156	660	0	0	0	0	660
			PRJ1422	Aank./vervangen auto's 2025	163	3	160	0	0	0	0	160
			PRJ1424	Aank./vervangen auto's 2027	586	10	576	0	0	0	0	576
			PRJ1425	Hoofdk.Terneuzen, vervang cv-ketels	213	0	213	0	0	0	213	0
			PRJ1444	Aank./vervangen tractiemiddelen 2018	861	49	812	0	812	0	0	0
			PRJ1445	Aank./vervangen tractiemiddelen 2019	946	26	920	0	0	920	0	0
			PRJ1457	Aank./vervangen tractiemiddelen 2020	670	15	655	0	0	0	655	0
					441.707	80.808	360.899	18.719	28.982	32.590	41.729	237.807

7 Besluiten

DE ALGEMENE VERGADERING VAN WATERSCHAP SCHELDESTROMEN

Gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 26 oktober 2016, 2016034803;

Gelet op de bepalingen van de Waterschapswet;

BESLUIT :

- I de programmabegroting 2017 en meerjarenraming 2017-2020 vast te stellen;
- II een brutobedrag van € 10.986.000,- (netto € 8.694.000,-) beschikbaar te stellen voor de in hoofdstuk 6.2 vermelde machtigingsinvesteringen en het dagelijks bestuur te machtigen deze investeringen voor te bereiden en uit te voeren;
- III het dagelijks bestuur te machtigen om de in de programmabegroting opgenomen geactiveerde personeelslasten voor onder andere ingenieursdiensten ad € 2.631.000,- in te zetten voor investeringsprojecten die opgenomen zijn in de programmabegrotingen, meerjarenraming 2016-2019 en het meerjareninvesteringsprogramma (MIP);
- IV het vormen van een bestemmingsreserve voor de zorgplicht waterkeringen voor een bedrag van € 500.000,- ten laste van de algemene reserve watersysteembeheer.

Aldus besloten in de algemene vergadering van waterschap Scheldestromen in haar vergadering van 24 november 2016.

dr. A.P.M.A. Vonck
secretaris-directeur

mr. drs. A.J.G. Poppelaars
dijkgraaf